

Kan en kristen være soldat?

Variationer over bjergprædikenens fredspolitik

I de store hæres fodspor følger bestandig hungersnød.

Lao-Tse

»Mit rige er ikke af denne verden«.

Johannesevangeliet 18:36.

Forord

Denne bog består af to afsnit:

En kirkehistorisk fremstilling og en analyse af kristendommens holdning til pacifismen.

Kristendommens og pacifismens historie i stikord

I begyndelsen var magten. Og magten regerede over alt. Det er magthaverne som i store træk ejer historien, bestemmer samtiden og fremtiden. En af de første danske historikere Svend Aggesen var både historiker og soldat. Historisk set er historien næsten altid skrevet for magthaverne som også har betalt gildet. Deres er universiteterne og universiteternes ansatte. Universiteternes funktion har altid været at støtte magthaverne ved at uddanne kommende generationer af embedsmænd til centraladministrationen, politikere og undervisere og i nyere tid også fagspecialister til liberale erhverv. Det er regenternes politik og krige som derfor har været omdrejningspunktet specielt i historiske og kirkehistoriske udredninger helt frem til den nyeste tid. Allerede før enevældens indførelse var der kongelige historiografer som skulle skrive latinske Danmarkshistorier. Stillingen ophørte først med enevældens afskaffelse. Krigspartiet i Danmark har et Forsvarsakademi som underviser i krigsvidenskab, herunder militærhistorie, krigsteori, krigens love samt forskning i kulturelle forholds betydning for militær planlægning og operationer.

Der er absolut ingen statsstøttede danske [fredsforskningsinstitutter](#) og det har der aldrig været.

Afhandlingernes indhold har fra gammel tid været reguleret af censur. Nu om dage er kritik af afhandlinger og specialer som videnskabelige publikationer en kvalitetssikringsproces som kaldes fagfællebedømme. Videnskabelige publikationers forskning er først og fremmest eksamensopgaver som sigter mod at give de dementerede akademiske stillinger. Vil en studerende skrive om pacifistiske emner, er der formodentligt ingen kvalificerede vejledere i Danmark som fagligt kan støtte projektet - og der er heller ikke danske ansættelsesmuligheder for fredsforskere efter gennemført uddannelse. Fredsperspektivet mangler i alle danske humanistiske og samfundsmæssige fag. Det har således været umuligt for mig at finde en eneste pacifistisk teolog, der kunne vejlede mig i dette arbejde.

Akademisk kritik af magthavernes politik finder kun sted i historiske perioder som er så gamle, at kritikken ikke får nogen aktuel politisk betydning. Et par eksempler: Den amerikansk-danske atomvåbenpolitik omkring Grønland og Færøerne under den kolde krig og udredningerne om de danske efterretningstjenester i den samme periode.

Kronologi, vedrørende tiden og tidens rækkefølge. Kronologier er et historisk hjælpe-redskab i form af en mere eller mindre dokumenteret tidslinje over historiske og aktuelle emners rækkefølge. Ofte fra tidernes morgen til forfatteren ikke orker at forsætte mere, fordi den komplette kronologi er en umulighed.. Det modsatte af en kronologi er en emneopdeling som dog også kan være kronologisk inden for emnet. Mere eller mindre universelle kronologier kendes fra den græske oldtid, fra Egypten, fra asiatiske kulturer og fra Mellemamerika. Kronologierne bestod i gamle dage af anetavler, lister over regenter og embedsmænd baseret på mere eller mindre fantasifulde historiske kilder. Grækerne brugte bl.a. årstallene for de olympiske lege som pejlemærker. Nu om dage produceres der kronologier over alle slags emner.

Der var engang da myterne i biblen blev betragtet som værende rigtige, ældre historiske begivenheder. De skriftkloge mente derfor, at det gamle testaments forskellige kronologier så som Adams slægt, syndfloden, angiveligt 2349-2348 f. Kr., og Israels kongelister kunne anvendes til at beregne datoen for, hvornår universet og jorden var blevet skabt som beskrevet i 1. mosebog. Anno Mundi blev af de lettere uenige kirkehistorikere anslået til at finde sted for lidt over 6.000 år siden. Altså midt i stenalderen i en periode hvor mesopotamierne, egypterne og andre allerede havde bygget de første pyramider og sfinksen i [Giza](#). I Danmark var vi i samme periode nået til [Ertebøllekulturen](#). Andre pejlemærker i det gamle testamente er Jerusalems [første](#) og [anden](#) ødelæggelse som der blandt historikerne er nogenlunde enighed om, hvornår de fandt sted.

En af de første seriøse kronikører var kirkehistorikeren [Eusebius](#) som også Joseph Scaliger senere havde fat i. I middelalderen var kronologier var en meget benyttet publikationsform. Et par eksempler: Joseph Scaligers Om forbedring af tidsregning udkommer i 1583, et værk hvorom Robert Irwin beretter s. 87, at "Scaliger gjorde sit bedste, men så sig nødsaget til at konkludere, at enhver, der bildte sig ind, at han havde udarbejdet en korrekt kronologi for Israels konger, måtte være gået fra forstanden."

Endnu større fortjenester har Joseph Scaliger dog, ifølge Salmonsens konversationsleksikon anden udgaven "indlagt sig af Oldtidens Kronologi, hvorved han har erhvervet sig Navn af Kronologiens Fader. I sit Værk De emendatione temporum (1583 og oftere) giver han det første fuldstændige og efter bestemte Principper ordnede System for Kronologien. Han indførte den julianske Periode ... De af ham o. a. i dette Værk opdagede Fejl meddelte han i Thesaurus temporum, complectens Eusebii Pamphili Chronicon (1606)."

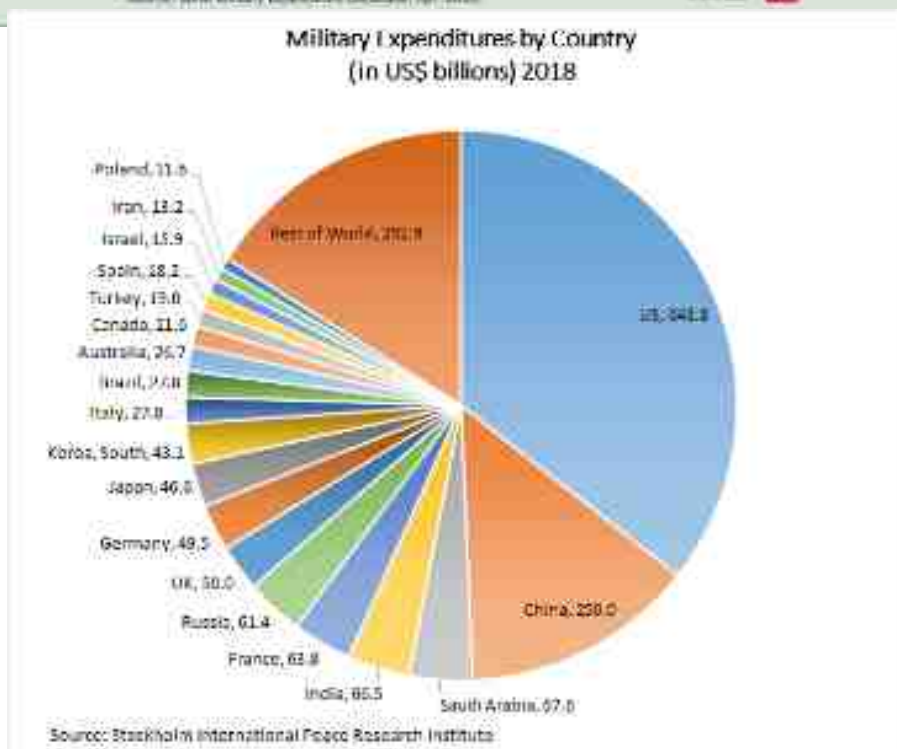
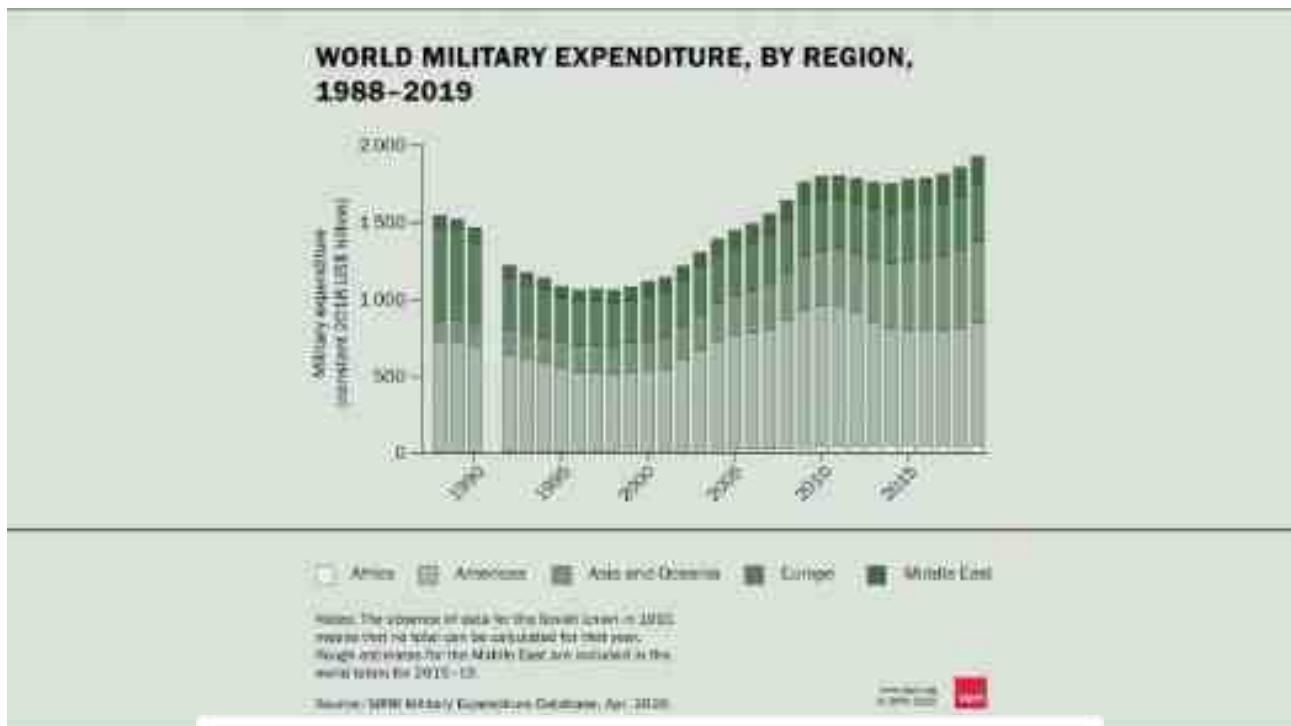
Og i 1650 udkommer Usshers ligeledes meget grundige kronologi.

En af de gale forskere var den irske videnskabsmand William Hales som i 1830 udgav sin kronologi og geografi i fire bind på mere end 2000 sider i alt.

For referencer og litteratur til dansk historie se: Ny dansk historisk bibliografi.

Hvad skal det nytte

Der hersker aktuelt en general politisk misforståelse rundt omkring i verden. Næmlig det forhold, at den politiske og rekordstore økonomiske satsning på militær, soldater og deres yderst kostbare og stadig mere ødelæggende våben kan anvendes som midler til at skabe sikkerhed og fred. Denne udbredte misforståelse er en af grundene til, at de kendte globale militære udgifter bare inden for de sidste 30 år er steget til astronomiske beløb ifølge fredsforskningsinstituttet i Stockholm som også opgør de stadige stigende aktuelle globale udgifter til våbenhandel. Andre autoritative kilder til analyser af militærudgifter er den amerikanske kongres forskningstjeneste, kongressens budgetkontor samt den amerikanske rigsrevision. Analyserne fra forskningstjenesten er amerikanske synspunkter på internationale forhold. Eksempelvis [Arms Sales in the Middle East: Trends and Analytical Perspectives for U.S. Policy](#), / : Clayton Thomas, 2017. Analyserne fra budgetkontoret og rigsrevisionen drejer sig først og fremmest om amerikanske forhold.

Verdens atomvåbenmagter spenderer også i stigende grad penge på deres nukleare arsenaler, og [USA](#) fører an, siger en ny rapport. U.S.A. har også forladt en større våbenkontrolaftale og indsat et nyt taktisk kernevåben. Rapporten - Nok er nok: Globalt forbrug af nukleare våben i 2019 (maj 2020) - fra den internationale kampagne til afskaffelse af atomvåben (ICAN) fastslår: Ni atomvåbenmagter brugte anslået 72,9 milliarder dollars på deres mere end 13.000 atomvåben i 2019. Med 35,4 milliarder \$ i udgifter tegner USA sig for næsten halvdelen af det samlede beløb.

Overkill er evnen til at dræbe flere end der er til stede. Begrebet er brugt om mængden af kernevåben som er mange gange større end nødvendigt, for at dræbe samtlige jordens indbyggere.

Dræberrobotter

I henhold til SIPRI's og ICRC's definition er et autonomt våbensystem ethvert våbensystem, der engang aktiveret kan vælge og angribe mål uden menneskelig indblanding.¹

Spørgsmålet om sikkerhed og fred er specielt påtrængende i de lande, hvor der er militære konflikter.

Hvorfor accepterer befolkningerne disse enorme militære udgifter?

For det første, fordi de ikke ved meget om udenrigspolitiske forhold.

For det andet fordi befolkningen er ofre for propaganda.

For det tredje fordi de ikke har nogen direkte indflydelse på sikkerhedspolitikken og udenrigspolitikken som kun opfattes som relevante emner for stats- og regeringsmedlemmer, diplomater, embedsmænd og i nogen grad for journalister og forskere.

Militarismen eller krigspartiet er aktuelt den største magt på globalt plan og samtidig den største trussel mod menneskehedens og naturens forsatte eksistens - som vi kender den i dag og denne trussel skyldes ikke kun opfindelsen, udviklingen og trus-

¹ Limits on Autonomy in Weapon Systems: Identifying Practical Elements of Human Control. / ; Dr Vincent Boulanin et al. SIPRI, 2020.

lerne fra kernevåben også selv om disse trusler er store nok i sig selv. Kernevåben er sundhedsfarlige og miljødelæggende allerede under deres produktion, altså før de ender i arsenalerne. Det hænger sammen med de forskellige materialer, der indgår i dem. Holger Terps [Nuclear Weapons Production in the US](#), 2011 er en af de første større analyser som dokumenterer miljøskaderne ved den amerikanske atomvåbenproduktion fra starten i 1943 og fremefter.

Militarismen er resultatet af en yderst grådig økonomisk politik lige siden dengang kanoner og andre våben først blev fremstillet industrielt under den industrielle revolution i England.

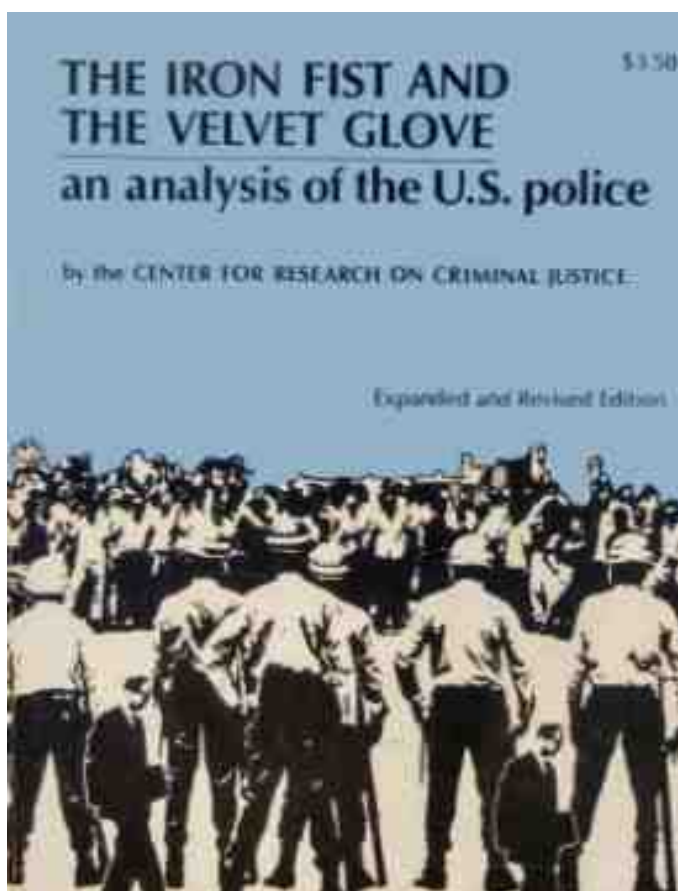
Militarisme er militærvælde og begejstring for militæret. I gamle dage kaldet et sabelregimente.

Militarisme er en patriarkalsk sygelig overvurdering af egen nation og undervurdering af andre; en tendentiøs bedømmelse af andre folk og forsøg på at øge nationalfølelsen ved at fremme modsætningsforhold til andre nationer med fordomme så som racisme.

Militarisme er derfor militærbegejstring, en især politisk samfundsordning, hvor det militære element spiller en fremtrædende rolle; en politisk ideologi, der betragter militærets udvikling som den vigtigste samfundsopgave - altså en ensidig læggen vægt på det militære, således, at det civile samfund, får en strukturel lighed med militæret og ikke omvendt.

Et af de institutioner i civilsamfundet der har den største strukturelle lighed med militæret er gendarmeri og [politi](#), hvis magtanvendelse kan tolkes både som en jernnæve og som en fløjlshandske eller jernnæven i fløjlshandsken, fordi militarisme igennem historien har anvendt både militær, paramilitære styrker og politi til bekæmpelse af strejker, demonstrationer og protester. Desforuden ikke at forglemme har politiet og deres efterretningstjenester aktivt modarbejdet alle de personligheder og organisationer som arrangerer disse begivenheder. Men ikke kun politiet er politisk styret. Det er retsvæsenet og domstolene også.

Politiet er som et borgerligt regimente således en del af både demokratier og autoritære regimers paramilitære undertrykkelsessystem, og de forskellige staters [politi](#) er forbløffende ens i deres opbygning. Centraliseret administration og ledelse. Samme uddannelse, hvori indgår kendskab til og brug af våben.

Militarismen udbredtes i Europa efter den Westphalske fred som erstatningsreligion for kristendommen.

Udtrykket militarisme stammer fra den russiske anarkist Mikael Bakunin. Den første som anvender begrebet militarisme i Danmark er Viggo Hørup i talen "Offentlig Mening" i 1885. En anden tidlig modstander af militarismen er Karl Liebknecht.

Militarismens opgaver i fredstid er at begrunde, bevare og styrke et militær-industrielt- eller et militær-bureaukratiske kompleks, hvilket kan finde sted gennem en remilitarisering - eksempelvis den nye dansk militarisme - i lande, som anvender forholdsvis små ressourcer på militæret. Militarismens mål er ikke kun at producere våben til lager, men at sikre et imperialistisk værktøj ved en planmæssig opbygning af en krigsindustriell kapacitet som skal producere krigsmateriel inden og under krig. Dermed sikres reelt en permanent, kostbar krigstilstand.

Militarismen ses tydeligt efter militærkup og efter erklæringer af [undtagelsestilstand](#).

Militarismen og fættereren racisme kan lige som krig betragtes som en sygdom. Endda en pandemi. Nutidens politiske pest.

Militarismen er som en virus der er endnu mere dødelig end corona virus pandemien. [Coronapandemien](#) er en sundhedskrise som der tilsyneladende ikke er en kur imod og desuden er den en økonomisk krise forårsaget af en global stor nedlukning i nationalstaterne med omfattende arbejdsløshed til følge.

Ud over krigsofre ødelægger militarismen også, hvad den er i stand til under kamp-handlingerne.

I nyere tid har denne specielle form for liberal, kapitalistisk økonomisk politik fundet sted efter anden verdenskrig og specielt efter Irakkrigens start i marts 2003. Bureaukratiet kan beskrives som en stat i staten.

Dette gælder også for politiets og militære efterretningstjenester, samt, for visse enorme multinationale selskaber med så store virksomhedsbesiddelser og omsætning, at de til en vis grad er i stand til at føre deres egen mere eller mindre reaktionære udenrigspolitik som det var tilfældet med det amerikansk baserede telefonselskab [ITT](#) og [United Fruit](#).

Størstedelen af våbenfabrikkerne i dag er private virksomheder. Aktieselskaber der ejes af private fonde, pensionskasser og enkeltpersoner. Våbenfabrikernes toneangivende bestyrelsesmedlemmer har ofte en militær baggrund. Det er våbenfabrikkerne som udvikler nye våben og det er fabrikkerne, der skaber behovet for våbnene. Flere våben gør os imidlertid ikke mere sikre, men fattigere og sårbare.

Den amerikanske regering tillader, arrangerer eller i nogle tilfælde endda yder finansieringen for amerikansk våbensalg til 41 af de 50 mest undertrykkende lande i verden. Det er 82 procent af dem. Dette tal er baseret på en amerikansk finansieret kategorisering af "ikke frie" nationer og på amerikansk våbensalg mellem 2010 og 2017 som dokumenteret af enten SIPRIs våbenhandelsdatabase eller af det amerikanske militær i et dokument med titlen "[Udenlandsk militærsalg](#)., udenlandsk militær byggesalg og andet sikkerhedssamarbejde Historiske fakta: Fra 30. september 2017" udgivet af det amerikanske forsvarsministeriums Defense Security Cooperation Agency

Her er de 41: Afghanistan, Algeriet, Angola, Aserbajdsjan, Bahrain, Brunei, Burundi, Cambodja, Cameroun, Centralafrikanske republik, Den Demokratiske Republik Congo (Kinshasa), Republikken Congo (Brazzaville), Djibouti, Egypten, Eritrea, Eswatini (tidligere Swaziland), Etiopien, De Forenede Arabiske Emirater, Gabon, Irak, Israel, Kasakhstan, Kina, Libyen, Mauretania, Nicaragua, Oman, Qatar, Rwanda, Saudi-Arabien, Sudan, Syrien, Tadsjikistan, Tchad, Thailand, Tyrkiet, Turkmenistan, Uganda, Usbekistan, Vietnam og Yemen og Ækvatorialguinea,

Hvorfor kaldes det militærindustrielle kompleks nogle gange Djævelens Dynamo?²

Et militærindustrielt kompleks involverer en cirkulær strøm af penge. Pengene flyder som den elektriske strøm i en dynamo, der kører en diabolisk maskine. Penge fra umådeligt rige virksomhedsoligarker køber stemmer af politikere og propaganda fra mainstream medier. Ofre for propagandaen tillader borgerne politikerne at stemme for uanstændigt oppustede militære budgetter, som yderligere beriger virksomhedens oligarker, og den cirkulære strømning fortsætter

Militæret er ifølge Terp 2019 den største energiforbruger i verden og den største udleder af drivhusgasser i atmosfæren.

Militæret er den største forbruger og ødelægger af naturen, hvilket bl.a. fører til at oprindelige folk trues og forfølges i jagten på naturressourcer til våbenfremstilling og profit. Også dette er en gammel historie med rødder tilbage til Bartolomé de las Casas' dage. Om den spanske historiker og humanist Bartolomé de las Casas er der kun udgivet en bog: *Indianermassakren : en kort beretning om Vestindiens tilintetgørelse i 1492* og skrevet tre avisartikler på dansk

Lad mig her nøjes med et enkelt dansk eksempel på militærets manglende nytte. Befæstningen af København efter den tabte krig i 1864 ville have udviklet sig katastrofalt, hvis Danmark var blevet draget ind i første verdenskrig. Hvis man sammenligner med krigsbegivenhederne i Belgien. Under besættelsen var Københavns kostbare befæstning fuldstændig værdiløs militært set mod Nazitysklands besættelse af landet om morgenen den 9. april 1940.

2 Science, Religion and War. / : John Scales Avery. The Danish Peace Academy, 2017. s. 93.

Og Jesus sagde til sine disciple: "Sandelig siger jeg jer: Det er vanskeligt for en rig at komme ind i Himmeriget. Ja, jeg siger jer, det er lettere for en kamel at komme igennem et nåleøje end for en rig at komme ind i Guds rige.« Matthæus 19:23-24.

Forskningsoversigt

Den selektive Kirkehistorisk bibliografi fra 1979 indeholder over 6000 titler, hvoraf det fremgår, at debatten om krig og fred i biblen er stort set fraværende i den danske forskningslitteratur. I sammenligning med den omfattende litteratur om krig og krigsførelse i Det gamle testamente og dybden og kompleksiteten i de ledsagende moralske og teologiske debatter, synes det nye testamente videnskab faktisk meget lille, mener den australske religionshistoriker, professor Keith Dyer.

Evangelium. Oldgræsk: Gode nyheder. Begrebet er bl.a. anvendt af Homer og Aristofanes og senere i forbindelse med det nye testamente.

En kristen er en tilhænger af kristendommen. Begrebet kristne er en massebetegnelse, fordi kristne er sjældent enige om ret meget. Bare tænk på antallet af forskellige trosretninger indenfor kristendommen og de forskellige redigeringer og udgaver af det nye testamente. Og uenighederne har rådet hele vejen ned igennem kirkehistorien, hvor nyreligiøse bevægelser hele tiden har knopskudt grundet teologiske uenigheder, kaldet skismaer: spaltning, splittelse eller brud ofte kaldet kætteri eller vranglære. Kristendommen kan opdeles i fem hovedgrupper: Østkirken, orientalsk ortodoksi, østlig ortodoksi, katolicisme og protestantisme. [Papisme](#), skældte protestanterne på katolikkerne. Katolikkerne revsede til gengæld protestanterne for [bibliolatri](#).

Blandt vigtige diskussionsemner i kristendommen har været himlen, helvedet og skærsilden og alt, hvad der er derimellem. Debatten herom mellem de kristne indbyrdes er ikke blevet nemmere af at objekterne for uenigheden desværre er usynlige, både for de troende, den etablerede videnskab og for almindelige mennesker, hvad enten de er religiøse eller ej. Det samme gælder for selve livet og døden.

Det stærkt opreklamerede helvede, [hades](#), er blot en [gray](#), hvori de døde er begravet eller en kirkegård. Og intet andet. Alt, hvad der foregår efter døden er mytologi, teologiske mysterier, gætterier og postulater. I bedste fald skønlitteratur. Formålet med helvede er et skabe frygt. Andre stridsemner har været spørgsmål om kirkens ledelse og forhold til de stater og samfund, den er en del af, samt, ikke mindst spørgsmålet om præsternes rolle i samfundet. Erik Nørr 1981.

[Katekumper](#) var urkirkens underjordiske begravelsespladser rundt omkring i Romeriget. De ophørte med kristendommens ophøjelse til statsreligion.

En egentlig tekstkritik af Det Nye Testamente på originalsprogene græsk, latin og armenisk er jeg ikke i stand til på grund af mine manglende sprogkundskaber og jeg må som en følge heraf benytte mig af andre, hvad jeg vurderer som saglige fremstillinger på området. Tekstkritik i forhold til Det Nye Testamente er pernittengrynet fremstillet og godt formidlet i den amerikanske litteraturhistoriker Robert B. Waltz: [The Encyclopedia of New Testament Textual Criticism](#), fra 2013. Se også: Ernst Andersen 1993.

Myterne og folkesagnene om jødernes historie starter som enkildehistorier i det gamle testamente Thompson 1999 og forsætter i [Dødehavsrullerne](#), de [apokryfe](#) skrifter, de gammeltestamentlige [pseudepigrafer](#) og [Oxyrhynchus papyri](#).

Jerusalems beklagelige ødelæggelse ved de romere.

Historie

Historie er et mere eller mindre videnskabelig beskrivelse af fortidens og oldtidens begivenheder..Historiske fremstillinger og analyser kan være universelle, nationale, lokale og emneopdelte. I middelalderen blev historiefaget en vigtig del af nationalstaternes legitimering og selvforståelse.

Således taler man indenfor historisk metode om erindringssteder, minder fra fortiden, som en del af den selektive kollektive hukommelse som også kaldes kulturarven. Erindringssteder og kulturarv kan være både materielle og immaterielle. Materielle erindringssteder og kulturarv kan være symbolske nationale mindesmærker og monumenter. Immaterielle erindringssteder og kulturarv kan være datoer, så som Danmarks historie før og efter Reformationen mindehøjtideligheder, sange, kunst og biografier.

Kirkehistorie

Kirkehistorie er fremstilling af en kirkes historie; især: (videnskabelig) fremstilling af den kristne menigheds tilblivelse og historie; også: bog, skrift, som behandler dette emne. Kirkehistorien har sin egen faghistorie opdelt i selve biblen og dens historie (bibelkritik) og det nye testaments historie samt perioden mellem det gamle og det nye testaments historie og desuden tiden efter det nye testamente. Kirke forstås bredt, omfattende både institutionshistorie, socialhistorie og idéhistorie. Undervisning i kirkehistorie startede først i Danmark, ifølge Det teologiske fakultet efter Københavns brand i 1728.

Kirkehistorien er således både en del af teologi og samfundets historie. Den kristne kirkehistorie kan inddeles i perioderne:

Urkirken

Kirken i middelalderen

Reformation

Kirken efter reformationen

Den kristne historiografi starter med Flavius Josefus Den Jødiske Krig, der handlede om Jerusalems fald, nemlig Jerusalems anden jammerlige og ynkelige Forstyrrelse. Også Ludvig Holberg havde i 1784 fat i den Jødiske Historie Fra Verdens Begyndelse, Fortsatt Til disse Tider. En senere fremstilling af jødernes historie er af [Meyer Kayserling](#) 1890.

De første år og de første kristne kirkesamfund betegnes som "urkirken", i betydningen oprindelig og tæt på sin kilde.

Urkirkens medlemmer havde ingen bibler og heller ikke evangelier. Til gengæld havde de erfaringer med den romerske oprørsbekæmpelse og massakrer. De medlemmer af urkirken, det var lykket at emigrere fra Jerusalem inden byen blev ødelagt af romerne havde således personlig erfaring med krigens rædsler, hvilket til en vis grad kan spores i den tidlige teologi.

Fortidens myter og sagn er godt beskrevet i de første bind af Claus Deleurans Illustreret Danmarkshistorie for Folket. En almindelig Danmarkshistorie er Jørgen Jensens Danmarks oldtid : Yngre jernalder og vikingetid 400 e. Kr.-1050 e. Kr., Gyldendal, 2004, specielt kapitlet: Mellem to religioner.

Den tidlige kristendoms historie dækker den apostoliske tidsalder (1. århundrede, e.Kr.) og Ante-Nicene-perioden ca. 100-325 til Det første råd i Nicaea i år 325.

[Kirkefædre](#) er "siden 300-t. betegnelse for de kristne forfattere, som man i oldkirken tillagde særlig autoritet pga. deres rettroenhed, teologiske indsigt og "hellige" livsførelse. Efter den oldkirkelige periode reserveredes betegnelsen til forfattere før 600-t. i den katolske kirke og før 700-t. i de ortodokse kirker. I nutiden dækker betegnelsen samtlige oldkirkelige forfattere af betydning, herunder fx Origenes og Tertullian. "

Helgener og martyrer

En legende er en opbyggelig fortælling om en hellig persons liv og død (vita). Legenden (latin 'legenda' betyder som skal læses) blev læst op ved gudstjenesten på helgenens festdag og gav en opbyggelig fremstilling af den hellige persons levned, udførte mirakler og martyrdød. [Legenda aurea](#) (Den Gyldne Legende) fra midten af 1200-tallet indeholder mere end 400 legender.

Et vigtigt aspekt af både urkirkens og kristendommens historie er martyrer. En martyr er en "person, der for sin religiøse overbevisning udsættes for pinsler ell. en pinefuld død; især anv. om de kristne, som led døden under kristenforfølgelserne." Martyrer har deres egen litteratur, hagiografi er bl.a. frem til år 1600 godt beskrevet i ***The Bloody Theater or [Martyrs Mirror of the Defenseless Christians who baptized only upon confession of faith, and who suffered and died for the testimony of Jesus, their Saviour, from the time of Christ to the year A.D. 1660.](#)*** / : [Thieleman J. van Braght](#). - Lampeter Square, Lancaster Co., PA: David Miller, 1837.

Urkirken udviklede sig forbløffende hurtigt fra at være en invasiv religion i Romerri- get til at blive en del af magtapparatet og kirken måtte tilpasse sig til staten, hvilket forandrede dens teologi og dogmer i de kommende århundrede, hvor kirken enevældigt blev ledet af paverne i Rom frem til reformationen, hvor regenten blev kirkens overhoved. Derfor blev undersåtternes lydighed over for øvrigheden en vigtig del af den kristne liturgi.

Inden for nyere tid skriver den tyske kirkehistoriker Adolf von Harnack (1851-1930) flere værker om urkirken, dogmatikkens historie, samt i 1905, værket [Militia Christi](#) om: den kristne religion og den militære profession i de første tre århundreder. Heri refererer han på originalsprogene de originale kilder til flere af det tidlige kristne militærnægtersager i Romerriet.

Urkirken afsluttes ved indgangen til den mørke middelalder med [ørkenfædrene](#). Urkirkens medlemmer forsatte i klostre og som [eneboere](#). Den mørke middelalder kendetegnes ved enorme ødelæggelser af hedensk videnskab og kultur. De kristne var selvfølgelig ikke de eneste kultur ødelæggere rundt om i verden og igennem historien. Det starter med kætterne og deres publikationer.

Kætteri er en [kætters](#) afvigende meninger og lære; afvigende fra en officiel religions læresætninger. I teologi eller religionshistorie er hæresiologi studiet af kætteri, og hæresiografier er skrifter om emnet. Et eksempel på den engelske debat om kætteri under den engelske borgerkrig: Nasu 2000. Domme for fredløshed medførte automatisk også domme for kætteri. I Tyskland kaldet Rigens Acht.

Euchitterne eller messalianerne var en kristen sekt fra Mesopotamien, der spredte sig til Lilleasien og Thrakien på Balkan. Sektens medlemmer blev beskyldt for incest, homoseksualitet, satanisme og kannibalisme. Så kunne det næppe blive meget værre.

Kættere og deres bøger er lige siden oldtiden blevet [brændt](#) på [bål](#). For bøgernes vedkommende blev bålene kaldt autodafer. Den engelske jurist James Anson Farrer (1849-1925) udgav bibliografien Books Condemned to be Burnt. Også sygdomme som [spedalskhed](#) blev i middelalderen anset som kætteri. Man kunne også kætterdømmes for ateisme, hekseri, helligbrøde, homoseksualitet incest, [onani](#), satanisme og sodomi.

Forbud mod og fordømmelse af onani findes i stort set alle religioner.

Apostasi er et åbenlyst frafald fra den kristne kirke.

Bullarium er et latinsk udtryk, der almindeligvis anvendes om en samling af buller og andre lignende dokumenter, uanset om omfanget af samlingen være generel karakter, eller begrænset til de buller, der er forbundet til nogen bestemt rækkefølge, institution, eller en lokalitet. Eksempelvis Bullarium danicum: pavelige aktstykker vedrørende Danmark, 1198-1316. / : Udgivet af Alfred Krarup. I Kommission hos G. E. C. Gad, 1932.

Deisme er betegnelse for troen på, at der findes en gud, men at denne ikke griber aktivt ind i verdens gang. Gud har skabt verden som et perfekt funktionelt system der kan køre af sig selv, hvorfor Gud derfor ikke aktivt behøver at gribe ind i verden.

Ekskommunikation er udelukkelse fra kirkens samfund, især m.h.t. den katolske kirke: at bandlyse, -sætte samt Anathema. Anathema, er den Formular, med hvilken Kirkeban påbydes. At udsige Anathema er derfor det samme som pålægge Kirkens Ban.

En kætter er som nævnt en person, som er tilhænger af en fra kirkelæren (især den romersk-katolske) afvigende lære og udgiver den for kristelig. En kætter er også, ifølge Meyers Fremmedordbog, en separatist, en Særling; i Religionssager, en, som paa Grund af afvigende Meninger sonderer sig fra det herskende Kirkesamfund (jvf. Dissenters og Nonconformister. Kætter-dømme er at erklære en person for kætter og hans meninger for kætteri. Retsager og domme for kætteri og blasfemi medførte et omfattende bureaukrati. Som muliggør fremstillingen af biografier Tidlige kættere og deres sekter er biograferet af Henry Wace et al., 1911 Juristen [T.B. Howells](#) (1767-1815) udgivelser af referater af retssager om højforræderi i England dækker perioden fra 1163 til 1753. De 28 bind indeholder også alle dømte sager om kætteri. Den moderne forskning inden for hagiografi er godt og aktuelt beskrevet af den britiske islam historiker Christian Sahne 2018. Sværmere var medlemmer af sekter. Under enevælden i Danmark blev de landsforvist. Majestætsfornærmelser ophøjes i denne periode ikke overraskende til kætteri efter enevældens indførelse.

Bibliolatri er tilbedelsen af en bog, afgudsdyrkende hyldest til en bog, eller guddommeliggørelsen af en bog. Her: Bibeldyrkelse (som forholder sig slavisk over for biblens bogstav) med afsæt i tesen om den bibelske ufejlbarlighed

Fyrsternes enhed i en føderalistisk sammenslutning er, ifølge Dante, en forudsætning for fred på jorden.

Et helligåndshus var en katolsk velgørenhedsinstitution, der indtil reformationen tog sig af hittebørn og de fattige syge.

[Irenik](#) (af græsk eiréne, fred) er den gren af det teologiske arbejde, der tilstræber en nærmere forståelse mellem de forskellige kristne konfessioner, en slags tidlig 'fredsvidenskab'

Kirkefædrenes tidlige latinske tekster omtalt i kronologien er publiceret i antologien [Patrologia Latina](#) som indeholder værker i fuldtekst på latin af mere end 1.000 latinske kirkefædre fra år 220 f. Kr. til det 13. århundrede, svarende til 227 bind i den trykte udgave udgivet mellem 1841 og 1865 ved [Jacques-Paul Migne](#) (1800-1875).

Et enkelt godt eksempel på en generel eller almindelig kirkehistorie er: The history of Christianity v. 1. [From the origin of Christianity to the time of Gregory the Great](#), v. 2. [From Gregory the Great to the establishment of papal autocracy](#). / : Andrew Stephenson. - Boston, R.G. Badger, 1919 .

Den danske kirkehistoriske forskning og formidling starter først efter reformationen med Anders Sørensen Vedels Antichristvs Romanus, en rimet pavekrønike der udkom i 1571 og hans latinske [kirkehistorie](#) fra 1579 ; Lauritz Nielsen 306), hans udgivelse af den første trykte udgave af Adam af Bremens [kirkehistorie](#) fra omkring 1070³. I 1738 udkommer Ludvig Holbergs [Almindelig Kirke-Historie](#). Hovedværket om den tidlige danske kirke er: [Den danske Kirkes Historie til Reformationen](#). / : Ludvig Nicolaus Helveg; Selskabet for Danmarks kirkehistorie, 1851-55 samt [Den nordiske kirkes grundlæggelse og første udvikling](#). / : Adolf Ditlev Jørgensen. Selskabet for Danmarks kirkehistorie, 1878.

I Danmark foregår undervisningen af teologer og præster i det teologiske fakultet på Københavns universitet, specielt i perioden efter reformationen.

Bibelsk arkæologi starter med den engelske opdagelsesrejsende Hester Stanhope omkring 1815.

Der er en sætning i det nye testamente, der altid har undret mig: "Salige er de fattige i ånden, for Himmeriget er deres. (Matthæus 5,3). Postulatet fattige i ånden er problemet for mig for en ånd er en vind, den religiøse overbevisning om eksistensen af et eller flere ikke-materialiseret væsner uden legeme, noget usynligt. Hvad menes der med tilføjelsen der er medtaget i stort set alle de bibeloversættelser jeg har gennemgået? Tilsyneladende ikke økonomisk fattigdom. I Lukas 6:20 står der nemlig: Og han løftede sit blik, så på sine disciple og sagde: "*Salige er I, som er fattige, for Guds rige er jeres.*" I den [aramæiske bibel på almindelig engelsk](#) / [Aramaic Bible](#) in Plain English oversættes verset i Matthæus således: Velsignet af Ånden er de fattige, fordi deres er himmelriget / Blessed by The Spirit are the poor, because theirs is the Kingdom of Heaven.

3 Skal den katolske fortid komme til orde? : Anders Sørensen Vedels dilemma ved udgivelsen af Adam af Bremen i 1579. / : Karen Skovgaard-Petersen. Fund og Forskning, 2004 s. 53-86

Også nogle soldater spurgte: »Hvad skal så vi gøre?« Og til dem sagde han: »Ikke mishandle eller udplyndre nogen, men lade jer nøje med jeres løn.« Lukas 3:14. På engelsk står der: »Do violence to no man.«

Soldater

Soldater er og har altid været magthavernes redskaber. En [soldat](#) er en person, som gør krigs-, militærtjeneste for sold. Betaling; løn: betaling for krigstjeneste, soldatertjeneste; navnlig: betaling, løn til hvervede lejetropper. På engelsk kendes begrebet fra det 13. århundrede. Mennesker er dog ikke som rovdyr udstyret med skarpe tænder, horn og kløer. Mennesket dræber ikke mere andre mennesker på grund af kannibalisme, hvilket der stort set ikke er lovgivning om, hverken internationalt eller i nationale lovebøger. En adskillelse mellem rovdyr og mennesker er derfor menneskene manglende eller ringe evne til at dræbe uden anvendelse af kunstige hjælpemidler i form af våben: infanteris buer, pile, skjolde, lanser, spyd og dyr: i gamle dage heste og hestevogne. Nu fossilt drevne køretøjer.

Krige og soldatertjeneste forudsætter også en vis form for organisering i hierarkiske samfund. Mennesker skal med propaganda, undskyld psykologi, oplæres og trænes til organiserede drab i form af krige. Menneskernes organiserede drab er derfor biologisk unaturlige.

Begrebet soldat defineres som sådan ikke i biblen. Historikeren Thomas Harders: Den danske partisan : historien om Paolo il danese indeholder en lang række af de overvejelser, en dansk romersk katolsk præst gjorde sig, inden han gik ind i den italienske partisanekrig mod de tyske besættelsestropper i Italien i den sidste del af anden verdenskrig. Det er den eneste bog på dansk om emnet, jeg har kunnet finde. Den senere amerikanske præsident [Richard Nixon](#) (1913-1984) forsagede kvækerne, blev jurist, officer i flåden og republikansk politiker.

Det normale er ellers det modsatte, at soldater bliver (kristne) pacifister på grund af deres krigsoplevelser. Det er som fænomen beskrevet som et militærknæk af de tyske soldater efter første verdenskrig. I USA oprettes veteranorganisationen Vietnam Veterans Against the War i 1967. Den russiske kætterske pacifist Leo Tolstoj er sådan et eksempel på en soldat som bliver pacifist på grund af sine krigsoplevelser. I Tyskeren [Hans Paasche](#) ligeledes. Den tyske generalmajor [Paul von Schönaich](#) er endnu et eksempel. Tyske veteraner havde endda 1919 - 1927 et [Friedensbund der Kriegsteilnehmer](#). Hollandske Bart de Ligt er et eksempel på en præst der blev militærnægter og pacifist under første verdenskrig. Englænderen Adam Curle var en officer, der efter anden verdenskrig blev fredsforsker med speciale i soldaternes psykiske problemer. Og så var der forfatteren Vera Brittain der var forlovet med en soldat, der døde i krigen.

Et dansk eksempel er præsten Harald Søbye som var en frihedskæmper under besættelsen, der senere under den kolde krig blev præst og pacifist. Geert Grønnegaard er et andet eksempel på en officer der blev militærnægter.

Soldaternes gerninger

Selvfølgelig kan kristne være soldater, vil ethvert militært forsvar hævde, på samme måde som ateister og medlemmer af alle andre trossamfund, der er omfattet af værnepligten og krigspligten kan gå i krig når krigstrommerne buldrer. Og magthaverne behøver for så vidt ikke engang at begrunde indkaldelserne, idet de blot kan henvise til lovgivningen på området.

Størstedelen af medlemmerne i kristendommen har aldrig været pacifistiske, hævder de skriftkloge. "Vi skal i krig for de kristne værdier", forklarer biskop Jan Lindhardt i forbindelse med Afghanistankrigens udbrud i oktober 2001. Det var godt, at den nye krig for en gangs skyld ikke drejede sig om landets olie, naturressourcer eller lukkede markeder som de vestnocentriske stater kun havde ringe adgang til. Jon Bonk 1988 opremser alle argumenterne for, at kristne kan være soldater.

Jeg forstår generelt det nye testamente som et bud på eller en rettesnor for, hvordan man lever som værende en kristen. Soldatertjeneste er her en underordnet problemstilling, fordi datidens indbyggere i den romerske provins Judæa ikke var værnepligtige i den romerske besættelsesmagt, sådan som vi forstår begrebet i dag. Judæerne i de romerske legioner var hvervede soldater ligesom alle de andre legionærer i romerriget. Det er først ved vikingetidens start omkring år 700 at der kommer værnepligt i moderne forstand i Norden og i det område, der nu er Storbritannien.

Wenn meine Soldaten anfangen zu denken, bliebe nicht einer in den Reihen. Friedrich II., der Große

Definitioner⁴

En soldat er en fhv. civilist
der uddannes til at optræde uciviliseret
for at bevare civilisationen.

En menig soldat er en soldat undergivet en foresat.
En foresat er en højere befalingsmand med en lavere moral.
En lav moral er forudsætningen for en god soldat.

En god soldat er en soldat uden personlighed.
En soldat uden personlighed er en mand uden overbevisning.
En mand uden overbevisning er en mand uden bevidsthed.
En mand uden bevidsthed er ikke meget bevidt.
En mand der ikke er meget bevidt er ikke meget anvendelig.
En uanvendelig mand er ikke nogen mand.

En mand der ikke er nogen mand kan ikke bruges til noget.
En mand der ikke kan bruges til noget må bruges til noget andet.
En mand der ikke kan bruges til andet
kan altid bruges som soldat.

En soldat er en dresseret civilist
der forsvare sig mod et angreb.
Angreb er det bedste forsvar.
Den man angriber kaldes fjenden.

Fjenden består af fjendtlige soldater.
Fjendtlige soldater angriber altid uprovokeret.
Uprovokerede angreb kræver omgående gengældelse.

Omgående gengældelse gengældes omgående af fjenden.
Når fjenden kapitulerer har man fred.

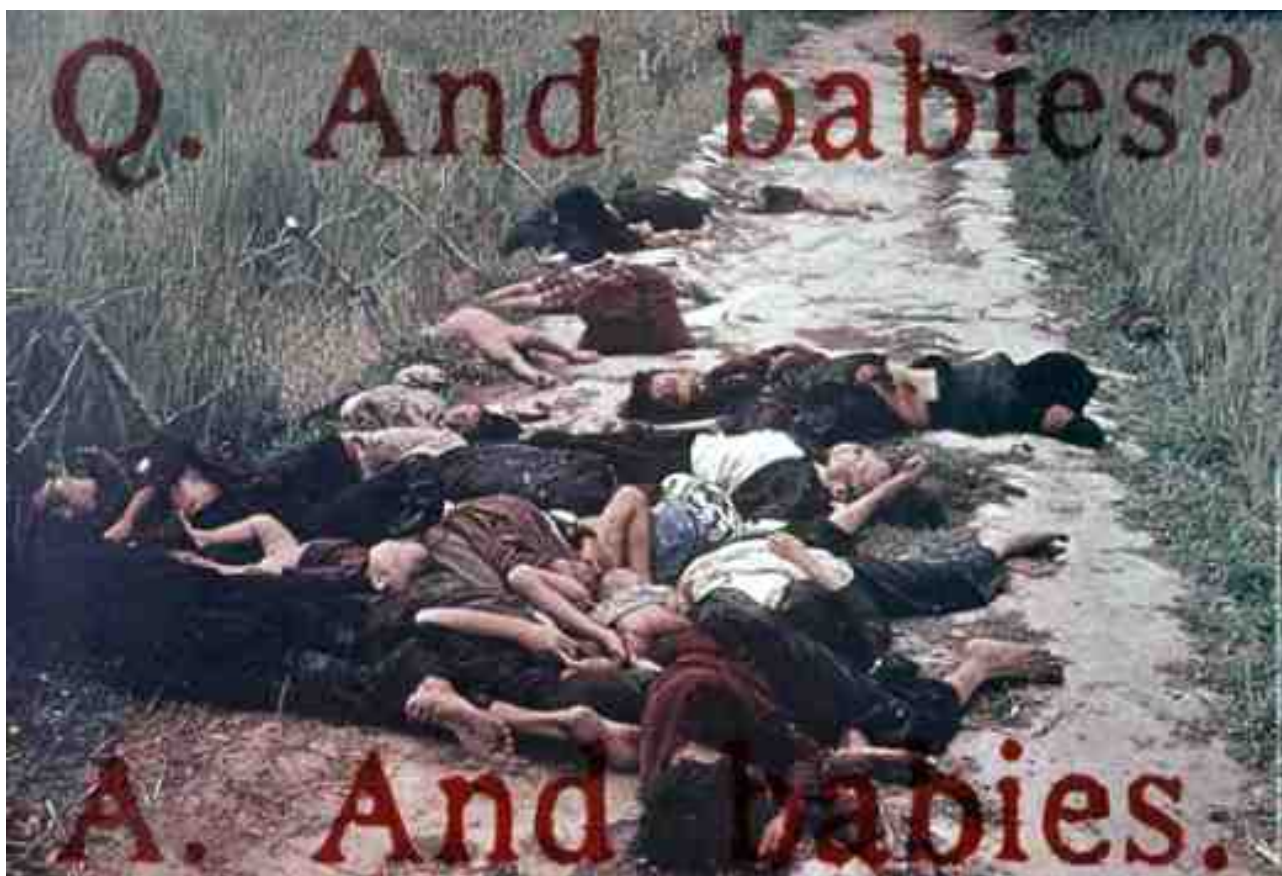
Freden må forsvares.
Det er militært forsvarligt at angribe fjenden.
Fjenden er fej.
Vore soldater er tapre.
Tapre soldater kaldes helte.

Tordenskjold var en helt...
Hvor fanden er mine tændstikker?

[Venligsindet ild](#) er soldater som utilsigtet skyder på egne soldater under krig eller besættelse. [Fragging](#) er en speciel form for mytteri, hvor soldater skyder eller på anden vis dræber plagsomme kampivrige officerer.

4 Halfdan Rasmussen.: Aldrig mere Krig s. 9.1966

En [militærnægter](#) er en person som af samvittighedsgrunde, moralske, politiske eller religiøse overvejelser ikke vil være soldat i stater med tvungen militær [værnepligt](#). Der har formodentligt været militærnægtere lige så længe der har været et militær.

Det vil være synd at sige, at den spæde Jesus og hans forældre havde gode erfaringer med de romerske soldater. Ifølge myten om barnemordet i den lille by Betlehem og omegn tvinges den lille familie til at flygte til Egypten: Da Herodes nu indså, at han var blevet narret af de vise mænd, blev han rasende; og i Betlehem og i hele dens omegn lod han alle drenge på to år og derunder myrde, ud fra den tid, han havde fået opgivet af de vise mænd. Matthæusevangeliet 2:16. Matthæus beretning om barnemordet i Betlehem og flugten til Egypten er en enkeltkildehistorie, som ikke er med i Lukasevangeliet, hvori der modstridende står skrevet: Da deres renselsedage i henhold til Moseloven var gået, tog de ham med op til Jerusalem for at bære ham frem for Herren. Lukas 2:22. Da de havde udført alt i overensstemmelse med Herrens lov, vendte de tilbage til Galilæa, til deres egen by Nazaret. Lukas 2:39. Kun en af historierne kan være rigtig.

Den våbenteknologiske udvikling gjorde soldaterne til kanonføde specielt under første verdenskrig, hvor politikerne og generalerne udviste en foragt for menneskeliv.

Vi lever nu i en kultur og i samfund, der er præget af vold. Resultatet er, at vi lever i en periode med endeløse krige som går ud over naturen, miljøet, klimaet, samfundet, familier, og specielt kvinder og børn.

Hvad er krig?

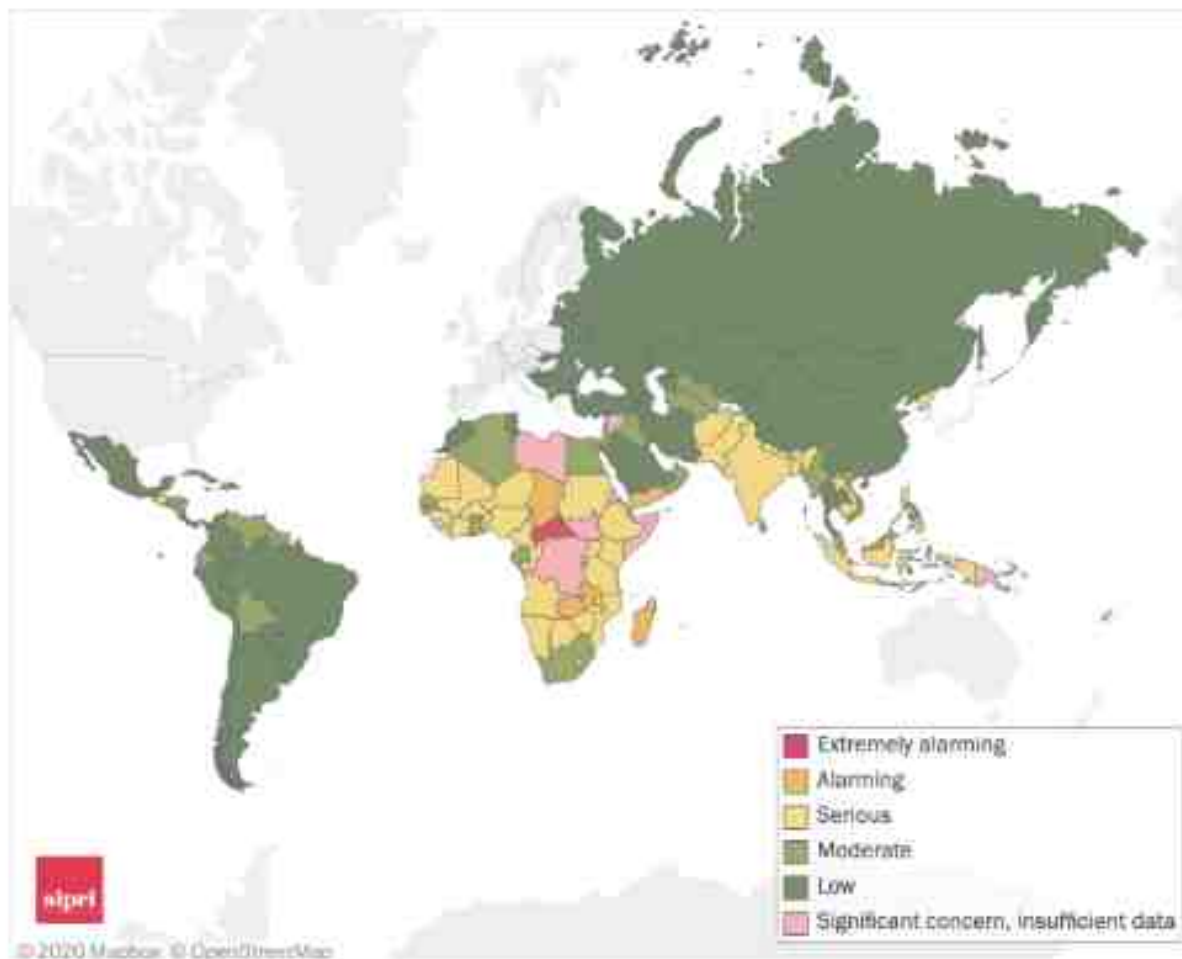
Der er "En tid til krig, en tid til fred", hævdede prædikanten i det gamle testamente. (Prædikerens Bog 3:8) Krige er derfor en afbrydelse af freden - og ikke omvendt. Krig er fredsbrud. Fredsbrud bruges dels om handling (forbrydelse), hvorved samfundsfreden krænkes, dels om en fjendtlig optræden af en stat over for en anden, der må medføre krigstilstand. Fredsbrud kunne resultere i kirkelig bandlysning og bodsgang for politiske aktører eller interdikt: forbud imod prædiken, forvaltning af sakramenterne og kirkelig jordfæstelse

Krig eller krigshandling er ifølge Dennen 1981 en meget speciel kategori af begrebet, kommunikationsformen vold. Vold kan, ligesom uretfærdighed, være både direkte og strukturet. Hvad der starter som strukturel uretfærdighed forsættes i eskalerende oprør som besvares med undertrykkende reaktion.

Krig er en massebetegnelse for: begrænset krig og total krig, kold krig og varm krig, lokal krig og verdenskrig, kontrolleret og ukontrolleret krig, utilsigtet krig og overlagt krig, konventionel og atomkrig, erklæret og ikke-erklæret krig, aggressiv eller offensiv krig og defensiv krig, almindelig krig og stedfortræderkrig, international krig og borgerkrig, stamme- og civiliseret krig, forebyggende krig, langvarig krig, absolut krig, frigørelseskrig, erobringskrig, handelskrig, plyndringskrig, revolutionær krig, politisk krig, økonomisk krig, social krig, imperialistisk krig, guerillakrig, partisankrig, psykologisk krig, strategisk krig, kontraopstandskrig, dynastisk krig, monarkisk krig, kongekrige, ritual krig, hellig krig, [korstog](#), instrumental krig og folkemordskrig.

Figure 2. 2019 Global Hunger Index

Source: *Global Hunger Index, 2019*.

Note: Countries labelled 'Significant concern, insufficient data' had unavailable data for one or more indicators used in the GHI formula, preventing the calculation of their 2019 GHI scores.

Krigsrelaterede sygdomme: Civile i et krigsområde kan udsættes for epidemier af bronchitis, gul feber, gulsot, hungersnød, sult og underernæring og modsætningen næringstilførsel (Refeeding) syndromet, kolera, dysenteri, lassafeber, lungebetændelse, malaria, meningitis, miltbrand, skyttegravsfeber, skørbug, tilbagevendende feber, trypanosomiasis (sovesygdom) tuberkulose og tyfus. Både soldater, veteraner og civile kan desuden få forgiftninger, høreskader og krigslæsioner, og demed større eller mindre invaliditet, samt, rammes af amyotrofisk lateral sklerose og multipel sklerose samt psykiske sygdomme som: angst - herunder: Body bag syndromet, depression, frygt og granatchok⁵, golfkrigssyndromet, kanonfeber, krigsneuroser, KZ-syndromet, Post-Vietnam syndromet, traumer, posttraumatisk hjernesyndrom og posttraumatisk stress-syndrom samt skizofreni.

I Det nye Testamente har krig en dobbelt religiøs anvendelse forklarer [Dictionary of the Apostolic Church](#) fra 1915. ”På den ene side overføres den militær-politiske anven-

5 Granatchok DRTV2. 19. februar 2020 klokken 20 til klokken 21.

delse til den religiøse sfære. Dette gøres i to retninger: For det første under henvisning til Gud; og for det andet som mellem troende gensidigt. Fred er modsætningen til den krigføring, der findes mellem Gud og synderen. Brug af ordet med en politisk eller militær henvisning er en senere udvikling.”

I må ikke lyve⁶

”I krige er sandheden det første offer”, siges at være et citat af den græske digter Aischylos (526-456 f.Kr.).

Men den første registrerede brug af citatet synes, ifølge Wikiquote, at være af den engelske politiker [Philip Snowden](#) i sin indledning til [Truth and the War](#) skrevet af journalisten af humanisten [E. D. Morel](#). ”Sandhed, det er blevet sagt, er det første krigsulykke.” / *”Truth, it has been said, is the first casualty of war.”* Den berømte engelske forfatter Samuel Johnson: (1709–1784) udtrykte det nemlig således i sit tidskrift [the Idler](#) / Den dovne (No. 30. Saturday, Nov. 11, 1758.) under Syvårskrigen (1756–1763):

”Blandt krigsulykker kan med rette henregnes reduktionen af kærlighed til sandhed af de usandheder, som interesser dikterer og godtroenhed tilskynder. En fred vil ligeledes efterlade krigeren og krigskorrespondenter arbejdsløse; og jeg ved ikke, om der er mere at frygte fra gader fyldt med soldater, der er vant til at plyndre, eller fra kvistkamre fyldt med skribenter, der er vant til at lyve.”

Tænk, hvis de moderne massemedier, politikere og militæret overholdt dette simple bud. Hvordan ville mediebildet så se ud? Atomfysikeren John Scales Avery har skrevet en aktuel analyse af massemediernes politik:

Generelt opfører massemedierne sig som om deres rolle er at forhindre verdens befolkning i at knytte hænderne sammen og arbejde for at ændre verden og redde den mod termonuklear krig, miljøkatastrofer og truende global hungersnød. Tv-seeren sidder sammensunket i en stol, passiv, isoleret, demonteret og bedøvet. Verdens fremtid er usikker, børnenes og børnebørns skæbne er usikker, men tv-seeren føler ingen impuls til at arbejde aktivt for at ændre verden eller for at redde den. De romerske kejsere gav deres folk brød og cirkus for at bedøve dem til politisk inaktivitet. De moderne massemedier ser ud til at spille en lignende rolle.⁷

Krigens økonomi

Udnyttelsen af naturen og alt værdifuldt i den kan i praksis kun finde sted gennem erobringer, besættelser, undertrykkelse og krige. Stort set alle krige handler om økonomi i form af adgang til og rådighed over naturens ressourcer: brændstof, mad, vand, råstoffer og mineraler. Krigsbytte er krigenes eksistensberettigelse. Dette kan magthaverne dog ikke sige direkte til deres borgere, der ikke er lige så kyniske som politikere og som ved, ofte af personlige erfaringer, at oprustning og krige bringer kun barbari, ofre og ulykker. Siden middelalderen har den våbenteknologiske udvikling forstærket denne uregulerede, ødelæggende udvikling uden at det har medført forbed-

6 Tredje Mosebog kapitel 19:11: I må ikke stjele, I må ikke lyve, og I må ikke bedrage jeres landsmænd.

7 [Money, media and the climate crisis](#). The Danish Peace Academy, 2019. s. 129

ringer eller fornyelser inden for de relevante politikområder. Der sker krigsforbrydelser i alle krige. Krige er derfor forbrydelser. I min tid har international ret og jura dog først fået betydning, efter at krigshandlingerne har fundet sted.

Alle taber, når de deltager i en krig, hvad enten det er soldater eller civile. Sandheden og skattekroneerne er det første, der ofres. Alt, hvad der angår krige og militær bliver derfor bogholderimæssigt usikkert. Dernæst følger tabet af demokratiske rettigheder og menneskerettigheder. Krigspolitikken fortsætter dermed længe efter at de egentlige kamphandlinger er stoppet.

Lad os tage et enkelt eksempel på mangelfulde oplysninger om krige. Krigsudgifter i forbindelse med Vietnamkrigen. Alle bogholderimæssige opgørelser over krigsudgifter skal tages med et gram salt på grund af sløring af information, hemmeligholdelse. Det er kun de amerikanske militære økonomiske udgifter til krigen fra 1965 frem til og med 1975, der er nogenlunde kendte. Alle de andre lande, der deltog i Vietnamkrigens udgifter er ikke dokumenterede. Dette gælder for USA's allierede i krigen. Nordvietnam og deres allieredes økonomiske udgifter til krigsførelsen er ukendte. Det gælder også for de franske krigsudgifter 1945 til 1955 og de amerikanske udgifter i samme periode, samt ikke mindst alle de langsigtede omkostninger i forbindelse med ødelæggelsen af den vietnamesiske økologi med [Agent Orange](#).

Efterretningstjenester overvågede modstanden mod Vietnamkrigen. Der er ingen der aner, hvad de involverede staters efterretningstjenester spenderede i den anledning under krigen. Vietnamkrigen koster stadig amerikanerne mange penge til veteranernes pensioner og til udgifterne i forbindelse med Vietnamsyndromet. Der går formodentligt endnu et par generationer før regnebrættet med Vietnamkrigens totale udgifter kan gøres op.

Krig i folkeretten

”Indtil ca. år 1000 er det på nord. område vanskeligt at skelne folkeretligt, hvad der er hærgetogter, kongsemnestrid, rent røveri og primitivt alm. fjendskab med naboer”, skriver Niels M. Saxtorph 1923–2001, lektor i antikkens historie ved Institut for Historie ved Københavns Universitet i Kulturhistorisk Leksikon for nordisk middelalders opslag om krig. Bd. 9, spalterne 256-258.

”Med kirkens — og dermed almen eur. tankegangs— indflydelse trængte også skolastikkens folkeretlige begreber ind i Norden. Allerede Augustin havde fremført visse forhold, hvorunder det var tilladt en kristen at føre k. mod andre kristne (Contra Faustum XXII, 75; Epistola ad Marcellinum), og disse regler fik ved Thomas Aquinas' udformning gyldighed for den middelalderlige folkeret. Det er for det første ikke blot tilladt, men kunne endog være en pligt, at sætte sig til modværge mod overfald (Summa Theol. 11,2 quest. 40). For at en k. kunne betragtes som retfærdig (bellum justum), skulle den være erklæret formelt (se Krigserklæring), i øvrigt skulle følgende betingelser være opfyldt: 1. K. skal iværksættes af en fyrste med auctoritas (suverænitæt, magtfuldkommenhed), ikke af en privatperson. 2. K. skal føres for en retfærdig sag: for at straffe, ikke hævne; og senere tilføjes: for at omvende hedninge med sværdet. 3. De k.førendes hensigter skal være rene, og deres handlinger må ikke være unødigt grusomme. Hertil føjes: 4. Gejstlige må ikke deltage aktivt i k. (canon fra Nidaros 1152/53 og Raymondo de

Pefiaforte, d. 1275). 5. K.s genstand skal være erobring af mistede goder el. landområde, el. k. skal føres som forsvar (Summa Raym. II, V:12).”

Jeg har læst krigsbøger og krigsberetninger lige siden, jeg lærte at læse. Lige fra barn-
dommens krigsartikler i de voksnes Det bedste til murstenstykke historiske afhand-
linger. Mine bøger om krige og hvad deraf følger på reolerne fylder, med skam at mel-
de, meget mere end mine bøger om fred. Og der har ikke været en eneste krig som selv
med en god vilje har kunnet defineres som retfærdig.

Overtrådte selveste Hærskarers Herre (Jahve Zebaot. Jahves betegnelse som krigs-
gud), det 5 bud?

»Dette siger Hærskarers Herre: Jeg vil straffe amalekitterne for det, de gjorde mod is-
raelitterne, da de spærrede vejen, dengang israelitterne drog op fra Egypten. Ryk nu
ud og slå amalekitterne, og læg band på alt, hvad der tilhører dem. Skån ikke nogen,
men dræb både mænd og kvinder, børn og spæde, okser og får, kameler og æsler.« (I
Samuel 15:2-3) / Now go and smite Amalek, and *utterly destroy* all that they have,
and spare them not; but slay both man and woman, infant and suckling, ox and sheep,
camel and ass.

Alligevel har vi beretninger om korstog og hellige krige med deres opfordringer til
kristne om krig mod muslimerne i Spanien kendes allerede fra 800 tallet. For i
mellemtiden var kristendommen blevet en statsreligion Begrebet Miles Christianus
om almindelige soldater omtales så vidt vides ikke i Nye testamente. Begrebet kendes
fra det første korstog 1095–1099, men er formodentlig endnu ældre og det dukker op
igen omkring år 1500 under den spirende reformation. Senere var det tyrken som fik
læst og påskrevet efter ”Gott mit uns”-tankegangen, hvor de døde soldater på
slagmarken alle endte i Paradis, ligegyldigt om de var kristne eller muslimer.

Religionskrige er krige, hvor religion tolkes at være blandt hovedårsagerne til den
væbnede konflikt, specielt en række krige i og efter den europæiske middelalder mel-
lem katolikker og protestanter som de franske religionskrige eller huguenot krigene
(1562-1598), husiter krigene eller de bömerske krige (1420-1434) og 30-årskrigen
(1618-1648), samt alle de europæiske krige mod tyrken frem til og med første
verdenskrig. Efter vikingetidens ophør er alle krige mellem europæiske stater kristne
krige. Selv biskopperne kæmpede mod hinanden.

Alle var det krige med en ufattelig barbari. Krigene om [Jerusalem](#), første og anden
verdenskrig er bare nogle eksempler. Briterne brugte endda begrebet kalkuleret
ondskab i deres kolonier, når lokalbefolkningen i kolonierne fik kærligheden at føle,
eksempelvis inderne i årene efter første verdenskrig

Begrebet religionskrige bruges også som et skalkeskjul for andre motiver for krigene.

Besyderligt nok omtales krig kun 15 gange i det nye testamente, mest i Johannes
Åbenbaring.

Kirkens to sværd

Politisk set har der altid kun været to klasser i Europa: undertrykkere og undertrykte.
Skillelinjen går ikke mellem landegrænser, men mellem rige og fattige. I middelal-
deren var der dog tre europæiske magtgrupper: Fyrsterne: konger og kejsere; den ro-
mersk katolske kirke og adelen.

Konger, kejsere og regenter i Europa kæmpede i denne periode mod paverne om herredømmet og dermed både om lovgivningsretten og indsættelsesretten. Omkring år 1300 var den katolske kirke blevet så magtfuld, at den forsøgte at underlægge de verdslige regenter under kirken. Det ville de dog ikke acceptere. Kirkeleksikon for Norden bd. 4 1929. s 436-437 forklarer:

De to Sværd, Middelalderens Udtryk for Statsmagt og K.magt, hentet fra Luk. 22, 36-38. Det er den hl. Bernard, der i Skriftet [De consideratione](#)⁸ ... henvender disse Ord til Paven: »Skulde Du måske påny attrå at gribe det Sværd, som Du een Gang har fået Befaling til at stikke i Skeden? Men den, der nægter, at Sværdet er dit, synes mig ikke at give Agt på Herrens Ord, når han siger: Stik dit Sværd i Skeden (Joh. 18,11). Det tilhører altså dig og skal drages på dit Vink, omend ikke ved din Hånd. Ellers, hvis det nemlig aldeles ikke hørte dig til, havde Herren ikke, da Apostlen sagde: »Se, her er to Sværd«, svaret: »Det er nok«, men: »Det er for meget«. Altså tilhører begge Kirken, både det åndelige og det timelige (materialis), men dette bør svinges for K.n, hint af K.n; hint af Pavens Hånd, dette af Krigerens Hånd, men rigtignok på Pavens Vink og Kejserens Befaling«. Således går Brugen af Billedet videre i senere K.rets læreres Værker, indtil Pavedømmet selv knæsætter den ved Bonifatius VIII's Bulle Unam sanctam. Begrundelsen og Skriftbrugen er her endog ofte ordret den samme som hos Bernard. Men mærkes må Slutningsordene: *»Det åndelige (nemlig Sværd) skal føres af den gejstlige, det verdslige ved Kongers og Krigeres Hånd, men kun på den gejstliges Vink, og så længe han tillader det. Men det ene Sværd må være det andet underordnet og den verdslige Myndighed underkaster sig den åndelige Myndighed*«. Hermed er Bernard's Ord både indskrænket og udvidet på en sådan Måde, at Bullen kan siges at betegne Højdepunktet af Pavedømmets Magtkrav. H. J. H.

Med lov skal magt bygges. Pavernes, kongernes og kirkens diktatur

Kirkeretten eller kanonisk ret indføres af kirken ikke med afsæt i det nye testamente som man ellers skulle forvente, men efter romerretten. Paverne er mener katolikkerne, Guds stedfortrædere. Paverne var og er overhovedet i den romersk katolske kirke og under sig har de biskopperne. Biskopperne var kirkeledere, herremænd og politikere samt pavelige embedsmænd og dermed varetager af kirkeretten. De hellige ligaer i middelalderen var pavens allierede i forskellige krige.

Kongers [guddommelige ret](#), guddommelige ret eller Guds mandat er en politisk og religiøs lære om kongelig og politisk legitimitet. Gudsfreden forsatte i de europæiske krigsartikler. De ældre regler for soldaters mandetugt og orden, straffelov og rettergangsregler samt regler for personalets pligter og rettigheder i fred og krig⁹. I praksis fik krigsartiklerne ikke den store betydning i middelalderen, idet massakrer er almindelige eksempelvis ned igennem den franske historie.

8 Værket er oversat til engelsk: On consideration. / : Saint Bernard . Tr. by George Lewis. - Oxford : Clarendon Press, 1908.

9 Soldater og civile i danske krigsartikler fra 1500- og 1600-tallet. / : Jeppe Büchert Netterstrøm. Temp, Nr. 4 2012 s. 12-36.

Resultatet af kampen mellem fyrsterne og paverne om lovgivningsretten førte under reformationen til indførelsen af statskirker med regenterne som kirkens overhoved som Guds stedfortræder. En statskirke er et nationalt kirkesamfund som understøttes økonomisk af staten, og hvis indre og ydre forhold bestemmes af statsmagten. Under enevælden af kongehuset og efter indførelsen af parlamentarismen af politikerne.

Først og fremmest drejede civilretten sig om arv og arveret, ejendomsret, tingsret, formue- obligationsret og spørgsmål om ægteskab. Her var kun monogami i livsvarige forhold - i ofte arrangerede ægteskaber tilladte.

Almindelige forbrydelser som fredsbrud, drab, tyveri, spil, utroskab, forkert bortskaffelse af affald inden for bymurene og hærværk så som krænkelser af husfreden ved voldtægt blev afgjort ved verdslige domstole mens alt andet hørte under kirkeretten. Kirkelig retsvidenskab kaldes kanonistikken.

Kan kirken ikke kontrollere fyrsterne, kunne man til gengæld kontrollere deres undersåtter. Og det blev de, først og fremmest med den arbejdsdeling, at kætterdomme blev overladt til de verdslige myndigheder som dermed fik ansvaret for deres henrettelse. Menighedernes medlemmer blev udsat for en omfattende kontrol som havde til formål at sikre kirkens ensretning, hvilket kunne ske, fordi teologerne støttede kongemagten, både før og efter enevældens indførelse. Også dette mislykkedes da de første pacifistiske sekter og ideer dukkede op.

Politiets oprettelse i middelalderen skyldes forordninger om helligdagens overholdelse. Helligbrøden og sakrilegium, krænkelser af helligdagens fred; bestod først og fremmest i overtrædelser af de 10 bud.

Fængselsvæsenets oprettelse i middelalderen skyldes ikke en øget humanisme hos magthaverne, men det forhold, at magthaverne på grund af de mange henrettelser manglede billige underbetalte tvangsarbejdere til fæstningsbyggeri, soldater i hæren og matroser i flåden. Et tugthus var oprindeligt et tvangsarbejdshus for de fattige og usædelige.

Undertrykte kunne kun slippe fra kongernes og kirkens åg ved at emigrere- Fra enevældens tid og frem til første verdenskrig emigrerer op mod 20 % af den europæiske befolkning til Nordamerika.

Hvorfor krig?

Krig er overordnet set det forhold, at to eller flere stater anvender væbnet magt og vold mod hinanden. Krige er derfor økonomiens videreførelse med andre midler sat i gang af det militær-industrielle, mediemæssige kompleks som der er i alle lande af en vis størrelse.

Så krige er den ultimativt mere eller mindre organiserede ondskab, barbari, hvad enten kanonerne larmer eller masseødelæggelsesvåben buldrer i det fjerne. Krigens hovedmotiv er beskrevet af Timotheus: thi Pengegridskheden er en Rod til alt ondt. Eller sagt med den amerikanske brigadegeneral Butlers ord: Krig er en forretning. Og med Ellen Hørups ord i mellemkrigsårene kort før anden verdenskrigs udbrud: Med krige kommer svimmelprofitten til våbenfabrikkernes aktionærer.

Stanley Cooperman, der undersøgte retorikken fra den store krig, identificerede indflydelsen fra det bibelske syn på historien som en enorm kamp mellem Gud og Satan, skriver Catharine Savage Brosman 1992. Ideen er ikke ny. Den britiske journalist og skønlitterære forfatter [Daniel Defoe](#) (1660-1731) skrev: Djævlens politiske historie såvel antikke som moderne i 1726. Heri forklarer han allerede på det meget omfattende titelblad: Slem som han er kan Djævelen blive misbrugt, blive falsk sigtet og beskyldt årsagsløst, når mænd, der ikke vil have skylden alene tilskriver de forbrydelser mod ham, som er deres egne.

Så får hellige krige ellers en ordentlig overhaling af den flittige skribent, der også beskæftigede sig med kirkehistorie s. 5:

”Jeg tror, jeg slet ikke gør Djævelen skade, i dag at han havde en stor hånd i den gamle hellige krig, som det uvidende og entusiastisk kaldtes, og ved at styre de kristne fyrster og magter i Europa som narre efter tyrkerne og saracenerne og føre krig med disse uskyldige mennesker over tusind kilometer væk. Kun fordi de indgik i Guds arv, da han havde forladt den, græssede på hans jord, da han ret havde gjort den til en fælled, og lagde det åbent for den næste indvandrer. Brugte nationens skatter og anførte deres konger og folk, siger jeg, i en krig over et tusind kilometer væk, hvor de fyldte deres hoveder med den religiøse galskab, som de dengang kaldte hellig iver for at genvinde det hellige land. Kristi og helliges grave, og som de kalder det forkert: den hellige by. Siger den sande religion, at det var den forbandede by, og den er ikke værd at bruge en dråbe blod for.”

En novelle

Krigsbønnen af Mark Twain¹⁰

Det var en tid med stor og opløftet sindsbevægelse. Landet var oprustet, krigen var virkelig, i hvert bryst brændte fædrelandskærlighedens hellige ild; trommerne lød, musikkorpserne spillede, legetøjs-pistolerne knaldede, kunstfærdigt fyrværkeri spruttede og hvædede; i hver hånd, fra tage og balkoner i alle gader, så langt øjet rakte, sås et blafrende virvar af flag, som flammer i solen; dagligt marcherede de unge frivillige ned ad den brede boulevard, muntre og flotte i deres nye uniformer, de stolte fædre og mødre og søstre og kærester råbte opmuntrende til dem med stemmer grødet af lykkelige, medrevne følelser; natlige tætpakkede masse møders lyttende gispende til patriotiske taler, som ramte det dybeste dyb i deres hjerter og som blev afbrudt med korte mellemrum med bifaldscykløer, mens tårerne løb ned over kinderne; i kirkerne prækede præsterne opofrelse for flaget og nationen og anrøbte krigens Gud, bønfoldene om Hans bistand til vor gode sag, gennem udgydelse af brændende veltalenhed som bevægede enhver tilhører.

Det var sandelig en fornøjelig og yndig tid, og den håndfuld besindige ånder som luftede deres afstand til krig og rejste tvivl om dens retfærdighed fik øjeblikkelig en sådan barsk og aggressiv advarsel, at de af hensyn til deres egen sikkerhed hurtigt veg bort for ikke at forbyrde sig på den vis igen.

Det blev søndag morgen - den følgende dag skulle troppene afsted til fronten; kirken var fuld; de frivillige var der, deres ansigter lyste af betydningsfulde drømme - visioner om hurtige barske fremrykninger, den samlende fremadrivende kraft, det stormende angreb, de lynende sabler, fjendes flugt, tumulten, den bølgende røg, den vilde forfølgelse, overgivelsen! - så hjem fra krigen, forgyldte helte, velkomsten, forgyldelsen, ombrust af et gyldent hav af hæder! Hos de frivillige sad deres kære, stolte, glade og misundt af naboer og venner, som ikke havde sønner og brødre, som skulle

10 Oversat af Erik Lau Christensen..

sendes ud til ærens mark for der at vinde sejr for flaget, eller fejle og dø den ædleste død. Gudstjenesten forløb; et krigs-kapitel fra det gamle testamente blev oplæst; den første bøn blev fremsagt; den blev efterfulgt af et orgelbrus, som rystede kirken, og spontant rejste alle sig med blanke øjne og bankende hjerter, og udgød den mægtige påkaldelse - - "Du al-frygtlelige Gud! Du almægtige, lad dine basuner tordne, dine sværd lyne!"

Så kom den "lange" bøn. Ingen kunne huske noget lignende, hvad angik følelsesladet indtrængende bøn og bevægende og smukke vendinger. Bønfaldelsens vægt var lagt på, at vores alles evigt barmhjertige og milde Fader ville vogte over vore ædle unge soldater og hjælpe, trøste og opmuntre i deres patriotiske virke; velsigne dem, beskytte dem med sin mægtige hånd, gøre dem stærke og selvsikre, uovervindelige i deres blodige forehavende; hjælpe dem til at knuse fjenden, skænke dem og deres flag og deres land umistelig hæder og ære -

En ældre fremmed kom ind og bevægede sig langsomt og med lydløse skridt op gennem midten af kirken med sine øjne fæstnet på præsten, hans lange krop var klædt i en kappe, som nåede til hans fødder, hovedet var bart, hans hvide hår faldt på en udtryksløs måde mod hans skuldre, hans arrede ansigt var unaturligt blegt, blegt næsten som et spøgelses. Fulgt af alles øjne fulde af undren, skred han stille frem; uden tøven steg han op og stod ved den prædikendes side, stod der og ventede.

Med lukkede øjne fortsatte præsten, uden viden om den fremmedes tilstedeværelse, sin bevægende bøn, og sluttede endeligt med disse ord, fremsagt med brændende appel: "Velsign vore styrker, skænk os sejren, Åh, Herren vor Gud, Fader og Beskytter af vort land og vort flag!"

Den fremmede berørte hans arm, bød ham vige - hvilket den lammede præst gjorde - og indtog hans plads. I nogen tid så han udforskende på den fortryllede forsamling med højtidelige øjne som brændte med en ild, blottet for svig; så talte han med en dyb stemme:

"Jeg kommer fra Den, som besidder Tronen med en besked fra den Almægtige Gud!" De ord slog huset med forargelsens chok; hvis den fremmede opfattede det, lod han det upåagtet. "Han har hørt Hans tjeners og jeres hyrdes bøn, og vil skænke jer det, hvis dette måtte være jeres ønske også efter at jeg, Hans budbringer, efter befaling har forklaret jer dens følger - det vil sige: dens komplette følger. Det er lige så, som mange andre af menneskenes bønner således, at der bedes om mere end det, som den bedende siger og selv er klar over - medmindre han stopper op og tænker efter".

"Guds tjener, og jeres -, har bedt sin bøn. Stoppede han op og tænkte efter? Er det kun en bøn? Nej, det er to; en, som er udtalt, og den anden som ikke er. Begge nåede Hans ører, som hører alle bønner, både den udtalte og den ikke-udtalte. Overvej dette - husk på det. Hvis du bønfalder om en velsignelse for dig selv, pas på! for ikke samtidig at nedkalde en forbandelse over din nabo uden det var meningen. Hvis du beder om en velsignelse af regn over dine afgrøder, som trænger til det, beder du muligvis med den handling om en forbandelse over en nabos afgrøder, som måske ikke behøver regn og kan skades derved".

“I har hørt jeres tjeners bøn - den udtalte del deraf. Jeg er pålagt af Gud at sætte ord på den anden del - den del, som præsten, og I, i jeres hjerter brændende ønskede uden at sige det. Uvidende og ubetænksomt? Gud indrømmer jer, at det var således! I hørte disse ord: 'Skænk os sejren, Åh, Herre vor Gud'. Det er nok. Den samlede, udtalte bøn er udtrykt i disse betydningsfulde ord. De kunstfærdige detaljer var unødvendige. Når du har bedt om sejren, har du bedt om mange, usagte resultater, som følger af sejren - som må følge af den, som ikke kan undgå at følge af den. Den lyttende Guds, Faderens ånd blev også ramt af den udtalte del af bønnen. Han pålagde mig at omsætte den i ord. Lyt!”

“Åh, Herre vor Gud, vore unge patrioter, vore hjerters idoler, drager i krig - vær Du dem nær! Med dem, i vor ånd, drager også vi ud fra den skønne fred ved vor elskede pejs for at besejre fjenden. Åh, vor Herre, vor Gud, hjælp os at sønderflå deres soldater til blodige lunser med vore granater; hjælp os at skjule deres smilende marker med blege figurer af deres patriotisk døde; Hjælp os at drukne kanonernes torden med skrig af deres sårede, som vrider sig i smerte; hjælp os at ødelægge deres tarvelige hjem med en orkan af ild; hjælp os at krympe hjerterne hos deres uskyldige enker med frugtesløs sorg; hjælp os at jage dem ud, ubeskyttede, med deres små børn, for at vandre venneløse i ødemarkerne i deres hærgede land, i pjalter, sultne og tørstige, jaget af sommersolens stråler og vintrens isnende vind, åndeligt nedbrudt, udslidt af møje, bønfoldende Dig om gravens tilflugt, som afslås - for vor skyld, vi som elsker Dig, Gud, ødelæg deres håb, fordærv deres liv, forlæng deres bitre pilgrimsrejse, gør deres skridt tunge, væd deres vej med deres tårer, farv den hvide sne med blodet fra deres sårede fødder! Vi beder derom, i sand kærlighed, hos Ham, som er Kærlighedens Kilde, og Han, som er evigt trofast tilflugt og ven for enhver, som plaget af smerte søger Hans hjælp med ydmyge og angerfyldte hjerter. Amen”.

(Efter en pause)

“I har bedt herom; hvis I fortsat ønsker dette, så tal! Sendebuddet fra Den Højeste venter.”

Man mente bagefter at manden var sindssyg, fordi der var ingen sund fornuft i det, han sagde.

Krigslitteratur

De tidlige danske bogtryk fra 1482 til og med år 1600 er registreret i: *Dansk bibliografi 1482-1600 med særligt hensyn til dansk bogtrykkerkunstns historie*, I-IV. / : Lauritz Nielsen. med supplementsbind ved Erik Dal.- København: Det kongelige Bibliotek: Det danske Sprog- og Litteraturselskab, 1996. Alle værker registreret i Lauritz Nielsen, er i 2009 publiceret i digitaliseret form i en meget høj kvalitet.

Krigslitteraturens formål er først og fremmest: at rapportere selve krigsbegivenhederne og formidle propaganda. Der skulle jo skaffes midler til krigsførelsen i form af salg af afladsbreve.

I Danmark blev den første bog om krig trykt i 1482 af Johan Snell i Odense. Det var Guillaume Caoursins beretning om belejringen af Rhodos / [Guillelmi Caoursin *descriptio obsidionis urbis Rhodie*](#) per Johannem Snel in *Ottonia impressa anno dni 1482*.

Denne korte bog på latin indeholder det hele: både aktuel reportage og propaganda i form af fjendebilleder. Lauritz Nielsen 39) Genudgivet og oversat af Foreningen for Boghaandværk, Fyensafdelingen, 1982. Propagandaen virkede. Denne gang sejrede osmannerne ikke.

Og sådan har det været lige siden. Krigspartiet ønsker krig og massemedierne formidler et passende oplag af fjendens store militære trusler, hvorefter politikerne holder gryden i kog med øgede militære bevillinger. Også had skal indøves,

Fjendens krigsfolk var redskaber i den straffende Guds hånd. Krigen hørte retorisk hjemme i en treenighed med analoge egenskaber: krig, pest, hunger ... hedder det i Sydens straf og mandens ære : Danske tolkninger af krigen 1611–1660. / : Gunner Lind i svensk Historisk tidskrift 128:3, 2008 s.[339]-365.

Gunner Lind konkluderer:

”Mere end 500 danske trykte tekster fra perioden 1611–1660 omhandler krig.

Meget prominent som i hele kristendommen var fortolkningen af krig som Guds svøbe for synd. Dette blev kraftigt fremmet af den lutherske kirke, støttet af den sekulære arm, og synlig i en stadig mere detaljeret penitential liturgi og i officielle trykte

tekster. 'Private' hengivelsestekster kan fokusere på Gud som sejrens herre; men de blev også i stigende grad domineret af den strafferetlige fortolkning af krig. Fred, ikke sejr, blev søgt, og kun ved straf og bøn.”

Et enkelt eksempel på et hengivelsestekst fra perioden under Kejserkrigen 1625-29:

En Bedrøffuede Vecters Morgensang oc Klagelig Formaning Til alle Christne i Danmarck, om Guds grumme Vredsens Ild/ som er optendt i den gantske Verden: Om den gruelig Krig oc Blodstyrtning/ som flyder offuer alle Land: Oc om Pawens vddraget Suerd oc vnaadige Tyrannj: Hoff Gud Fader aff Christi Naade/ ved Bøn oc Leffning forbedring/ at tage til Hierte oc affvergende. Kand siungis som: Himmerigis Rige lignis ved Tj deylig Jomfruer saa bolde/etc. Gud naade oss Synder alle. J.B.P.vdi Malmø, 1627.

Biblen

Det har taget mellem 1000 og 1500 år at samle biblen, redigere den og give den den udformning vi kender i dag. Antallet af bibeludgaver, redigeringer og oversættelse tyder dog ikke på at teologerne og de skriftkloge er enige om hverken indholdet i biblen eller om det, der ikke er medtaget i standardudgaverne. Biblen er på grund af en del gentagelser eller genskrivninger fysisk set en meget stor bog på over 900 sider endda uden illustrationer.

Hvad er formålet med biblen?

Hvad er formålet med det gamle testamente?

Hvad er formålet med det nye testamente?

Biblen er som bekendt opdelt i to meget forskellige afsnit.

Biblen er først og fremmest propaganda.

Den ældste og største del handler udelukkende om jødernes kollektive historie, love og religion og den nyeste del handler om en enkelt persons liv, virke og udtalelser samt om kristendommens udvikling og tidlige historie. Den ældste dels perspektiv er lokalt og den yngste del er internationalt orienteret (inden for romerriets grænser).

Biblens mere eller mindre ukendte [forfattere](#), pseudonymer, er alle fra Vestasien og Nordafrika. Den er sammensat og redigeret af en lang række mennesker som udtrykker ofte meget forskellige holdninger, hvilket ind imellem fører til uoverensstemmelser og direkte fejl i myterne. Ifølge den flittige engelske præst og historiker John Allen Giles 1850, kan man undre sig over følgende selvmodsigelser i det gamle testamente:

1. To versioner af de ti bud
2. Uoverensstemmelser vedrørende Abraham og Sarah.
3. Forskellige beretninger om hvor lang tid Israeelerne boede i Egypten.
4. Uoverensstemmelser i David og Saul historierne
5. Unøjagtighed vedrørende Jacobs børn
6. Overdreven opgørelse af befolkningen i Det Hellige Land
7. Fejl i antallet af Salomons officerer

Desværre for den ældre kronologi er der ingen en fast eller universelt etableret æra. Forskellige lande regnede med forskellige epoker, hvis antal er pinligt, og deres begyndelser bliver ikke altid let at justere eller stemme overens med hinanden, mente den irske historiker William Hales 1830 bd. 1 s. 83.

Den antediluvianske periode varede i 1656 år, fra skabelsen i 4004 f.Kr. til syndflo den og Noah i 2348 f.Kr. Men ifølge Rasmus Rasks opgørelse 1828 kun i 138 år. Det

vil med andre ord sige, at den unge jord er endnu yngre end bibelforskerne har forestillet sig, hvis Rask har ret At skabelsen finder sted i år 3366 f.Kr.

Om syndflodsepokerne konstaterer William Hales: "Af disse forskellige udtalelser, valgt blandt et stort antal, adskiller ekstremer sig ikke mindre end 1142 år. Faktisk variationerne af denne vigtige æra, hvorfra historien om den nuværende race af menneskeheden ordentligt begynder, bliver mere forvirrende og drillesyg end selv skabelsen." s. 215.

Forgæves har alle forsøg på at [finde](#) Noas ark været.

Van Seters 'Abraham in History and Tradition (1975) argumenterer ifølge Wikipedias referat, for, at der ikke findes nogen overbevisende beviser til at støtte den historiske eksistens af Abraham og de andre bibelske patriarker eller den historiske pålidelighed af deres oprindelse i Mesopotamien og deres udbytter og rejser som beskrevet i 1 Mosebog.

Specielt alvorlig var Van Seters analyse af 1 Mosebog 14, hvor han påpegede, at den politiske situation, der er beskrevet i kapitlet - et Mellemøsten domineret af en koalition ledet af [Elam](#) og inklusive [Hatti](#), [Assyrien](#) og Babylon - ikke er bekræftet af nogen monumenter, kongelister, eller andre historiske og arkæologiske kilder. Van Seters påpegede også, at de ti konger, der er nævnt i 1. Mosebog 14, ikke kan findes i gamle dokumenter uden for bibelen.

Overskrifterne i biblens bøger er indholdsbeskrivende. Ruths bog handler om en kvinde med dette navn. Daniels bog handler om Daniel og mosebøgerne drejer sig om Moses. Stort set alle personer omtales i tredje person. Moses gik op til Gud og Herren sagde til Moses. 2 mosebog 19. Hvis Moses selv havde skrevet beretningerne ville han have brugt jeg formen. Jeg gik op til og Herren sagde til mig.

Frem til moderne tid var det også en yder kostbar og vanskelig tilgængelig bog som krævede store orientalske sprogkundskaber, for at man kunne læse den, på armensk, hebraisk eller græsk. Biblens tekster repræsenterer, undskyld udtrykket, en sand babylonsk sprogforvirring.

Nutidens jøder har en tendens til at bruge den [massoretiske](#) tekst. Samaritanerne har deres egen tekst, der kun består af Pentateuch (de første fem bøger i den hebraiske bibel). De græske ortodokse kristne bruger en græsk Septuaginta-oversættelse lavet i det 3. århundrede f.Kr. af jøder for jøder i Alexandria, Egypten. Syriske kristne bruger en [aramisk](#) tekst kaldet "Peshitta". Katolikker bruger en tekst, der er en blanding af massoretisk og Septuaginta, afledt af en Latin Vulgate samlet af Jerome; Nogle protestantiske grupper benytter stadig King James-versionen fra 1611, mens andre vælger en revideret standardversion. Også privat oversatte bibler har været forbudte. I 1555 blev Antonio Bruciolis italienske oversættelse af bibelen placeret på indekset over forbudte bøger af pave Paul IV.¹¹ Også [bibler](#) på katalansk og spansk var forbudt i Spanien fra det sekstende indtil det nittende århundrede. Men allerede i 1234, beordrede Jakob 1. af Aragonien, kaldet Jakob Erobreren afbrænding af bibler i folkemunde.

11 Clandestini veneziani in The Royal Library. / : Martin Lowry.
Fund og forskning i Det kongelige Biblioteks samlinger, 1994 s. 7-18.

En polyglotbibel er en udgave af Det Gamle og Det Ny Testamente skrevet i deres originale sprog sammen med en eller flere oversættelser. Erwin s. 82-84.

Biblen er også en meget fantasifuld bog. Det er den eneste publikation med et parallelt [univers](#) med flere himle befolket af en Gud, hans søn & co.: [engle](#) og dæmoner i en himmel og i et helvede. Helvedet omtales altid i ental. De nu arbejdsløse [keruber](#) der engang vogtede Edens have, 1. mosebog 3:24, havde endda babylonske kollegaer. Han (gud) jog mennesket ud, og øst for Edens have anbragte han keruberne og det lynende [flammesværd](#) til at vogte vejen til livets træ. Flammesværdet stammer i øvrigt fra den sumeriske mytologi. Keruber omtales i det gamle testamente som en art himmelske væsener, der vogter over hellige steder. Keruber sættes som allerede nævnt til at bevogte Edens have, og optræder i omtalen af Pagtens Ark 2. mosebog, 25:18-20 og 37:7-9 og i forbindelse med det allerhelligste i Salomons Tempel 1. kongebog, 6:23-29.

Keruber afbilledes i Mellemøstens mytologi specielt i Iran som en [grif](#). Et fabeldyr med krop som en løve og hoved, hals og vinger som en ørn. En anden variant er den bibelske [Ziz](#).¹²

Nogle af kæmperne i 1. mosebog 6:4, gudesønnernes [efterkommere](#), møder vi igen i 4. mosebog 13:32-33 som indbyggere i [Kanaan](#): Og til israelitterne udsprede de rygter om det land, de havde udspejdet: »Det land, vi drog igennem og udspejdede, er et land, der vil fortære sine egne indbyggere. Alle de folk, vi så i landet, var umådeligt store. Ja, vi har set kæmper dér – Anak-sønnerne hører til kæmperne – så vi var som græshopper i vores egne øjne; det var vi også i deres øjne!« Virkelighed eller fremmer overdrivelser forståelsen?

Van Seters Abraham in History and Tradition (1975) argumenterer ifølge Wikipedias referat, for, at der ikke findes nogen overbevisende beviser til at støtte den historiske eksistens af Abraham og de andre bibelske patriarker eller den historiske pålidelighed af deres oprindelse i Mesopotamien og deres udbytter og rejser som beskrevet i 1 Mosebog.

Specielt grundlæggende var hans analyse af 1 Mosebog 14, hvor han påpegede, at den politiske situation, der er beskrevet i kapitlet - et Nærøsten domineret af en koalition ledet af Elam og inklusive Hatti, Assyrien og Babylon - ikke er bekræftet af nogen monumenter, kongelister, eller andre historiske og arkæologiske kilder. Van Seters påpegede også, at de ti konger, der er nævnt i 1. Mosebog 14, ikke kan findes i gamle dokumenter uden for Bibelen.

12 Anzu and Ziz: Great Mythical Birds in Ancient Near Eastern, Biblical, and Rabbinic Traditions. / : Nili Wazana. Journal of the Ancient Near Eastern Society. 31: 111–135, 2008.

Det nye testamente¹³

Det nye testaments kapitler og breve kendes sikkert fra år 375, da de angiveligt blev samlet af Athanasius af Alexandria. Antologiens publikationshistorie er imidlertid omdiskuteret blandt forskerne.

”At der før omkring 180 e.Kr. ikke er spor af fire evangelier blandt de kristne. ... Da det ikke antages af nogen, at der er nogen omtale af fire evangelier før Irenaeus tid undtagen denne "harmoni" appelleret af nogle som dateret omkring 170 e.Kr. og af andre som mellem 170 og 180, ville det være rent spild af tid og plads at bevise yderligere et punkt, der blev indrømmet overalt. Dette trin i vores argumentation er derefter på solid og utilgængelig grund - At der før omkring 180 e.Kr. ikke er spor af de fire evangelier blandt de kristne.

At før denne dato er Matthew, Mark, Luke og John ikke valgt som de fire evangelister. Denne holdning følger nødvendigvis fra den foregående, da de fire evangelister ikke kunne vælges, før de blev anerkendt. Også her støtter Dr. Giles det argument, vi bygger op. Han siger: "Justin Martyr nævner aldrig en eneste gang ved navn evangelisterne Matthæus, Markus, Lukas og Johannes. Denne omstændighed er meget vigtig; for dem, der hævder, at vores fire kanoniske evangelier er samtidige optegnelser over vores frelsers virke, tilskrevet dem til Matthæus, Markus, Lukas og Johannes og til ingen andre forfattere.”¹⁴

Den tysk-amerikanske professor David Trobisch argumenterer dog for, at Det nye testamente blev samlet og redigeret af Polycarp fra Smyrna allerede mellem år 166 og 168. Vetus Latina er en fællesbenævnelse for den store gruppe latinske bibeloversættelser, der havde været i brug fra det 2. århundrede. Der er også tidlige papyruskilder til det nye testamente. Eksempelvis Papyrus P52: Jøderne, "For os er det ikke tilladt at dræbe nogen," så Jesu ord kan blive opfyldt. Det nye testamente blev først kanoniseret 100 år senere på kirkemødet i Karthago i 397 e.Kr. Tidlige håndskrevne bibler som Codex Vaticanus og Codex Sinaiticus er fra første halvdel af det 4. århundrede. Siden da har bjergprædikenen været kendt blandt de skriftkloge.

”Det tekstmateriale, der ligger til grund for udgivelser af NT på græsk (fx Nestle-Alands [Novum Testamentum Graece](#), 26. udg. eller senere), omfatter i alt ca. 3.000 håndskrifter. De ældste græske håndskrifter stammer fra 2. og 3. årh. e.Kr.; de er skrevet på papyrus. Ingen af dem rummer hele NT, men alene større eller mindre fragmenter. Herefter er de mest betydningsfulde tekstvidner den store gruppe af tidlige græske håndskrifter, der er skrevet på pergament. De stammer fra 4., 5. og 6. årh. og kaldes majuskler, fordi de er skrevet med store bogstaver; de er skrevet i kontinuerlige baner uden adskillelse mellem ordene. Flere gamle majuskler rummer samtlige skrifter i NT. Fra 9. årh. skrives håndskrifterne med små bogstaver og orddeling; herefter taler man om minuskler.” Den nytestamentlige lærergruppe, 2012

13 The Encyclopedia of New Testament Textual Criticism. / : Robert B. Waltz, 2013. List of New Testament Manuscripts s. 17-23.

14 Christianity: The freethinker's text-book, Part II. / : Annie Wood Besant. The National Secular Society, 1876 s. 258-259.

Ved udgangen af det 4. århundrede var det nye testamente blevet samlet i både græske og latinske udgaver og indeholdt de 27 bøger, der er kendte i dag; og dette er de bøger, der findes i alle Vulgate nye testamenter. Der var gennem årene en del uenighed blandt de skriftkloge og teologer, Samuel Tregelles 1854 om, hvilke tekster som skulle medtages og hvordan de skulle fortolkes. Biblen har med andre ord været igennem en redaktionsproces gennem meget lang tid, lige som alle andre publikationer redigeres inden de ankommer i manuskriptform til trykkeriet. Bogtryk af biblen starter med Vulgate Gutenbergbibelen i 1455 eller 1456. Versene kom først i en dansk bibel i 1607 med Resens udgave, baseret på franskmanden Robert Estiennes græsk-latin bibel fra 1551.

Erasmus fra Rotterdam var en nederlandsk augustinerkannik, teolog, filolog og filosof. Hans: *Novum Instrumentum omne*, fra 1516 er den første udgivne nye testamente på græsk. I anden udgaven fra 1519 blev det mere kendte udtryk *Testamentum* brugt i stedet for *Instrumentum*. Denne udgave blev brugt af Martin Luther i hans tyske oversættelse af Bibelen, skrevet til folk, der ikke kunne forstå latin.

Endeligt for fuldstændighedens skyld. Den amerikanske jurist [Waite](#), 1881 opremser en lang række [skrifter](#) det ikke blev medtaget i *Det nye testamente: List of christian writers and writings, of the first two centuries. chronologically arranged.*

Det ældste bogtrykte Nye Testamente i Danmark er Christian den Andens Nye Testamente fra 1524 / [Thette ere thz Nøye testamenth paa danske ret effter latinen vdsatthe](#) - Leipzig: Melchior Lotter, 1524; Lauritz Nielsen nr. 270) bygger på Erasmus fra Rotterdam og Martin Luthers oversættelser. Over 100 år senere udkommer: *Det Ny Testamentis Bøger paa Danske. Igiennem sete med flid efter den Grækiske text det næste muuligt var. Efter vor Allernaadigste Herris Konning Christians den IV. Christelige Befaling. Prentede af Melchiore Marzan. - København, 1644.*

Udgaven fra bibelkritikeren Caspar René Gregory 1907 er et godt eksempel på det nye testamentes publikationshistorie.

Orientalismen

Det første asiatiske eller orientalske sprog der blev studeret i Vesten var hebraisk, et sprog, der sammen med syrisk og kaldæisk blev kendt blandt kristne teologer allerede i den tidlige middelalder. I midten af det 13. århundrede, under korstogene, blev et andet asiatiske sprog nødvendigt at mestre for orientalisterne. arabisk, og fra det 15. århundrede var Orientalismen blevet oprettet ved de vigtigste europæiske universiteter for at lette studiet af klassiske græske og romerske forfattere gennem arabiske oversættelser, specielt af værker inden for astronomi, kemi, lægekunst og matematik. Betydningen af importen af arabiske tal i Europa omkring år 1000 kan ikke undervurderes.

2.—THE LORD FIXING UP THE SUN AND MOON.
 And God made two great lights . . . And God set them in the firmament of the heaven. —GEN. 1, 16, 17.

*Comic Bible Sketches: Reprinted from
 The Freethinker. / : G. W. Foote Part I.
 London: Progressive Publishing
 Company, 1885.*

Biblens natursyn

Biblen er for mig en af de besynderligste antologier, der nogensinde er samlet. Den er nærmest at betragte som en skønlitterær novellesamling helt på linje med Saxos Danmarkskronike og de islandske sagaer, specielt i biblens indledende bøger og kapitler, hvilket er analyseret af Holger Terp i *Myten om skabelsen* 2019.

Der har tilsyneladende ikke været naturvidenskabsmænd med i redaktionen af biblen, som indeholder forbløffende forkerte udsagn inden for områder som astronomi, botanik, historie, geografi, geologi, meteorologi og andre emner.

Skabelsesberetningerne er sene teologiske konstruktioner som ikke repræsenterer videnskab. Jøderne beskrev verden som de kunne se den uden teknologiske hjælpemidler.

Mangler der noget i den yderst kortfattede, næsten skabelonagtige skabelsesberetning også selv om der er hele to forskellige skabelsesberetninger i begyndelsen af det gamle testamente?

Assyriologerne mener at der er rester af en af de babylonske skabelsesberetninger rundt om i det gamle testamente. Hugo Radau 1902.

Himlen og jorden og dermed kaos var de første af Guds skabelser under eller lige efter istiden. Der er mere end en himmel. Mellem [syv](#) og ti.

Både gud og kronikøren havde ualmindeligt travlt i i løbet af skabelsesperioden. Gud med sine 92 grundstoffer i forskellige kombinationer, hvoraf brint, hydrogen, udgør omkring $\frac{3}{4}$ af den kendte del af universets masse og over 70 % af solens masse. Desuden beskæftigede gud sig med universets beskæftigelseslove, Kronikøren omtaler dage, men glemmer i hastværket skabelsen af det relative begreb tid og det får ifølge Al-Biruni 1000 konsekvenser for de senere kronologier i det gamle testamente. Begivenheder sker inden for en periode, et tidsforløb som har en begyndelse og en slutning. Se også Martin Anstey 1913 s. 65.

Kronikøren havde tilsyneladende ikke et referancepunkt at hænge skabelsen af himlene og jorden op på. Dagene i skabelsesberetningen er muligvis ikke kalenderdage, men perioder eller æraer.

”Den oprindelige beretning i 1. Mosebog skal have indeholdt den såkaldte Jahveh-Tehom-myte, der findes i andre dele af det gamle testamente. Denne myte repræsenterer Jahveh som kæmper med en drage, kaldet enten Rahab, Leviathan eller slange. Jahve overvinder denne drage, deler den og former ud af de to halvdele de vande, der ligger over firmamentet og vandet, der er under himmelhvælvingen.” Den hebraiske bibel beskriver en tredelt verden med [himlene](#) over, jorden i midten og underverdenen nedenfor.¹⁵

”På den dag straffer Herren med sit skarpe, store og stærke sværd Livjatan, den flugtsnare slange, Livjatan, den bugtede slange; han dræber dragen i havet.” Esajas 27:1. ”Es 27:1 er et direkte citat fra en kanaanæisk tekst, som er fundet i Ugarit - det nuværende Ras Shamra på den syriske middelhavskyst”, forklarer professor i gammel testamente Jens Bruun Kofoed i 1914 på Kristendom.dk

Er der lån fra eksterne myter og sagn i det gamle testamente, hvor original kan det så siges at være? Plagierer Mosebogens forfatter?

Et par smagsprøver på naturhistoriske morsomheder i biblen:

Det er ifølge Prædikernes Bog 1: 5 solen som bevæger sig rundt om jorden: Solen står op, og solen går ned, den skynder sig hjem, og dér står den op. Der står intet i skabelsesberetningen om, hvordan solsystemet udviklede sig efter det blev skabt.

15 [Cosmology](#) - Biblical Data.: / : Kaufmann Kohler, Emil G. Hirsch. Jewish Encyclopedia, 1906.

Bronzealderen danske [Solvogn](#) er en god illustration af ideen om, at det er solen som bevæger sig rundt om jorden. Der er endda en omtale af solvogne i det gamle testamente: ”Han fjernede de heste, som Judas konger havde opstillet for solen ved indgangen til Herrens tempel i nærheden af hofmanden Netan-Meleks kammer i Parvarim, og solvognene brændte han”.2. kongebog 23:11.

Ud over solvogne var der i bronzealderens Norden og Egypten også solskibe som med deres besætningsmedlemmer sejlede solen over himlen om dagen og ned i underverdenen om natten, hvorefter sejladsen fortsatte i en cyklisk bevægelse næste dag.¹⁶

Ifølge den græske lærebog i astronomi *Almagest* var jorden universets centrum, hvilket senere modsiges af astronomerne Kopernikus i 1543, sidenhen af Galilei i 1632: at jorden bevæger sig i en bane rundt om solen og ikke omvendt som man ellers havde troet siden tidernes morgen. Galilei lænede sig op ad en kætterdom, idet den katolske kirke dengang var af den opfattelse, at det var solen som gik rundt om jorden.

Stjernerne på himlen er så små, at de kan falde ned på jorden. Daniel 8:10. Oldtidens astronomer og digtere kunne ikke bedømme stjernernes størrelse og form.

Gud sætter i skabelsesberetningen havegartneren Adam til at navngive dyrene. Adam skulle dog ikke besvære sig med at tælle alle de mange dyr. Hvad gør så gud i perioden efter skabelsen? Han tæller stjerner og navngiver dem. Han bestemmer stjernernes tal og kalder dem alle ved navn. Salmernes bog 147:4. Der er så mange stjerner i universet, at gud endnu ikke er færdig med dette Sisyfos arbejde. Man får blot undre sig over, at poeten er kommet til den opfattelse, at gud ikke kender størrelsen på sit skaberværk eller at han er en ikke interventionistisk skabergud.

16 En solguds mange skikkelser : En mystisk kosmologisk rejse . / : Flemming Kaul. Nationalmuseets Arbejdsmark 2009 s. 199-214.

I gamle dage blev månen og nogle planeter i solsystemet [Venus](#), Mars og Saturn betragtet som stjerner, eksempelvis Morgenstjernen og Aftenstjernen: Venus.

Selenografi (af månegudinden Selene) er beskrivelsen af månens topografi overfladeforhold, kendes først fra 1647.

Den flade, urokkelige jord

Ja, [jorden](#) står fast, den røkkes ikke. [Salmernes bog](#) 93. Jorden roterer altså ikke omkring sig selv eller rundt om solen Den står fast i statisk univers.

Jorden er også flad og firkantet og den har fire hjørner Åb 7:1. Derefter så jeg fire engle stå ved de fire verdenshjørner; og den har fire søjler Esajas 11:12.

Dette er Jerusalem! Jeg lagde den midt iblandt folkene, med lande rundt om. Ezekiel 5:5. Hvordan kunne Jerusalem være verdens centrum på en rund planet uden grænser?

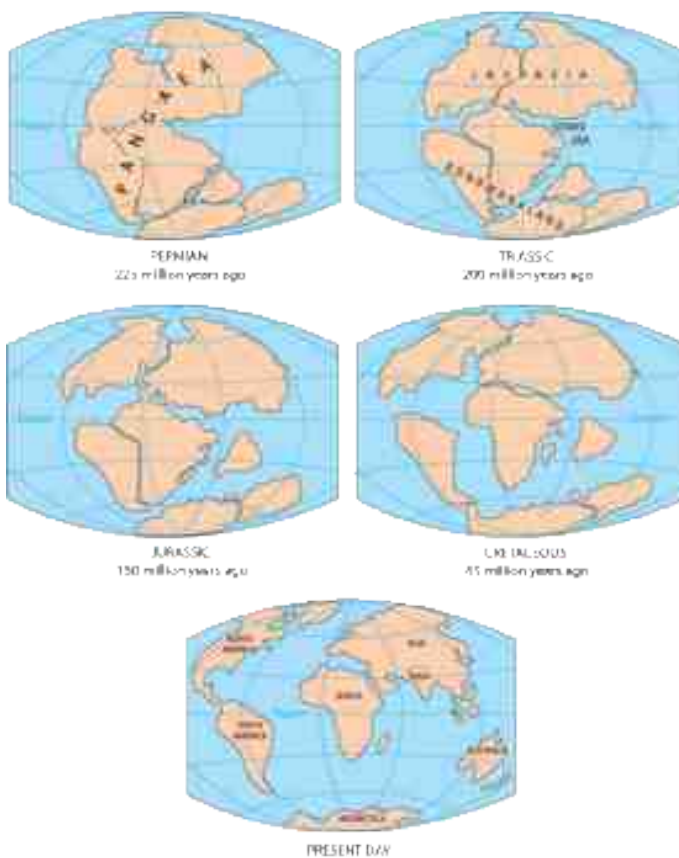
Også [oceanerne](#) er den gal med. Gud kaldte det tørre land jord, og det sted, hvor vandet samlede sig, kaldte han [hav](#). 1. mosebog 1:10 Både jord og

hav er i ental. Det er tydeligt at forfatteren af første mosebog ikke kendte til oceaner og [kontinenter](#) i flertal.

[Palæogeografi](#) er læren om geografiske forhold i tidligere geologiske perioder.

Jord i ental lyder nærmest som en korrekt beskrivelse af det forhistoriske superkontinent [Pangæa](#), oldgræsk for hele Jorden, som var et superkontinent der eksisterede i Palæozoikum- og Mesozoikumæraerne før kontinenterne blev adskilt til deres nuværende placeringer. Navnet blev først brugt af grundlæggeren af kontinentaldriftsteorien, tyskeren Alfred Wegener, i 1920. Det enorme hav, som omgav Pangæa kaldes Panthalassa. Det samledes fra tidligere kontinentale enheder for ca. 335 millioner år siden, og det begyndte at gå i stykker for omkring 175 millioner år siden.

Geologiske forandringer er langsomme.

Dannelsen af ferskvandshuller som typisk findes i Yucatán-halvøen, Mexico og på nogle nære caribiske øer er sket over meget lang geologisk tid og det samme gælder for de undersøiske såkaldte [helvedsklokker](#) i hullerne.

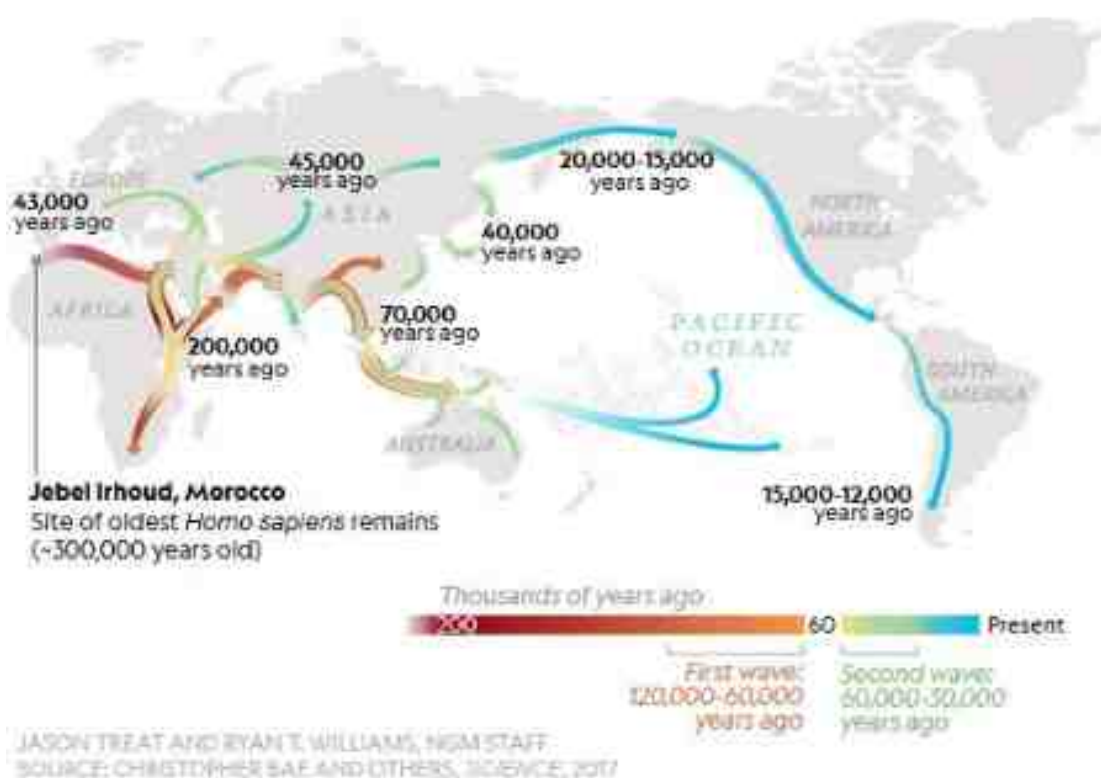
For havenes vedkommende går entalsformen igen i det meste af biblen. Der er dog en undtagelse fra entalsformen i salmernes bog 8.:9: dem, som færdes ad havenes stier.

Adam og Eva

[Monogenisme](#) eller undertiden monogenese er teorien om menneskelig oprindelse, der udgør en fælles afstamning for alle menneskelige racer. Negering af monogenisme er [polygenisme](#).

A FORMATIVE JOURNEY

As humans migrated out of Africa—in two waves, some scientists say—they adapted to new environments in many ways. Skin color is just one; high-altitude populations, for example, adapted to breathing low-oxygen air.

I den første skabelsesberetning skabte Gud mand og kvinde på samme tid. Gud skabte mennesket i sit billede; i Guds billede skabte han det, som mand og kvinde skabte han dem. 1. Mosebog 1:27. Byggematerialet er som noget nyt i skabelsesberetningerne overraskende nok jord i form af pottemagerens [ler](#). Adams skabelsesproces er ikke beskrevet. Alle tidligere skabelser fandt sted ved bud. I den anden beretning skabte han kvinden senere: Også her endnu ny unik skabelsesproces: kloning. Af det ribben, Gud Herren havde taget fra Adam, byggede han en kvinde og førte hende til Adam. 1 Mosebog 2: 21-23.

Hvor Adam blev skabt af pottemageren, vides ikke. Det er ikke omtalt i biblen. Skabelsesberetningerne er i sandhed litteratur med flere ubekendte i ligningen. Skabt i Guds billede. Jo tak. Gud er der ikke nogen troværdige billeder af, da han er usynlig. Ser han ung eller gammel ud? Har han vinger eller flyver han rundt på samme måde

som supermand? Er han kortklippet eller langhåret? Hvilken hudfarve har gud? Vi ved så nogenlunde, hvordan mennesket ser ud, og har set ud siden den mellemstenalderen. Altså. Gud ligner mennesket. Afrikaner? Asiater? Europæere? Det vides ikke, men mulighederne er lige så mange som der er mennesker.

I den første beretning skabte Gud dyrene før mennesket 1 Mosebog 1: 24-26; i det andet skabte han dyrene efter mennesket 1 Mos 2: 18-19? Altså gud skaber aberne før mennesket.

[Tafonomi](#) er læren om de processer, der finder sted under en plantes eller et dyrs nedbrydning fra død til evt. [fossilering](#), hvilket tager mindst 10.000 år eller mere. Mennesket levede, mens [megafaunaen](#) stadig eksisterede. Det opdagede den danske palæontolog P.W. Lund allerede i 1840 under hans naturhistoriske forskning i Brasilien som blev en videnskabelig beskæftigelse på Darwins teori om arternes udvikling. Betegnelsen megafauna bruges særligt om den pleistocæne megafauna – de store pattedyr som karakteriserede den pleistocæne periode (istiden), og som ofte er større end deres moderne efterkommere. Istiden må formodentligt have fundet sted inden syndfloden. Problemet her er bare, at den eller rettere de (istiderne) ikke omtales i biblen, samt, at ligegyldigt hvordan man en vender og drejer det, så skrider biblens unge jord kronologi. Den er simpelthen ikke rigtig. The Romance of Bible Chronology er en afhandling som blandt andet dokumenterer de forskellige bestræbelser på, at fremstille kronologier baseret på det gamle testamente. Se også Af begær efter viden.

Hvorfor brugte Gud fossiler i dannelsen af kridt?

Indenfor hydrogeologi er fossilt grundvand grundvand, som er dannet under andre klimatiske forhold end nutidens og det er blevet gemt under jorden siden den tid. Eksempelvis:

Ogallala grundvandsmagasinet i USA,

Det nubiske sandsten grundvandsmagasin i Nordafrika og

Kalahari ørkenens grundvandsmagasin i det sydlige Afrika

Dannelsen af kalkstenen kridt, har dog taget endnu længere tid end udviklingen af istidens megafauna fossiler. Kridt består af hærdede kalkflagellater; planktoniske alger og foraminiferer; encellede dyr i kalkhuse, samt koraller, søpindsvin, søliljer, brachiopoder, muslinger, snegle, kiselsvampe samt større dyr som hajer, hvis tænder forekommer almindeligt som fossiler. Kridt har domineret aflejringer fra midten af kridttiden til et stykke ind i Paleocæn. Geologer taler ligefrem om æraen kridttiden, den geologiske periode, der går fra 145,5 til 65,5 millioner år fvt.

Tidsskriftet Louisiana Revy nr. 1, 2013 om Antarktis udstillingen på kunstmuseet omtaler s. 112, 2,3 millioner år gamle forstenede træstammer fundet i Kap København i Nordgrønland.

Havsvampe eller [Porifera](#) er de ældste flercellede dyr, der stadig lever. De er som art mere end 250 millioner år gamle. Altså er der også fossiler af dem.

Også meteorologien er den gal med: Er du med, når han hvælver skylaget, fast som et støbt spejl? / Hast thou with him spread out the sky, which is strong, and as a molten looking glass? Job 37:18.

Jesus var ikke botaniker. Han var håndværker af uddannelse. Jesus er ukorrekt, når han siger, at sennepsfrøet er det mindste frø. Tropiske orkideer (family Orchidaceae) har formodentlig de mindste frø, som er på størrelse med støvkorn. Og da der ikke er træer i sennepsfamilien, vokser sennepsfrø ikke til det største af alle træer. Sennepsfamilien er urteagtige planter med en opret, busket vækst. Mammuttræet ([Sequoiadendron giganteum](#)) er det største træ.

Det første land eller stat der nævnes i det gamle testamente er Nod.

1. Mosebog kapitel 4:16: Så forlod Kain Herren og slog sig ned i landet Nod øst for Eden. Beretningen om Nod er en enkildehistorie og den må være skrevet sent på et tidspunkt, hvor forfatteren kendte til statsdannelse, formodentlig i form af tidlige bystater så som Susa i Iran og Uruk i Irak Begge beliggende i det gamle Mesopotamien. I betragtning af, at der i de tidligere kapitler i 1. mosebog kun er omtalt de første to skabte personer Adam og Eva og deres første to børn, mangler der her tydeligvis et indskudt afsnit om deres naboer.

Endnu en selvmodsigtelse. Da sagde Herren: »Min livsånd skal ikke forblive i mennesket for evigt. De er dødelige, deres levetid skal være 120 år.« 1. Mosebog 6:3 Adams slægts familiemedlemmer levede unaturligt meget længe. Metusalem levede i alt 969 år, så døde han. 1 Mosebog 5:27 men nu om dage dør langt de fleste mennesker inden de når 120 års fødselsdagen.

Den verdensberømte danske sprogforsker Rasmus Rask udgav to værker om ældre kronologier: Den gamle ægyptiske Tidsregning 1827 og året efter Den ældste hebraiske Tidsregning indtil Moses. I den første tidsregning indleder han således:

Fra den Tid, den østerlandske Hedenold først begyndte at interessere mig, anså jeg også stedse den ældste ægyptiske Historie og Tidsregning for yderlig vigtig, til at bringe Sammenhæng og Vished deri; da den jødiske Oldhistorie, som bekendt, har sine store Vanskeligheder, især i de Tider, der er ældre end Udgangen af Ægypten, hvor Personernes Levetid angives så unaturlig, at enhver uindtagen¹⁷ Gransker straks må anse disse Angivelser for misforståede eller forvanskede; den græske, endogså efter Grækernes egen Tilståelse, savner al Bestemthed i hvad der er ældre end Olympiadernes Begyndelse; den babyloniske og persiske er at anse som tabt, især for såvidt de indenlandske Efterretninger angår; og den indiske og kinesiske dels ikke er udfyldt med nogen rimelig Række af Regenter og Begivenheder.

Om Adans slægts alder skriver Rask i forsættelsen:

Betragte vi nu hvorledes disse Tal kunne forvandles til sædvanlige menneskelige Levealdre af omtrent 80 Ar, så falder det i Øjnene, at det sker ved at dele Tallene med 12, og at følgelig Adam er bleven $77\frac{1}{2}$ virkelige År, [Metusalem](#) $80\frac{1}{4}$ og Noa $79\frac{1}{4}$ kun to af de have opnået en Alder af 80 År, men de fleste er dog blevne over 70, Enok $30\frac{1}{2}$ År: alt inden for Naturens og Rimelighedens Skranker i den Grad, at man næppe fornuftigvis kan tvivle

17 Fordomsfri.

på, det er Måneder, der menes med de store Tal hele dette Tidsrum igen-
nem. s. 13.

Myter kan af gode grunde ikke dateres af historikerne, da de er litteraturhistorie. Alt i gamle testamente frem til og med 2. kongebog består ifølge bibelforskerne af sagn, myter og folkeminder. Eksempelvis er der ingen arkæologiske beviser for eksistensen af [Salomos tempel](#), og bygningen er ikke nævnt i overlevende [ekstrabibelske](#) beretninger.

En ting er faktuelle naturvidenskabelige og historiske fejl i biblen som der er mange af. Men man kan jo heller ikke forlange, at biblens mange anonyme forfattere dengang vidste det samme om videnskab som vi ved i dag. Man får blot undre sig over, at forkerte naturfænomener ikke for længst er slettet i biblen i takt med de videnskabelige opdagelser.

Noget helt andet end biblens fejltagelser og selvmodsigelser er den kristne teologis holdning til videnskab. Teologer har gennem tiden bekæmpet stort set al videnskab, der ikke er teologi, [civilsamfundet](#) udvikling og humanisme, hvilket er analyseret af den amerikanske historiker Andrew Dickson White (1832-1918) i tobindsværket: [A History of the Warfare of Science with Theology in Christendom](#). / : Andrew Dickson White. New York, D. Appleton & Company, 1897.

Study war no more

Et par pacifistiske eksempler fra Det gamle Testamente:

Men Gud sagde til mig: Du skal ikke bygge et hus for mit navn, for du er kriger og har udgydt blod. 1 Krønikebog 28: 3.

Ingen konge frelses ved sin store hær, ingen helt reddes ved sin store kraft. Salmernes bog 33:16

Herren bryder sig ikke om hestens styrke, han glæder sig ikke over menneskets muskelkraft. Salmernes bog 147:10

Ikke ved magt, og ikke ved styrke, men ved min ånd. Zakarias 4:6

Profeterne Esajas og Mika talte begge på samme måde:: Han skal skifte ret mellem folkeslagene, fælde dom blandt talrige folk. *De skal smede deres sværd om til plovjern, og deres spyd til vingårdsknive. Folk skal ikke løfte sværd mod folk, og de skal ikke mere oplæres til krig.* (Esajas 2:4). På engelsk: *"And he shall judge among the nations, and shall rebuke many people: and they shall beat their swords into plowshares, and their spears into pruning hooks: nation shall not lift up sword against nation, neither shall they learn war any more"*.

Et par sproglige varianter i engelske [bibeloversættelser](#): and they will never again train for war; they will never make war or attack one another; neither shall they be exercised any more to war; All fighting between nations will end. They will never again train for war. never prepare for battle again; Then at the last all wars will stop and all military training will end; The Lord will settle international disputes; all the nations will convert their weapons of war into implements of peace. Then at the last all wars will stop and all military training will end. Og så er der den uforståelige: neither shall they train for [milchamah](#) any more. Til trods for forskellene i oversættelserne er meningen ikke til at misforstå.

Han skal skifte ret mellem talrige folk, fælde dom blandt mægtige folkeslag i det fjerne. De skal smede deres sværd om til plovjern og deres spyd til vingårdsknive. Folk skal ikke løfte sværd mod folk, og de skal ikke mere oplæres til krig. Men de skal sidde hver under sin vinstok og sit figentræ, uden at nogen jager dem bort. Hærskarers Herre selv har talt. Mika 4 3-4

Også her er der forskel på den danske og de engelske oversættelser: Ingen skal gøre dem bange, mangler i den danske.

They shall beat their swords into plowshares, and their spears into pruning hooks; nation shall not lift up sword against nation, neither shall they learn war any more; but they shall all sit under their own vines and under their own fig trees, and no one shall make them afraid. Micah 4:3-4

Hvor holdt Jesus sin prædiken? Ifølge Matthæus 5:1 prædikede Jesus på et bjerg. Da Jesus så skarerne, gik han op på bjerget og satte sig... Ifølge Lukas 6:17 prædikede Jesus på en slette: Sammen med dem gik han ned, og han stod stille på en slette... Begge udsagn kan ikke være rigtige.

Variationer over pacifistiske temaer i bjergprædikenen

I har hørt, at der er sagt: "Øje for øje og tand for tand. Men jeg siger jer, at I ikke må sætte jer til modværg mod den, der vil jer noget ondt. Men slår nogen dig på din højre kind, så vend også den anden til." (Matt. 5: 38-39).

I har hørt, at der er sagt: "Du skal elske din næste og hade din fjende." Men jeg siger jer: *Elsk jeres fjender*, og bed for dem, der forfølger jer, for at I må være jeres himmelske faders børn; for han lader sin sol stå op over onde og gode og lader det regne over retfærdige og uretfærdige. Hvis I kun elsker dem, der elsker jer, hvad løn kan I så vente? Det gør tolderne også. Og hvis I kun hilser på jeres brødre, hvad særligt gør I så? Det gør hedningerne også. Så vær da fuldkomne, som jeres himmelske fader er fuldkommen. (Matt. 5: 43-48, Lukas 6: 27-28).

Selv soldaternes lommebibel fra 1643 har verset *Elsk jeres fjender* med, sammen med formaningen: En soldat skal elske sine fjender, da de er hans fjender, og hade dem, som de er Guds fjender s. 13. Had er her forudsat som et gammeltestamentligt begreb. Stik dit sværd i skeden! For alle, der griber til sværd, skal falde for sværd. (Matt. 26:52).

Salige er de, som stifter fred, for de skal kaldes Guds børn. (Matt. 5: 9). Det er, ifølge Thayer and Smith 1999, det græske ord *Ειρήνη*, [Eirene](#)¹⁸ som anvendes for fred i det meste af det nye testamente.

Det positive begreb *fred* hører hjemme både under international politik, jura og sociologi, i gruppekonflikter og på det personlige plan. Fredspolitik har som formål at udvikle en kollektiv og personlig sikkerhed og sikre udvikling både for samfundet og for det enkelte menneske. Dette forudsætter fraværet af strukturel og kulturel vold og fraværet af evnen til at kunne opruste militært.

Planer om fred har i filosofien været formuleret lige siden Immanuel Kant i 1795 publicerede [Den evige fred](#). Et citat fra bogen:

”Første afsnit som indeholder de foreløbige artikler til den evige fred imellem stater.”

”Ingen fredsslutning, hvorved anledning til en ny krig hemmelig forbeholdes, skal gælde for en fredsslutning”.

”Ti ellers var det jo kun en våbenstilstand. Det var kun en opsættelse af fjendtlighederne, ikke fred, *der betyder ende på alle fjendtligheder*; og dertil at føje tillægsordet evig er en overflødig gentagelse, som allerede vækker mistanke. *Ved fredsslutningen tilintetgøres en tilkommende krigs årsager, alle sammen*, alle mulige, selv om de fredsluttende parter endnu ikke skulde kende dem, — ja selv om de mest skarpsynede spejderøjne skulde opdage dem i arkiverne, og de spidseste diplomatnegle pille dem ud af støvede dokumenter.”

”Velsignede er fredsmagere” af George Bellows. Anti-krigstegning, der skildrer Jesus med en glorie i fangetøj sammen med en liste over hans oprørske forbrydelser. Først udgivet i det amerikanske tidsskrift *The Masses* i 1917

¹⁸ Eirene var grækernes fredsgudinde. Pax var hendes romerske kollega.

Euangelium

oc pine/till samen dragne / oc the besatte met dieffs
leskab / oc the som vsindige ware vti moons tyffte
oc the som en part borttagne ware/ oc hand helbred
giorde thennom / Oc mææn skaare effterfulde hans
nom aff Galilea oc the r steeder oc Hierusalem/ oc is
deske land/ oc aff the lads kabe paa hyn side Jordans
nem beliggendes.

Thet Fembte Capittel.

Luce. vi.

En tha hand sicke seet skaare vpsteeg häd
paa bierget/ Oc tha hand sic sedet frams
ginge hans discipeler till hannom Oc efftur
at hand sicke opladet syn mund / larde häd
thenns sigedes / Salige ere the andelige fattige / Thi
himmelens rügi er theris / Salige ere the som gra s
de Thi the skulle fange hugsuelse. Salige ere the
sachtmodige Thi the skulle fange iordens arff / Salig
ge ere huilcke som hungre oc törste efftur retuiff s
hed Thi the skulle menis / Salige ere the myskun
delig Thi the skulle fange myskundelighed / Salige
ere the rene aff hierther / Thi the skulle see gud / Sal
lige ere the frjdsamelige Thi the skulle kaldis guds
börn / Salige ere the huilcke ljde forfölgelse for
retferdighet Thi himmelens rügi er theris / Salige
ere i nar menisken forhone ether oc forfölg oc si
ge alt vndt ourd emod ether lyugendes / for myne
skyld Glade oc fryde ether Thi at ethers lön er mß
gen i hemmelen Thi/so haffue the forfuld propheters
ne/ huilcke haffue weret for ether.

Marci. ix.
Luce. xiiij.

Marci. iij.
Luce. viij.
Luce. xi.

I ere iorderigis salt / men om saltet worder
wanismagendes huar met skal thet saltet? Thet duger
till inthet ytermere vde at thet bortkastet vduortes oc
vndertredes aff menisken / I ere verdens lyuff. Icke
kan en stad skywles paa it bierg beliggendes / Icke
tande the elder it lyuff vp oc sette thet vnder it kar
men paa tierthen / oc thet lyuser alle / huilcke som
ere i husit So skal ether lyuff skyne for menis
sten/ at the skulle se ether guode geringe/ oc arefuld

Salige er de fredsommelige, for de skal kaldes Guds børn er teksten her i Christian den Andens Nye Testamente. Det står det samme i Christiern Pedersens oversættelse af det Nye testamente fra 1531¹⁹. Lauritz Nielsen 272. Denne tekst blev også brugt både i Norge og i Sverige. Tillægsordet fredsom består af to led: fred og som, der betyder mest i retning af at være venlig; som ikke har til hensigt at angribe eller skade nogen. ”Disse mænd er os venligt stemt. Lad dem blive her i landet og drage frit omkring. Der er jo plads nok til dem i landet. Vi kan gifte os med deres døtre og give dem vores døtre.” 1 Mosebog 34:21. / *These men are peaceable with us...*

For den danske treenighed kronen, præstekjolen og sablen har læren om menighedens fredsommelighed i retning af tillid faldet i god jord, når kirken, militærets og kongens magt skulle øges. Ikke flere bondeoprør. I Danmark forekommer egentlige bondeoprør i hele middelalderen frem til 1536, hvor Grevens Fejde slutter.

Et par år i forvejen udkom oversættelsen af Erasmus af Rotterdams fyrstespejl: *Een christelig og nyttig bog om kongers, fursters riigts landes oc stoeders regimente på dansk som et forsøg på at råbe Christian II op og advare ham mod det tyranni, han var ved at bevæge sig ud i.*

”Fredsomt Plovjern var ikke smeddet om til Sværd og Spyd” digter Ludvig Holberg i Niels Klim fra 1741. Fredsommelig er et passivt begreb. Peaceable kendes etymologisk på engelsk fra det tidlige 14 århundrede, fra gammelfransk paisible "fredeligt" (12århundrede.), fra pais (se fred). Relateret: Fredeligt.

Endnu et par engelske sproglige varianter: New International Version fra 1978 "Blessed are the peacemakers, for they will be called sons of God" og: Weymouth New Testament fra 1903: "Blessed are the peacemakers, for it is they who will be recognized as sons of God".

Ifølge den engelske biskop Gervase Babington (1549/1550–1610) er det 1584 at stifte fred en pligt for de kristne.

... "For the Lorde Christ himselfe hath saide it in the same 5. of Mathewe, as preparing strength before hande for this verie same temptation, that nowe you feele, That blessed are the peacemakers, for they shall be called the

19 Humanisten Christiern Pedersen – En Præsentation. / : Jens Anker Jørgensen. C.A. Reitzel, 2007.

children of God. And neuer, as I haue nowe often saide, doeth he set a blessing vppon the heade of anie thing, but the same in it nature, and before his maiestie is a worthie thing. Wherefore this place shoulde bee to you euen a thousande argumentes to confirme your obedience in so Christian a duetie, as peacemaking is, and a thousande spurres to pricke you dailie to it when opportunitie is offered, and occasion giuen to the same. For Frailtie", s. 104.

REWARD

FOR INFORMATION LEADING TO THE APPREHENSION OF —

JESUS CHRIST

**WANTED — FOR SEDITION, CRIMINAL ANARCHY -
VAGRANCY, AND CONSPIRING TO OVERTHROW THE
ESTABLISHED GOVERNMENT**

**DRESSES POORLY. SAID TO BE A CARPENTER BY TRADE, ILL-
NOURISHED, HAS VISIONARY IDEAS, ASSOCIATES WITH COMMON
WORKING PEOPLE THE UNEMPLOYED AND BUMS. ALIEN —
BELEIVED TO BE A JEW ALIAS: 'PRINCE OF PEACE, SON OF
MAN' - 'LIGHT OF THE WORLD' & & C PROFESSIONAL AGITATOR
RED BEARD, MARKS ON HANDS AND FEET THE RESULT OF
INJURIES INFLICTED BY AN ANGRY MOB LED BY RESPECTABLE
CITIZENS AND LEGAL AUTHORITIES.**

Mr Young

I den senere the King James Bible fra 1611 står der det samme: *Blessed are the peace-makers: for they shall be called the children of God* og det stemmer fint overens med den seneste danske oversættelse: Salige er de, som stifter fred. Ευλογημένοι είναι οι

ειρηνευτές: επειδή θα αποκαλούνται παιδιά του Θεού, hedder det på græsk eller μακάριοι οι ειρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ θεοῦ κληθήσονται μακάριοι. Beati pacifici: quoniam filii Dei vocabuntur, hedder det på latin i Biblia Sacra Vulgata. Og så er der oversættelsesfejl så som i [Genève-bibelen](#), 1562, ståe der "Saglige er stedfortrædere" i stedet for "Salige er de, som stifter fred" i Mattæus. / An edition of the Geneva Bible, 1562 which has "Blessed are the placemakers" instead of "Blessed are the peacemakers" in Matthew.

Jesus taler også om forsoning med fjender:

"Når du derfor bringer din gave til alteret og dér kommer i tanker om, at din broder har noget mod dig, så lad din gave blive ved alteret og *gå først hen og forlig dig med din broder*; så kan du komme og bringe din gave." Matthæus 5: 23-24.

Aktiv pacifisme

Begrebet stifter fred er aktivt. Næsten noget i retning af udenrigspolitikens diplomati. Pacificator er ifølge Meyers Fremmedordbog: Fredsstiftelse, Forlig, Fredens Bevarelse; Fredsslutning En pacifist er en fredekær, fredsstifter, fredsmager, fredsmægler og forsoner. Fredsstiftere er ifølge Wikipedia, enkeltpersoner og organisationer, der er involveret i fredsskabende, ofte i lande ramt af krig, voldelige konflikter, og politisk ustabilitet. De engagerer sig i processer som forhandling, mægling, mægling og voldgift som trækker på international lov og normer. Målet er at flytte en voldelig konflikt i ikke-voldelig dialog, hvor forskelle afvikles gennem konfliktomdannelsesprocesser eller gennem arbejde i repræsentative politiske institutioner.

"En af de evige sandheder er, at lykke oprettes og udvikles i fred, og en af de evige rettigheder er individets ret til at leve. Den stærkeste af alle instinkter, selvbevarelse, er en påstand om denne ret, bekræftet og helliget af det gamle bud: "Du må ikke dræbe." - Det er unødvendigt for mig at påpege, hvor lidt denne ret og dette bud er respekteret i den nuværende civilisationstilstand. Indtil i dag er vores militære organisation i vores samfund baseret på en benægtelse af muligheden for fred, en foragt for værdien af menneskeliv og en accept af trangen til at dræbe."²⁰

Budet "Du skal ikke dræbe" blev af katarer fortolket som gældende for alle levende væsener. De eneste undtagelser ser ud til at have været selvmord (ved at sulte ihjel) og formodentlig drab på fisk (ikke ordentlige dyr). For romersk katolikker var der tilstrækkelige undtagelser til at gøre budet meningsløst. Kirken tilladte for eksempel drab på fostre hvis hun er kvindelig, mindre end 40 dage gamle, hvis han er mand, 80 dage og opfordrede positivt til drab på vantro, hedninger, kættere, blasfemere, ateister, kriminelle, deformede børn, frafaldne, fjendtlige soldater, vandaler der beskadigede ejendom og kirker. Katolske kommentatorer synes ikke at være opmærksomme på ironien hos de kristne, der dømmer en fattig pige på landet til døden, da hun nægtede at dræbe en kylling, hvor hendes eneste forbrydelse var at adlyde budet "Du må ikke dræbe". Cathars and

20 Bertha von Suttner i indledningen af sit Nobelforedrag, holdt den 18. april 1906 i Oslo. Refereret af Peter van den Dungen i Mod et Bertha von Suttner Fredsmuseum i Wien (1914-2014)

Cathar Beliefs in the Languedoc : The Cathar Legacy: Cathar Vestiges, Repercussions and Survivals. / : James McDonald MA, MSc.

“Vejen til at uddrive kongemagt er ikke at uddrive den med sværdet; for dette giver den mere magt og flytter den fra en svagere til en stærkere hånd. Den eneste måde at uddrive kongemagten på er, at folket overlader den til sig selv, at man forsøger kampe og al undertrykkelse og lever i kærlighed overfor hinanden. Kærlighedens kraft er den sande frelser.”²¹

Den 5. juni 1917 under første verdenskrig skrev den amerikanske katolske militærnægter Benjamin Salmon i et [brev](#) til daværende præsident Wilson:

“Uanset nationalitet er alle mænd brødre. Gud er "vores Fader der er i himlen." Budet "Du må ikke dræbe" er ubetinget og ubønhørlig ... Den ydmyge Nazaræer lærte os læren om ikke-modstand, og så overbevist var han om den doktrines sundhed, at han beseglede sin tro med døden på korset. Når menneskelig lov er i konflikt med guddommelig lov, er min pligt klar. Samvittigheden, min ufejlbarlige guide, tvinger mig til at fortælle dig, at fængsel, død eller begge dele er uendeligt at foretrække frem for at melde sig ind i enhver gren af hæren.”

Allerede i 1420 lærte Petr Chelčický, at vold ikke burde anvendes i religiøse anliggender. Chelčický brugte lignelsen om hveden og ugræsset Matt 13: 24-30 for at vise, at både syndere og de hellige skulle have lov til at leve sammen indtil høsten. Han troede, at det er forkert at dræbe selv de syndige, og at kristne skulle nægte militærtjeneste. Han argumenterede for, at hvis de fattige nægtede, ville herrerne ikke have nogen til at gå i krig for dem.

Chelčický lærte, at ingen fysisk magt kan ødelægge det onde, og at kristne skulle acceptere forfølgelse uden gengældelse. Han troede, at selv en forsvarskrig var den værste onde, og mente, at soldater ikke var andet end mordere. Han troede, at eksemplet med Jesus og evangeliet var et eksempel på fred.

Troens net

Sankt Gregor siger, ”budet” du skal ikke dræbe ”forbyder alle at dræbe en mand, men ikke til overgive en ved loven dødsdømt.” For han, der udøver offentlig myndighed og straffer ondskaben i kraft af loven er ikke en overtræder af budet ”du skal ikke dræbe.”

Sankt Augustin, der taler om Guds by, siger: Når en soldat dræber en mand, mens han tjener under statsautoriteten, han er ikke skyld i drab. Tværtimod, hvis han nægter at adlyde ordren om at dræbe, er han skyldig i ulydighed.

Sigende dette vælter han sig i blod. Så soldaten adlyder loven, når han ubarmhjertigt myrder folk, men er en overtræder af loven, hvis han skulle vise nåde! Dette er hvad han siger, han, der angiveligt er fyldt med Helligånden! Og igen siger han, at Davids Hus ikke kunne have haft fred, hvis det ikke havde dukket Absalom.

21 Winstanley, A New Years Gift for the Parliament and Army. Citeret fra Berens 1906 s. 43.

Mester Aegidius brugte disse såvel som mange andre argumenter for at retfærdiggøre den sekulære myndigheds ret til at spille blod. Han citerede Kirkens fædre, nogle af dem jeg har nævnt her, for at vise, hvor meget kristendommen er blevet plettet af blod gennem disse lærte doktorer ... Med deres fortolkninger gør de Gud til at have to tunger, med en ordstykke "du skal ikke dræbe," "Og med den anden," skal du dræbe. "

Hvem kan så fortælle, hvad Gud vil, når der er to måder i modsætning til hinanden? (Ved at gøre dette) vender mænd sig væk fra Gud. s. 134.

Kætteren Leo Tolstoj

Tolstoj tog Jesus ligefremme ord i Bjergprædikenen bogstavelig. "Hvori består min Tro" er en lang parafrase over temaet om ikke at gengælde ondt med ondt, dømmer ikke, at I ikke skal fordømmes, sværg ikke og bedriv ikke hor og hvad dette indebærer ikke bare for det enkelte menneske, men også for de samfund og for de lande som kalder sig kristne. Det er ikke småting.

De kristne stater burde, efter Tolstojs mening, laves fundamentalt om: domstolene, fængselsvæsenet og de væbnede styrker, militarismen og nationalismen skal afskaffes i de kristne lande og erstattes af næstekærlighed.

"Hvori Består min Tro" og "Kristi Lære og Kirkens Lære" er stærk kost for de fleste normale kristne, som har et tilbagelænet og afslappet forhold til kirken, biblen og specielt til Det nye testamente. Med afsæt i Jesu Bjergprædikenen analyserer Tolstoj sig frem til, at Jesus skar Mose Lovens ti indledende love ned til fem:

1. Du skal ikke vredes på din broder.
2. Du skal under intet som helst påskud skille Dig fra din hustru.
3. Du skal aldrig aflægge ed.
4. Du skal ikke sætte Dig imod det onde, og
5. Du skal også elske dine fjender, d.v.s. folk, som ikke er dine landsmænd.

Det er derfor, vi påstår, at det er en Pligt for enhver, der finder, at Krig er uforenelig med Kristendom, sagtmødt men bestemt at nægte at gøre Krigstjeneste. Og de, der gør det, må finde Tilfredsstillelse ved Tanken om, at deres Trofasthed over for Religionens Bud kan blive af Betydning for Freden her på Jorden. De må bekende deres Tro, ikke blot i Ord men også ved at underkaste sig Lidelser, hvis så er nødvendigt. Hvis Du tror, at Kristus har forbudt at slå ihjel, skal Du ikke bryde Dig om alle Slags undskyldende Forklaringer og ikke adlyde dem, der befaler Dig at tage Del i Mord.

Leo Tolstojs pacifistiske forfatterskab fik en stor, uventet indflydelse på den unge indiske sagfører Mahatma Gandhi, mens han virkede i Sydafrika.

"Tolstojs "Kristi Lære og Kirkens Lære" overvældede mig og efterlod et varigt indtryk hos mig... Desuden studerede jeg Tolstojs bøger mere indgående. Evangelierne kort fortalt; Hvad skal vi gøre? og andre bøger gjorde et dybt indtryk på mig. Jeg begyndte mere og mere at forstå alkærlighedens

uendelige kræfter.” Mahatma Gandhi: [Mine forsøg med sandheden](#). bind 1 anden udgaven 2008 s. 98 og s. 112..

Farlig pacifisme

Gudskelov, at jeg på dette tidspunkt er farlig for krigens profitere i dette land, dem; der på den ene side berøver folket og på den anden side plyndrer og forvirrer regeringen; og derefter med deres lommer og tegnebøger fyldt med den beskidte, blodfarvede krigfortjeneste, vikler flagets hellige folder om dem og [omkring] deres åbenlyse hykleri over for verden. Kate Richards [O'Hare's Address To the Court Proceedings on the Sentencing of Mrs. Kate Richards O'Hare by Hon Martin J. Wade, 1 P. M., Friday, Dec 14, 1917](#).

Gud for den religiøse samvittighedsnægter, jødisk eller kristen, er både stærkere og mere kærlig end det, som for nylig blev opdaget af H.G. Wells. Han behøver ikke at redde sig selv og hans virke ved at bruge djævelens midler. Snarere venter han på, at mænd skal prøve hans måder. Vi kristne samvittighedsnægtere bygger ikke vores sag på implicit lydighed mod én tekst, selv i den mest revolutionerende af dokumenter, Bjergprædiken, men på hele Jesu karakter og arbejde, som har erobret og ikke erobrer af nogen magt uden ved kærlighed og sandhed. [War's Heretics: A Plea for the Conscientious Objector.](#) / : Norman M. Thomas, 1917.

I slutningen af første verdenskrig fik den engelske læge Dr. Alfred Salter ørerne i maskinen i pressen. Hans synspunkter under krigen var af en meget ekstrem art.

Dr. Salter, Arbejderkandidaten, er en af de højtuddannede idealister, der findes i partiets rækker. Efter en strålende akademisk karriere besluttede han at vie sig til at arbejde blandt de fattige i [Bermondsey](#), og der har han arbejdet i mange år både som læge professionelt og som medlem af lokale administrative organer. Personligt har ingen et ord at sige imod ham, men hans synspunkter er af en meget ekstrem art. Hans holdning under krigen var en pacifists, selvom han ikke, siges det, indrømmer nøjagtigheden af dette populære udtryk.

Lægen var kvæker.

Kort efter USAs indtræden i anden verdenskrig skriver den amerikanske katolske journalist [Dorothy Day](#):

”Vi er stadig pacifister. Vores manifest er Bjergprædiken, hvilket betyder, at vi vil forsøge at være fredsstiftere. Taler for mange af vores militærnægtere, vil vi ikke deltage i væbnet krig eller gøre ammunition, eller ved at købe statsobligationer for at støtte krigen, eller opfordre andre til disse bestræbelser”. Our Country Passes from Undeclared War to Declared War; We Continue Our Christian Pacifist Stand. / : Dorothy Day. The Catholic Worker, January 1942, 1,4.

Lidt poesi

[Down by the Riverside](#)

Goin' to lay down my sword and shield

Down by the river side,
Down by the river side,
Down by the river side,
To study war no more

The Vine and Fig Tree

And everyone neath their vine and fig tree
shall live in peace and unafraid,
Everyone neath their vine and fig tree
shall live in peace and unafraid.
And into ploughshares beat their swords
Nations shall learn war no more.
And into ploughshares beat their swords
Nations shall learn war no more.

Ikke mere oplæres til krig er en interessant og yderst lovende formulering. Formodentligt det mest langsynede postulat om et utopi i hele det gamle testamente. Menes der med sætningen, at værnepligtige ikke mere skal uddannes som soldater eller menes der at begrebet krig forsvinder helt fra skoleskemaerne og fra universiteternes undervisningsplaner og semestre? Eller begge dele?

Lad os forsøge at beskrive klodens tilstand i den periode, hvor alle våben er omrustede til nyttige redskaber. Normalt afrustes overflødige våben historisk set kun efter krige. Og de nedrustes kun i forbindelse med internationale traktater. Ikke mere undervises i krig må indebærer, tolker jeg, at al soldatertjeneste ophører. Alle forsvarsministerier nedlægges. Alle militære efterretningstjenester nedlægges. Alle militære områder, ejendom og baser overgår til civile formål. Al militær lovgivning sløjfes. Faget krigsvidenskab afskaffes. Al krigshistorie kasseres. Tøjhuse tømmes. Alle gansionsbiblioteker nedlægges. Alle patenter på våben kasseres. Militærmusikkens toner lokker ikke mere. Dette er dog ikke en ny tanke for den svenske forfatter Selma Lagerlöf (1858-1940 skrev for lidt over 100 år siden fortællingen [Bålet](#), publiceret i [Troll och människor](#) s. 333-334.

”Når jeg kommer til en By, da vil jeg stille mig på Torvet, på Rådhustrappen, og Mænd og Kvinder skal samles om mig. Og når de hører mine Ord, vil der i deres Sind opstå en forfærdelig Vrede imod Krigen. De vil samle Strå og gammelt Træ sammen på Torvet og tænde et stort Bål, og de vil skynde sig hjem og vende tilbage med alle Mordvåben, med alle Krigsbøger og Krigsbilleder. De vil komme med Uniformer og Trommer, med de skingre Trompeter og de vejende Faner. Og alt det vil de kaste på Bålet og brænde det.

Ja, Fredsbålet skal brænde. Gamle Vers om blodige Heltebedrifter skal Brænde, og Børn skal kaste deres Legetøjshjelme og Træsværd på Bålet. Rustne Ridderharnisker skal brændes ud fra Museerne og smelte tillige med Sabler og Mitrailleuser. Alle Krigens Hæderstegn, alle dens Proklamationer og alt hvad dens er skal fortæres af Luerne.

Og Kaserne skal rives ned for at give det store Fredsbål Næring. Mure og Fæstningsgrave skal styrte sammen i Skæret af det, og Skyttegravene skal Ødelægges, og Kanoner og Mørsere skal blive til ubrugeligt gammelt Jern.

Lad Fredsbålet brænde! Lad det brænde til glæde for Menneskerne! Lad det knalde med Granater og Kardæsker! Kast Orlogsskibene på, Kast Flyvemaskiner på! Lad det flamme og gnistre til glæde for Gud og for Mennesker! Lad Fredsbålet brænde! Kast Hadet på, kast Menneskehjertets Ondskab på, kast Grusomheden på! Da vil Krigen blive bange og Menneskeheden frigøre sig for sin Undertrykkers Hånd.”

Og så er der Rasmus Modsat i form af profeten Joel:

Herren har talt. Råb blandt folkene: »Udråb en hellig krig, væk heltene, lad alle krigerne rykke ud! Smed jeres plovjern om til sværd og jeres vingårdsknive til lanser! Selv svæklingen skal sige: Jeg er en helt (Joel 4:9-10.

Biblen betragter derfor som udgangspunkt er det min vurdering alle drab uanset deres begrundelser som en forbrydelse der ikke er retfærdig. En straffelovsovertrædelse. Krig er derfor en forbrydelse. Basta.

Pacifismen er i hele biblen derfor ikke et hypotetisk, men et kategorisk imperativ og det er krystalklart. Både for protestanter og for katolikker. Både for fundamentalister og for fritænkere. Alt for klart og alt for tydeligt. Og måske alt for enkelt. Slet ikke til at misforstå for den som selv læser teksten og som har en ganske normal fatteevne. Tekstens klarhed kan kun misfortolkes af teologer. Altså. Gør det gode, for livet er helligt.

Som Paulus skriver i Romerbrevets kapitel 12: Lad dig ikke overvinde af det onde, men overvind det onde med det gode. Senere i Paulus brev til efeserne kapitel 4, formaner han: ”Jeg, der er fange for Herrens skyld, formaner jer da til at leve, så det svarer til det kald, I fik, med al ydmyghed og mildhed, med tålmodighed, så I bærer over med hinanden i kærlighed og stræber efter at fastholde Åndens enhed med fredens bånd.”

Det gamle testamente lov om ikke at slå ihjel er også gældende for alle de religioner, der har testamentet som grundlag. Igen ifølge Jesus: I kan ikke tjene to herrer. Eller

som humanisten Halfdan Rasmussen formulerede det i sin første digtsamling der udkom under besættelsen, må man vælge mellem at være soldat eller menneske.

Hele biblen som vi kender den i dag er en forholdsvis ny og stor bog som blev samlet i sin (endelige) form efter år 1000. Det var dengang som tidligere nævnt en kostbar bog som ingen almindelige mennesker havde råd til eller kunne læse. Hvorfor teksten derfor blev udlagt af præsterne.

I løbet af reformationen og i tiden efterfølgende under kongernes enevælde blev præsterne kongehusets tjenere efter kirkens nationalisering. Og præsterne i statskirken fortalte menighederne om deres pligter til krigsdeltagelse og militære værnepligt, hvoraf noget af den foregik som krigsøvelser lige efter kirketiden om søndagen. Præsterne velsignede både soldaterne og deres kanoner

Præsterne blev heri sekunderet af godsejerne som administrerede værnepligten og kongerne som trak i trådene under enevælden med deres love om at gå i krig. Dommerne sørgede for at lovene blev opretholdt – og idømte specielt desertører dødsstraffe eller langvarige fængselsstraffe under slavelignende forhold.

Den teologiske retfærdiggørelse af krige starter med spaniernes erobringer af Latinamerika. Hollænderen Hugo Grotius ville i 1625 havenes frihed, således, at de hollandske imperialister uhindret kunne sejle til deres kolonier i Indonesien. De første spæde skridt til udviklingen af en folkeret blev dermed taget.

Kristne protester mod krig

Jeg er hverken kirkehistoriker eller teolog. Så det følgende er kun drypvis nedslag i en lang historie.

Lad os starte med en af kirkefædrenes teologi: Den kristne teolog og filosof Origenes fra Grækenland som jeg lærte om i forbindelse med genudgivelsen af den russiske forfatter Leo Tolstojs værker. Origenes skriver i Mod Kelsos fra omkring år 248, at "Vi løfter intet våben mod nogen nation, vi lærer ikke krigskunsten, thi ved Jesus Kristus er vi blevne fredens børn" .

Origenes var, ifølge den engelske Wikipedia "en ivrig pacifist, og i sin Mod Kelsos argumenterede han for, at kristendommens iboende pacifisme var et af de mest udadrettede aspekter af religionen. Mens Origenes indrømmede, at nogle kristne tjente i den romerske hær, påpegede han, at de fleste ikke gjorde det og insisterede på, at det var mod Kristus måde at engagere sig i jordiske krige. Origenes accepterede, at det undertiden var nødvendigt for en ikke-kristen stat at føre krig, men insisterede på, at det var umuligt for en kristen at kæmpe i en sådan krig uden at gå på kompromis med hans eller hendes tro, da Kristus absolut havde forbudt vold af enhver art. Origenes forklarede volden, der findes i visse skrifter i Det Gamle Testamente, som allegorisk og påpegede passager i gamle testamente, fortolkede han som understøttende ikkevold, såsom Salme 7: 4-6 og Klagesangen 3: 27-29. Origenes fastholdt, at hvis alle var fredelige og kærlige som kristne, så ville der ikke være krige og imperiet ville ikke have brug for et militær."

Klagesangen kapitel 3: det er godt for en mand. Han skal vende kinden mod ham, der slår ham.

Origenes blev belønnet med en kætterdom og døde angiveligt efter tortur.

En senere teolog Erasmus fra Rotterdam argumenterede i 1504 for at krigen kun er skøn for den uerfarne. Erasmus fra Rotterdam publicerer også "Tåbelighedens lovprisning" i 1509. Heri siger, Stulitina - tåbelighedens gudinde bl.a. om krig: "Krigen er et mesterstykke af dårskab, og uden dårskab ville den heller ikke være omgivet af glans. Det er rigtigt at feltherren skal være i besiddelse af klogskab, men de der udfører selve bedrifterne er røvere, skurke og al slags udskud. Og når kamphornet lyder, hvad nytte har man da af sprænglærde folk? Nej, så er det mænd med ungt og hedt blod man har brug for; alle krigeriske bedrifter udøves nemlig i ungdommelig dårskab og dumdristighed". Dansk udgave, 1979.

Kong Frederik III erklærede i 1657 krig mod Sverige under Karl X Gustav med det formål, at generobre de tabte danske besiddelser i Sverige: Skåne, Halland og Blekinge. Dele af krigen er analyseret i: afhandlingen Fyns vilkår under svenskekrigene 1657-1660. / : Aage Fasmer Blomberg. Odense Universitetsforlag, 1973. Det er bestemt ikke en bog for folk med sarte nerver.

Kun tre år senere var den gal igen ovre i England.²²

En erklæring fra Guds harmløse og uskyldige folk, kaldet Kvækere

En erklæring fra Guds harmløse og uskyldige folk, kaldet Kvækere, mod alle kupmagere og krigere i verden for at fjerne jalousiens og mistænksomhedens grund om krige og kampe fra både sorenskrivere og mennesker i kongeriget. Og også noget som svar på den klausul fra Kongens seneste proklamation, der nævner Kvækerne, at redde dem fra kup og kampe, og for at rense deres uskyld.

Præsenteret for kongen på den 21. dag i den første måned, 1660.

"Vores princip er, og vores praksis har altid været at søge fred og følge den og følge efter retfærdighed og viden om Gud, søge det gode og velfærd og gøre det, der tenderer til fred for alle. Vi ved, at krige og kampe foregår fra menneskers lyster som Jakob 4. 1-3, hvorfra Herren har frelst os, og det også i anledning af krig. Den anledning til, at krig og krig selv (hvor misundelige mænd, der elsker sig selv mere end elskere af Gud, begær, dræb og ønske om at have menneskers liv eller ejendom) stammer fra lysten. Alle blodige principper og praksis benægter vi, hvad angår vores egne oplysninger, fuldstændigt med alle udadrettede krige og strid og kamp med udadrettede våben, til ethvert formål eller under enhver form for overbevisning. Og dette er vores vidnesbyrd for hele verden. Og hvorimod det gøres indsigelse:

"Selvom du nu siger, at du overhovedet ikke kan kæmpe eller tage våben op, men hvis ånden bevæger dig, vil du ændre dit princip, og vil du så sælge din frakke og købe et sværd og kæmpe for Kristi rige?

Svar:

"Hvad dette angår, siger vi eder, at Kristus sagde til Peter: 'Sæt dit sværd op i sin skede'; skønt han før havde sagt, at den, der ikke havde noget sværd, kunne

22 [Journal of George Fox](#): Being an historical account life, travels, sufferings, Christian experiences, and labour of love, in the work of the ministry, of that eminent and faithful servant of Jesus Christ, who departed this life, in great peace with the Lord, the 11th of the 11th month, 1690. Seventh edition.— in two volumes. with notes biographical and historical, etc. / : Wilson Armistead. VOL. I. W. and F.G. Cash, 1852 s. 380-384.

sælge sin frakke og købe et (til fuldførelsen af skriften), men efter at han havde budt ham op, sagde han: 'Den, der drager sværdet, skal fortabes med sværdet.' Og yderligere sagde Kristus til Peter: 'Tror du, at jeg ikke nu kan bede til min Fader, og han vil i øjeblikket give mig mere end tolv legioner engle?' Og dette kunne tilfredsstille Peter, efter at han havde stukket sit svær i skeden, da han sagde til ham, at tog han det, skulle fortabes ved det, som tilfredsstiller os. Lukas 33, 36; Matt. 24.51-53. Og i Åbenbaringen siges det: 'Den, der dræber med sværdet, skal fortabes med sværdet; og her er de helliges tro og tålmodighed.' Åb. 13i.10. Og således er Kristi rige ikke af denne verden, derfor kæmper hans tjenere ikke, som han fortalte Pilatus, magistraten, som korsfæstede ham. Og så de ikke på Kristus som en ophøjelse af bedrageri? Og sagde han ikke, 'tilgiv dem'? Men således er det, at vi er talt blandt krigere, for at skrifterne kan blive opfyldt.

”At Kristi ånd, som vi lider ved, ikke kan ændres, således at den en gang befaler os fra en ting som ondskab og igen for at bevæge til den; og vi ved helt sikkert og vidner således for verden, at Kristi ånd, der fører os ind i al sandhed, aldrig vil bevæge os til at kæmpe og krige mod nogen med udvendige våben, hverken for Kristi rige eller for denne verdens riger.

”Først: Fordi Kristi rige vil ophøje sig efter løftet og få det til at vokse og blomstre i retfærdighed. 'Ikke ved magt eller ved magt [af det ydre sværd], men ved min ånd, sagde Herren.' Zakarias 4.6. Så de, der bruger ethvert våben til at kæmpe for Kristus eller for oprettelsen af hans rige eller regering, både ånden, princippet og praksis er det, vi benægter.

”For det andet: Og hvad angår denne verdens riger, kan vi ikke begejstre dem, meget mindre kan vi kæmpe for dem, men vi ønsker inderligt og venter på, at ved ordet om Guds kraft og dets virkelige funktion i menneskers hjerter, denne verden kongedømmer kan blive Herrens og hans Kristus riger, så han kan regere og regere i mennesker ved hans ånd og sandhed, således, at alle mennesker ud af alle forskellige erhverv kan bringes i kærlighed og enhed med Gud og det ene med det andet, og at de alle kan komme til at vidne til profetens ord, der sagde: 'Nationer skal ikke løfte sværd mod nationer og heller ikke mere lære krig.' (Esajas 2.4; Mika.4.3)

”Vi, som Herren har kaldt til lydigheden af sin sandhed, har benægtet krige og kampe og kan ikke mere lære det. Dette er et bestemt vidnesbyrd for hele verden om vores hjertes sandhed i netop dette, at når Gud overtaler ethvert menneskes hjerte til at tro, så kan de modtage det. For vi har som nogle andre ikke gået udspekuleret med udtænkte fabler, og heller ikke har vi nogensinde benægtet i praksis, hvad vi i princippet har bekendt, men i oprigtighed og sandhed og ved Guds ord har vi arbejdet på at blive åbenbaret for alle mænd, at både vi og vores måder kan blive vidne i alle menneskers hjerter. Og hvorimod al slags ondskab der er blevet talt falskt om os, udtaler vi herved vores almindelige sandhed for at fjerne anledningen til denne lovovertrædelse, så vi ikke uskyldige må lide under andre menneskers overtrædelser og heller ikke blive gjort til et bytte efter menneskers vilje, for noget som vi aldrig var skyldige i; men i vores hjertes retfærdighed må vi måske under Guds ordinerede ord til straf for ondskabsfolk og til ros for dem, der klarer det, leve et fredeligt og gudfrygtigt liv i al gudsfrygt og ærlighed. For selvom vi altid har lidt. og lider nu mere rigeligt, men vi ved, at

det er for retfærdighedens skyld; "for al vores glæde er dette, vidnesbyrdet om vores samvittighed, at vi i enkelhed og gudfrygtighed ikke med kødlig visdom men ved Guds nåde har haft vores samtale i verden" 2 Korenderne 1.12, som for os er et vidnesbyrd til overbevisning af vores fjender. For dette kan vi sige til hele verden, vi har ikke begået nogen menneskes person eller ejendele uret, vi har ikke brugt nogen magt eller vold mod nogen, vi er ikke fundet i nogen grunde eller har været skyldige i oprør. Når vi er blevet gjort fortræd, har vi ikke forsøgt at hævne os, vi har ikke modstået myndigheder, men hvor vi ikke kunne adlyde for samvittighedens skyld, har vi lidt mere selv de fleste af nogen mennesker i nationen. Vi er blevet betragtet som får til slagtning, forfulgt og foragtet, slået, stenet, såret, slået, pisket, fængslet, halet ud af synagoger, kastet i fangehuller og støjende hvælvinger, hvor mange er døde i lænker, indespærret fra vores venner, nægtet behov for næring i mange dage sammen med andre lignende grusomheder. Og årsagen til alle disse vores lidelser er ikke for noget ondt, men for ting, der vedrører vores Guds tilbedelse i lydighed til hans krav til os. Derfor skal vi frit give vores kroppe som et offer i stedet for at være ulydige mod Herren. Thi vi ved, ligesom Herren har holdt os uskyldige, således vil han bede vores sag, når der ikke er nogen på jorden, der beder den. Så i lydighed mod hans sandhed elsker vi ikke vores liv indtil døden, så vi kan gøre hans vilje og ikke tage noget forkert i vores generation, men søge alle menneskers gode og fred. Og den, der har befalet os, at vi slet ikke skal sværge Matt 5.34, har også befalet os, at vi ikke skal dræbe Matt. 5.21, så vi kan hverken dræbe mennesker eller sværge for eller imod dem. Og dette er både vores princip og praksis og har været fra begyndelsen, så hvis vi lider som mistænkt for at tage våben eller føre krig mod nogen, er det uden grund fra os; for det er hverken eller aldrig i vores hjerter, da vi ejede Guds sandhed; heller ikke skal vi gøre det, fordi det er i modstrid med Kristi ånd, hans lære og hans apostles praksis, selv i modsætning til ham, for hvem vi lider alle ting, og udholder alt.

"Og hvor mænd kommer imod os med stave, stænger, dragne sværd, pistoler, og slår, klipper og mishandler os, har vi alligevel aldrig modstået dem, men til dem har vores hår, ryg og kinder været klar. Det er ikke en ære for manddommen eller adelen at regere mod uskadelige mennesker, der ikke løfter en hånd mod dem med våben

"Overvej derfor disse ting, I forståelsesmænd; for kupmagere, oprørsstiftere, ballademagere og kæmpere, der løber med sværd, knipler, stave og pistoler alle mod hinanden, siger vi, disse er af denne verden og har deres fundament fra denne uretfærdige verden, fra hvilken grundlæggelse Lammets er blevet dræbt, som Lammet har frelst os fra den uretfærdige verden, og vi er ikke af den, men er arvinger af en verden, hvor der ikke er nogen ende og et rige, hvor intet forkrænkeligt kommer ind. Og vores våben er åndelige og ikke kødelige, men alligevel mægtige gennem Gud til at nedbryde Satans fæstninger, som er ophav til krige, kampe, mord og komplot. Og vore sværd er brudt, indtil plovdele og spyd til beskæring; som profeteret om i Mika 4. Derfor kan vi ikke lære krig mere og hverken opstå mod nation eller rige med udadrettede våben, skønt du har talt os blandt lovovertrædere og kupmagere. Herren kender vores uskyld heri og vil bede vores sag med alle mennesker og mennesker på jorden på dagen for deres dom, når alle mennesker skal have en belønning i henhold til deres gerninger ...

”O venner fornærmer ikke Herren og hans små, og plag ikke hans folk, men betænk og vær moderat og il ikke hurtigt, men husk og betragt nåde, retfærdighed og dom; det er vejen for dig at blomstre og få Herrens fordel. Vores møder blev stoppet og opløst i Oliver dage, under foregivelse af at planlægge mod ham; og i Parlamentets og [Sikkerhedsudvalgets](#) dage blev vi set på som kupmagere for at indsætte kong [Charles](#). Åh, at mænd skulle miste deres fornuft og gå i modstrid med deres egen samvittighed, vel vidende, at vi har lidt alle ting og hele tiden er blevet betragtet som kupmagere, skønt vi har erklæret imod dem både ved mund til mund og tryk og er klare fra enhver sådan nogle ting. Vi har lidt under hele tiden, fordi vi ikke ville tage kødelige våben til at kæmpe imod nogen og derfor er gjort til et bytte, fordi vi er Kristi uskyldige lam og ikke kan hævne os selv. Disse ting overlades til jeres hjerter til at overveje, men vi er ude af alle disse ting i de helliges tålmodighed, og vi ved, at som Kristus sagde: 'Den, der tager sværdet, skal fortabes med sværdet.' Matt. 24.52; Åb.13.10

Dette gives fra de mennesker, der kaldes Kvækere, for at tilfredsstille kongen og hans råd, og alle dem, der har nogen jalousi over for os, for at enhver anledning til mistanke kan fjernes og vores uskyld reddes.

Givet under vores navne og på vegne af hele samfundet af det udvalgte Guds folk, der kaldes Kvækere.

George Fox Gerald Roberts Henry Fell

Richard Hubberthorn John Boulton John Hinde

John Stubbs Leonard Fell John Furley Jnr.

Francis Howgill Samuel Fisher Thomas Moor

Efterskrift: Selvom vi er talt blandt kupmagere i denne sene proklamation og placeret midt iblandt dem og talt blandt overtrædere og er blevet overgivet til alle uhøflige, nådeløse mænd, som forstyrrer vores møder, hvor vi opbyggede hinanden i vores hellige tro og bad sammen til Herren, der lever for evigt, men alligevel er han vores bøn for os i denne dag. Herren siger: 'De, der frygter hans navn, talte ofte sammen', som i Malakias, som var som hans juveler. Og af denne grund og ikke for noget ondt, bliver vi kastet i huller, fangehuller, korrektionshuse, fængsler, de skåner hverken gamle eller unge, mænd eller kvinder, og vi blev et bytte for alle nationer og lavet et bytte til alle nationer under foregivelse af at være kupmagere, er alle primitive mennesker mod os for at tage kontrol. Som vi siger, 'Herren tilgir dem, der har gjort os,' som gør og vil sætte os i stand til at lide. Og aldrig skal vi løfte en hånd mod nogen, der således bruger os, men for at Herren må være barmhjertig med dem, så de kan overveje, hvad de har gjort. For hvordan er det næppe muligt for dem at kræve os for det forkerte, de har gjort mod os, hvem til alle nationer har lød os i udlandet som kupmagere? Vi, der aldrig har været kupmagere mod nogen magt eller menneske på jorden, da vi vidste, at Jesus Kristus liv og kraft blev manifesteret i os, som har frelst os fra verden og alle mørkets gerninger og kupmagere der er i, ved som vi kender vores valg inden verden begyndte. Så vi siger, at Herren have nåde over vores fjender og tilgive dem, for det har de gjort mod os.

”Åh, gør som du ville blive gjort af. Og gør med alle mennesker, som du ville have dem til at gøre med dig, for dette er kun loven og profeterne.

”Og alle planer, opstande og oprørsmøder, fornægter vi, idet vi kender dem til at være af djævelen, morderen, som vi i Kristus, som var før de var, sejrer over. Og alle krige og kampe med kødelige våben benægter vi, som har sværdet og ånden; og alt det, der gør os skade, overlader vi dem til Herren. Og dette er for at sikre vores uskyld fra den formening, der er kastet over os, at vi er kupmagere

Første danske pacifist

Jesper Baltzarsen Könecken (1629-1715) studerede 1658 teologi og forberedte sig til præsteembedet ved at prædike i Københavnske kirker. Han 'kunde falde på, at forsøge på at bevæge [Kongen], Stadens Forsvarere, Borgerne og Studenterne, til at nedlægge deres Våben "eftersom al Krig er de Kristne Forbudt i det Ny Testamente" og argumenterede mod 'kristnes udøvelse af verdslig øverighedsmagt'. Han indskrænkede sig ikke til at formane sine Landsmænd om pacifisme, men han skrev også to Breve til den svenske Konge, Karl Gustav, hvori han, under profetisk Trussel med Guds svære Straffedomme, opfordrede denne fra at afstå fra hans Forehavende og til at lade hans 'svagere Broder', Kong Frederik, med Fred, samt at lade sig nøje med det, han alt havde vundet'. Efter de pacifistiske prædikener idømmes Jesper Baltzarsen Könecken efter enevældens indførsel til 'relegation for stedse' af Consistorii Ret og landsforvises 1663.

Fredskirker

Efter korstoget mod Jerusalem i år 1208 fremstår de første religiøse pacifistiske grupper, eksempelvis Valdenserne, eller De fattige Mænd fra Lyon, inspireret af købmanden Peter de Waldo [Valdez], i det sydlige Frankrig, Italien og Tyskland. Senere anklager om kætteri (grundet pacifisme?) og forfølgelser spreder medlemmerne til England, Ungarn og Bøhmen i Tjekkiet

I Kontemplationens kunst hævdede Ramon Llull blandt andet, ”at det var en dårlig idé at tage på korstog, for hvis Gud havde bifaldet korstogene, var de endt med bedre resultater. Et andet sted i Blanquerna lufter sultanen af Egypten sarkastisk forbavselse over, at de kristne korsfarere forsøger at efterligne Muhammeds voldelige metoder i stedet for at lade sig styre af kristendommens fredsbudskab, som Jesus og apostlene frembærer.” Erwin s. 53.

Fredskirker er ofte frikirker eller sekter med en pacifistisk teologi eksempelvis Valdenserne, lollarderne, mennoitterne, schwenkefelderne, adventisterne, kvækerne og dukobortserne. Det første større virk om kvækernes historie er af historikeren William 1728. Siden fulgte gode fremstillinger af Charles Frederick Holder 1913 og Hirst 1924 frem til og med første verdenskrig.

Lollarderne (mumlere - af bønner og salmer), var en engelsk historisk fredskirke, hvis oprettelse inspireres af John de Wycliffe omkring 1380 som var inspireret af Frans af Assisi.

”Fredens fyrste er Jesus Kristus,” skrev Menno (Menno Simons (1496-1561)). ”Vi, der tidligere ikke var nogen mennesker overhovedet, og som vidste om ingen fred, er nu

kaldet til at være... en kirke... af fred. Sandkristne kender ikke hævn. De er fredens børn. Deres hjerter flyder over af fred. Deres mund taler fred, og de går i fredens vej. ”

Citeret fra rædselsberetningen Healing memories: Reconciling in Christ. Report of the Lutheran-Mennonite International Study Commission (The Lutheran World Federation / The Mennonite World Conference 2010) s. 41.

Mange af medlemmerne af fredskirkerne fik domme for kætteri.

Den første kendte pacifisme i Danmark er beskrevet i [Danish Peace History](#). / : Holger Terp. Danish Peace Academy, 2005.

Kristne fredsgrupper

[American Friends Service Committee](#)

Anglican Pacifist Fellowship

Catholic Peace Fellowship

Christian Peacemaker Teams

Church and Peace

Clergy and Laymen Concerned About Vietnam

The International Fellowship of Reconciliation / Det internationale forsoningsforbund

Katolsk Arbejderaktion

Katholske Krigsmodstandere i Danmark

[Kirkeligt Verdensforbund til Fremme af international Forstaaelse](#)

[Kristne for nedrustning](#)

[Ligue Internationale des pacifistes catholiques](#)

[The Network of Christian Peace Organisations](#)

[Pax Christi International](#)

[Plowshares movement](#)

Plovs-kærs-bevægelsen er en anti-atomvåben og kristen pacifistbevægelse, der går ind for aktiv modstand mod krig. Grupperne praktiserer ofte en form for symbolsk protest, der indebærer skader på masseødelæggelsesvåben og militær ejendom. Bevægelsen blev kendt i de tidlige 1980'ere, da flere medlemmer beskadigede dele af atomvåben og efterfølgende både blev dømt og i nogle tilfælde blev frikendt for deres aktioner som foregik i USA, Skotland: [Trident Ploughshares 2000](#) og New Zealand: Aotearoa Ploughshares. Navnet henviser til teksten hos profeten Esajas, der sagde, at sværd skal smedes om til [plove](#).

Verdensforbundet til Fremme af Venskab blandt Nationerne ved Kirkerne

[Witness for Peace](#)

Konklusion

Det har altid været mig en kilde til forundring, at krigene stor set aldrig forløb som de var planlagt. Første verdenskrig var planlagt til at være en rask lille krig, men krigen og dens eftervirkninger fortsatte helt frem til og med anden verdenskrig. Det undrede mig også at vor herre ikke hjalp til at den ene af parterne i krigene kunne erklæres som sejrherre, som dengang i de gode gamle dage, da der var mirakler til og dannebrog faldt ned fra himlen. Men nu er det lysende klart for mig. Himlen er langt, langt borte. Det underjordiske helvede eksisterer ikke som andet end mørkemænds fantasi. En tilstand, der ligner beskrivelsen af helvedet på jord er magthavere, politikere og deres soldater selv i stand til at skabe, hver evig eneste gang lejlighed byder sig til med nye krige. Gud & co. har er det tydeligt for enhver opgivet menneskeheden på grund af dens dårskab.

Vi skal over i det poetiske, for digteren skriver, at Gud er fraværende, langt ude i kosmos, hvor han tæller og navngiver stjerner.

De fleste mennesker, det være sig både kristne og ikkekristne er ikke i tvivl om, at Jesus har sagt, som han gjorde det i bjergprædikenen også selv om der generelt hersker stor uenighed om hvordan biblens øvrige tekst skal udlægges. Kristendommens udøvere har dog kun med få undtagelser, er det min vurdering levet op til deres religions vigtigste forudsætning: aktiv pacifisme.

Kristendommen vil så som jeg har forstået det livet, næstekærligheden. Og retfærdighed. Krigen vil først og fremmest profit og magt for de få ved voldsanvendelse. Retfærdige krige er en teologisk doktrin som ikke kan observeres i virkeligheden, hverken historisk eller aktuelt. Kristendom og vold uanset dens form og udtryk er derfor kontradiktoriske modsætninger. Uforenelige. Kristendommens brug af sværdet kan ikke ligefrem siges at være en undervisning eller praksis i mildhed og næstekærlighed.

Ergo kan soldater i krig ikke være kristne. For læser I ikke i gamle testamentes femte lov, at I ikke må slå ihjel og Jesus bud i bjergprædikenen om at elske sin næste. Det er, kan jeg forestille mig, svært at elske sine fjender med favnen fuld af våben. Det gamle testamentes løb mod drab af alt levende er imidlertid ikke til diskussion, ligegyldigt om det er en enkelt persons spontane handling, Kain, eller om det finder sted som en mere eller mindre organiseret begivenhed i form af krige eller henrettelser. Du må ikke begå drab gælder i øvrigt også for ordensmagtens statsansatte bøddler.

I de små 2000 år vi har kendt til bjergprædikernens eksistens er det sandsynligt, at man har diskuteret om kristne kunne være soldater. Jesus siger ikke direkte, at I må ikke, men han siger det indirekte ved at opstille klare betingelser for at man kunne kaldes guds børn og blive saglig eller lykkelig. Skrap kost er det. Den kristne skal aktuelt elske krigerne fra Taliban og Isil. Det synes også overbevisende, at hvis den kristne ikke afmønstrer sin krigstjeneste, får han erhvervets bekymringer og risici med på vejen og må leve med dem resten af livet.

Kvalitativt fylder pacifismen ikke meget i den yderst omfangsrige antologi Biblen. Et par udsagn i det gamle testamente og det samme i det nye. Lovbruddet: Du må ikke myrde dukker op allerede i de [noatiske](#) bud: Den, der udgyder menneskets blod, skal få sit blod udgydt af mennesker I. mosebog 9:6 Lidt det samme som Jesus sagde: om den der lever ved sværdet ...

Det senere bud i moseloven Du må ikke slå ihjel, begrundes for så vidt ikke, hverken teologisk eller moralsk og omtales ikke yderligere i biblen. Mord er forbudt. Men dette tidlige bud handler om mere end en straffelovsovertrædelse. Det er et universelt bud. Derfor gælder det også for dødsstraffe og for drab begået under krig for der er ingen undtagelsesbestemmelser omkring international lov i teksten..

Soldater i krig er derfor mordere, når de dræber andre mennesker, hvad enten det er fjender eller det er civile i krigszonen, det går ud over. Og dette gælder for alle soldater fra generaler ned til menige og det gælder også for alle de fyrster og politikere som sender deres soldater i krig. De er alle medskyldige i forbrydelsens barbari: drab, folkemord, mishandlinger, ruineringer og rov.

På grund af ondskaben og barbariet traumatiseres soldater af deres krigsoplevelser. Husk på alle eventyrerne om veteranen der vente hjem fra krig og skulle finde sig til rette under normale omstændigheder. Der var kun en der vandt prinsessen og det halve kongerige. Alle de andre fik en lang næse.

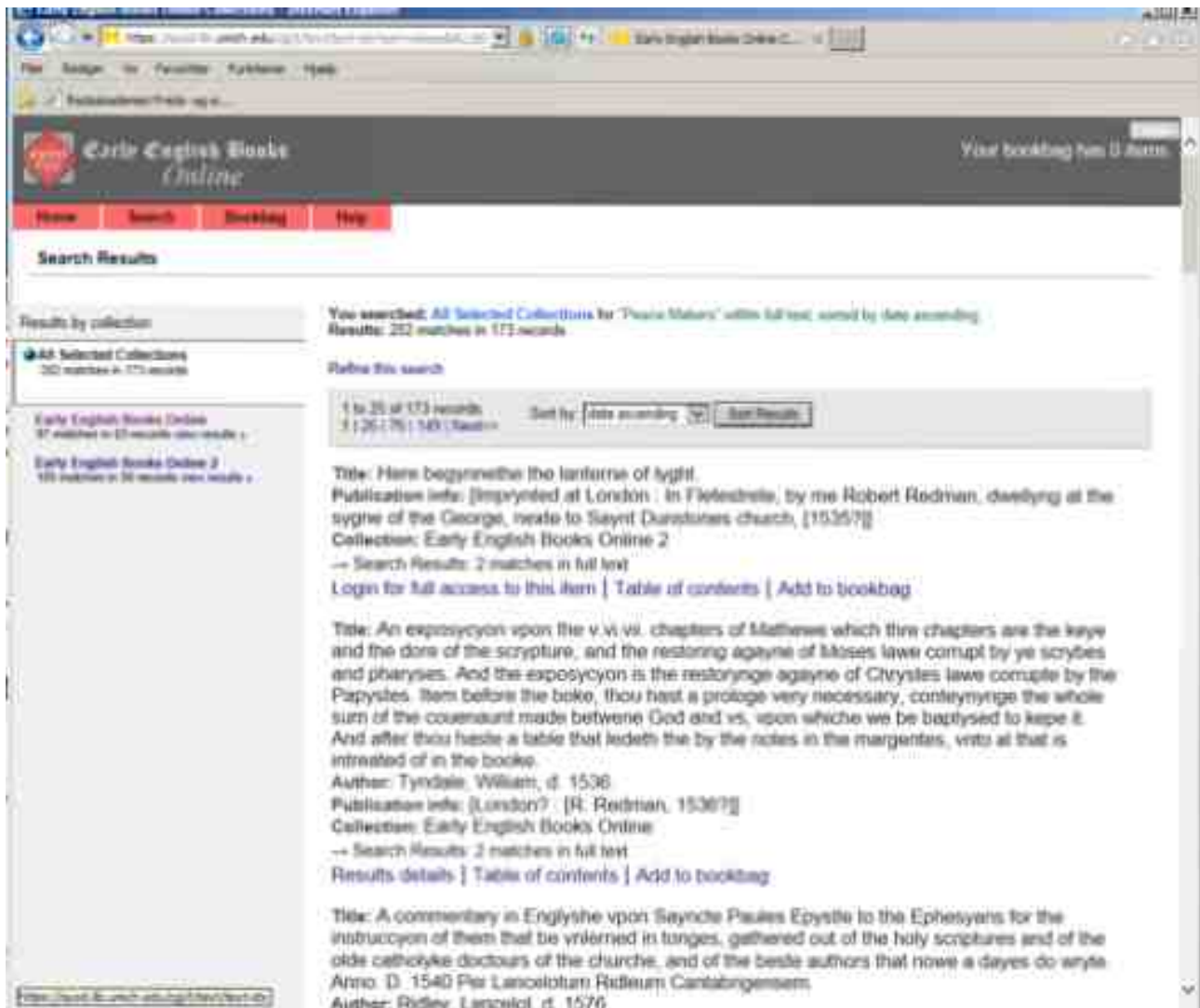
Sat lidt på spidsen. Der står ikke nogen som helst steder i biblen, at det er lovligt, at slå ihjel og der står ikke nogen steder: salig er krigsmagerne.

Jesus prædiken på bjerget er som sådan ikke lovbud. Men betingelserne for at være eller blive en salig kristen er for så vidt heller ikke til at misforstå. Man kan ikke være eller blive Guds børn, hvis ikke i elsker jeres fjender og man kan ikke blive salig, uden aktivt at stifte fred, hvor der er krig.

Soldaterne er godt klare over krigenes barbari, hvad enten de havde personlig erfaring med krige ellers havde hørt deres familiemedlemmers rædselsberetninger fra krigsdeltagelsen. Derfor bruger myndigheder propaganda for at få befolkningen til at acceptere krigstjeneste. Hovedproblemet har altid været at få krigen retfærdiggjort. Med retfærdiggørelsen fulgte også helliggørelsen af krigen.

Soldater bruger gerne argumentet, Hvad nu, hvis din nabos kone eller datter bliver voldtaget af en fremmed stats soldater? – som en retfærdiggørelse af deres eksistensberettigelse. Jeg ringer efter politiet, svarer jeg altid.

Jo mere autoritet og myndighed kirken fik, desto mere blev den splittet. At myndigheds personer har deres autoritet fra Gud er et argument der måske kunne bruges for et par tusinde år siden. Men argumentet gælder ikke en meter i nutiden, hvor både regeringschefer og ministre i alle andre stater end teokratier og diktaturer, er demokratisk valgte af folket.

Litteratur

Peter Brock (historiker) Wikipedia

Peter Brock (1920–2006) var en engelskfødt canadisk historiker, der specialiserede sig i pacifismens historie og Østeuropa. Mens han studerede ved Exeter College, Oxford, kom han under indflydelse af pacifistiske ideer, især dem fra Bart de Ligt. Under Anden Verdenskrig erklærede han sig som en samvittighedsnægter og blev kortvarigt fængslet. Han tilbragte resten af krigen med alternativ tjeneste, herunder arbejde på et hospital.

Efter krigen arbejdede Brock med en kvæker nødhjælpsmission til Tyskland og Polen, hvor han fik sin interesse i Østeuropa. Efter missionen var afsluttet, tog Brock kandidatstudie ved Jagiellonian University og modtog en doktorgrad i historie i 1950. Brocks studier om pacifisme omfattede en trilogi af bøger: *Pacifism in the United States: From the Colonial Era to the First World War* (1968), *Pioneers of the Peaceable Kingdom* (1970), og *Twentieth-Century Pacifism* (1970), hvilket er beskrevet i *The Pacifist Impulse in Historical Perspective*. / : Edited by Harvey L. Dyck University of Toronto Press, 1996.

Arkiver

[Swarthmore College Peace Collection](#)

Bogtryk

Af begær efter viden : orientalisternes og deres fjender. / : Robert Irwin. Vandkunsten, 2007.

'Fremstilling af mellemøstforskningens historie fra det antikke Grækenland til vore dage, med belysning af en række forfatterskaber, samt en bred diskussion af orientalistikkens mange skoler og traditioner.'

[Alterations of State: Sacred Kingship in the English Reformation.](#) / : Richard C. McCoy. Columbia University Press, 2002.

American Gandhi: A. J. Muste and the History of Radicalism in the Twentieth Century. / : Leilah Danielson. University of Pennsylvania Press, 2014.

An account of the printed text of the Greek New Testament: with remarks on its revision upon critical principles; together with a collation of the critical texts of Griesbach, Scholz, Lachmann, and Tischendorf, with that in common use. / : Samuel Prideaux Tregelles. - London : S. Bagster and Sons, 1854.

[An historical defence of the Waldenses or Vaudois, inhabitants of the valleys of Piedmont.](#) / : Jean Rodolphe Peyran. - London : C. & J. Rivington, 1826.

An inquiry into the accordancy of war with the principles of Christianity : and an examination of the philosophical reasoning by which it is defended, with observations on some of the causes of war and on some of its effects. / : Jonathan Dymond. - Philadelphia : Printed by I. Ashmead & Co., 1834.

Armsbearing and the Clergy in the History and Canon Law of Western Christianity. / : Lawrence G. Duggan. Boydell & Brewer Ltd, 2013.

[The Babylonian and the Hebrew Genesis.](#) / : Heinrich Zimmern. - London : D. Nutt 1901.

Between Resistance and Martyrdom: Jehovah's Witnesses in the Third Reich. / : Detlef Garbe. Univ of Wisconsin Press, 2008.

Bibel og historieskrivning. / : redaktion: Geert Hallböck og John Strange. Museum Tusulanum Press, 1999.

Bibelen i Danmark : 500 års kirke- og kulturhistorie. / ; Carsten Bach-Nielsen. Bibelselskabet, 2019.

Bidrag til en Historie og Sprogskildring af de danske Bibeloversættelser fra det 16. Aarhundrede særdeles Christian den Tredies Bibel af 1550. / : Christian Molbech. Schultz, 1840

Borgerligt regimente : politiforvaltningen i købstæderne og på landet under den danske enevælde. / : Jørgen Mührmann-Lund. Museum Tusulanum, 2019

Books Condemned to be Burnt. / : James Anson Farrer. - London : E. Stock, 1892.

A briefe conference betwixt mans frailtie and faith wherein is declared the true vse, and comfort of those blessings pronounced by Christ in the fifth of Matthew, that euery Christian man and woman ought to make and take hold of in their seuerall tentations and conflicts: laide downe in this plaine order of dialogue, to helpe, if it please God, the conceit and feeling of the simplest. / : Gervase Babington. London: Printed by Henry Midleton for Thomas Charde, 1584.

[Canon and text of the New Testament](#) . / : Caspar René Gregory.
- New York : C. Scribner's sons, 1907.

Christian Martyrs under Islam: Religious Violence and the Making of the Muslim World. / : Christian C. Sahner. Princeton University Press, 2018.

Using previously untapped sources in a range of Middle Eastern languages, Christian Sahner introduces an unknown group of martyrs who were executed at the hands of Muslim officials between the seventh and ninth centuries CE. Found in places as diverse as Syria, Spain, Egypt, and Armenia, they include an alleged descendant of Muhammad who converted to Christianity, high-ranking Christian secretaries of the Muslim state who viciously insulted the Prophet, and the children of mixed marriages between Muslims and Christians. Sahner argues that Christians never experienced systematic persecution under the early caliphs, and indeed, they remained the largest portion of the population in the greater Middle East for centuries after the Arab conquest. Still, episodes of ferocious violence contributed to the spread of Islam within Christian societies, and memories of this bloodshed played a key role in shaping Christian identity in the new Islamic empire.

[Christian records](#): an historical inquiry concerning the age, authorship, and authenticity of the New Testament. / : John Allen Giles.- London : Whittaker and Co., 1854.

[The chronology of ancient nations](#); an English version of the Arabic text of the Athâr-ul-Bâkiya of Albîrûnî, or "Vestiges of the past". / : Muhammad ibn Ahmad Biruni. Translated by Eduard Sachau. - London: Pub. for the Oriental translation fund of Great Britain & Ireland by W.H. Allen and co., 1879.

Civiliserede barbarer: Historikeren Paulus Diaconus og hans forgængere. / : Lars Boje Mortensen. Museum Tusulanum Press, 2014.

A Complete Collection of State Trials and Proceedings for High Treason and Other Crimes and Misdemeanors from the Earliest Period to the Year 1783, with Notes and

Other Illustrations, I-XXVIII. / : compiled by T.B. Howell. - London: printed by T.C. Hansard for Longman, Hurst, Rees, Orme, and Brown [etc.], 1809-1826.

[The creation-story of Genesis I](#). A Sumerian theogony and cosmogony. / : Hugo Radau. - Chicago : The Open court publishing company, 1902.

Dansk propaganda under Kejserkrigen 1625-29. / : Poul Douglas Lockhart. I: Historie Århus, 1998:2 s. 222-248.

Den danske partisan : historien om Paolo il danese. / : Thomas Harder. People'sPress, 2018.

[Dictionary of Christian Biography and Literature to the End of the Sixth Century A.D., with an Account of the Principal Sects and Heresies](#). / : Henry Wace et al. - London: Murray, 1911.

[The Digger movement in the days of the Commonwealth](#) : as revealed in the writings of Gerrard Winstanley, the Digger; mystic, and rationalist, communist and social reformer. / : Lewis Henry Berens. - London : Simpkin, Marshall, Hamilton, Kent, 1906.

The Early Christian Attitude to War: A Contribution to the History of Christian Ethics. / : Cecil John Cadoux. - London: Headly Bros, 1919.

The Early Church on Killing: A Comprehensive Sourcebook on War, Abortion, and Capital Punishment. / : Ronald J. Sider. Baker Books, 2012.

Empire of Guns. / : Priya Satia. Penguin Press, 2018.

The friar of Carcassonne : revolt against the inquisition in the last days of the Cathars. / ; Stephen O'Shea. Douglas and McIntyre, 2011.

Fra Jean Bodin og Lessing til Wrede : Træk af bibelkritikkens udvikling. / : Ernst Andersen. C.A. Reitzels Forlag, 1993.

The Functions of War Literature. / : Catharine Savage Brosman. South Central Review, Vol. 9, No. 1, Historicizing Literary Contexts (Spring, 1992), pp. 85-98.

Den gamle ægyptiske Tidsregning, Efter Kilderne. / : Rasmus Rask. Jens Hostrup Schultz, 1827.

God: A Biography. / : Jack Miles. Knopf Doubleday Publishing Group, 2011

[Hebrew records](#); an historical inquiry concerning the age, authorship, and authenticity of the old testament. / : John Allen Giles.- London : J. Chapman, 1850.

Heresiography and the Idea of 'Heresy' in mid-Seventeenth-Century English Religious Culture. / : Kei Nasu. The University of York, UK. Department of History, 2000.

[An history of early opinions concerning Jesus Christ](#) : compiled from original writers; proving that the Christian church was at first Unitarian. / : Joseph Priestly. Birmingham [Eng.] : Printed for the author, by Pearson and Rollason, 1786.

[A History of the Corruptions of Christianity.](#) / : Joseph Priestley. British and Foreign Unitarian Association, 1782.

[History of the Christian Religion to the Year 200.](#) / : Charles B. Waite. Chicago : C. V. Waite, 1881.

[The History of the Rise, Increase, and Progress, of the Christian People Called Quakers](#) : intermixed with several remarkable occurrences. / : William Sewel. - Philadelphia: Printed and sold by Samuel Keimer in Second street, 1728.

Hospitaller Piety and Crusader Propaganda: Guillaume Caoursin's Description of the Ottoman Siege of Rhodes, 1480. / : Theresa M. Vann, Donald J. Kagay Routledge, 2016.

Hvad siger Bibelen om verdenskrigen, verdensfred og afvæbning?. / : Didrik Andersen. I hovedkommission i Lutherstiftelsens boghandel, 1916.

Illustreret Danmarkshistorie for Folket, I-IX . / : Claus Deleuran. Ekstra Bladet, 1988-1996

In the Beginning: Bibles before the Year 1000. / : M. P. Brown. - Washington, D.C.: Smithsonian Institution, 2006.

Introduction to Paleobiology and the Fossil Record. / : Michael J. Benton, David A.T. Harper. Wiley-Blackwell., 2009.

Jerusalem : biografien. / : Simon Sebag Montefiore. Sohn, 2011.

Juraens 100 bedste historier: Rettens kulturhistorie fra middelalderen til i dag. / : Ditlev Tamm Gyldendal, 2016.

Den jødiske krig / : Flavius Josefus / oversat med indledning og kommentarer af Erling Harsberg. Museum Tusculanum , Selskabet til Historiske Kildeskrifters Oversættelse, 1997

Krig og Krigsførende Kristne : Strejflys fra Tyskland, Frankrig, England. / : Valdemar Ammundsen. G.E.C. Gads forlag, 1916.

Kristenforfølgelserne i Rom indtil år 250 : en forskningsdiskussion. / : Arne Søby Christensen. G.E.C. Gads forlag, 1977.

Kritik af Krigens Fornuft: Et perspektiv på selvreferentielle systemer fra 11. - 21. århundrede. / : Gorm Harste. Aarhus Universitetsforlag, 2016.

Kvækerne i Danmark: Træk af kvækerdommens danske historie fra svenskekrigene til coronakrisen (1657-2020). / : Niels Kjær. Books on Demand, 2020.

Kætterbegrebet i den danske reformationstid. / : M. S. Lausten. Religionsvidenskabeligt Tidsskrift, 2012, 42-54.

Københavns Universitet 1479-1979, I-XIV. / : Hovedred.: Svend Ellehøj ; under medvirken af Leif Grane m. fl. Udgivet af Københavns Universitet ved 500 års jubilæet. - København: G.E.C. Gads forlag, 1979-2005. Bind V: Det teologiske Fakultet, 1980

The Last Thoughts of a Naval Officer, on the Unlawfulness of War, &c., in a Letter to His Late Majesty, George the Fourth; And a Series of Letters to His Grace the Archbishop of Canterbury. / : Thomas Thrush. - London : Sold by T. Green, 1841.

Lið, leding og landeværn. / : Niels Lund. Lindhardt og Ringhof, 2018.

[The life of Las Casas](#) : the apostle of the Indies. / : Arthur Helps. - London : G. Bell, 1896.

Living with Conflict: A Challenge to a Peace Church. / : Susan Robson. Scarecrow Press, 2013.

Love Your Enemies: Discipleship, Pacifism, and Just War Theory. / : Lisa Sowle Cahill. Fortress Press, 2006.

Lutherbibelen og den danske Bibel. / : Mogens Müller. I: Bibelen og Reformationen. Forum for Bibelsk Eksegese 20, 2017 s. 44-55.

The Massachusetts Martyrs: A Collection of Works Relating to the Official Persecution of Quakers and Baptists in the Bay Colony 1650-1700. - Lincoln : University of Nebraska 2007.

Preliminary List of Works (Appendix 1)

[Militia Christi](#): die christliche Religion und der Soldatenstand in der ersten drei Jahrhunderten. / : Adolf von Harnack. - Tübingen : J.C.B. Mohr (Paul Siebeck) 1905.

[The Net of Faith—Book I](#): The Corruption of the Church, Caused by Its Fusion and Confusion with Temporal Power (c. 1443). / : Petr Chelčický, translated by Enrico C. S. Molnár, 1947 as part of a Bachelor's of Divinity thesis at the University of Berkeley.:

A new analysis of chronology and geography, history and prophecy : in which their elements are attempted to be explained, harmonized and vindicated, upon scriptural and scientific principles ... / : William Hales. - London : Printed for C.J.G. & F. Rivington, 1830.

vol. 1. [Chronology and geography](#)

vol. 2. [Chronological history of the Old Testament and the Apocrypha](#)

vol. 3. Chronological history of the New Testament

vol. 4. Profane chronology

The New Testament Teaching On War. / : H. Leo Boles.
- Nashville, Tenn. Gospel Advocate Company, 1923.

Omorganiseringen af den teologiske censur: Generalkirkeinspektionskollegiets censurvirkosomhed 1737-1747. / : Jesper Jakobsen. Historisk tidsskrift, 2011 s. 1-36

On war: Concepts, Definitions, Research Data. / J. M. G. V. D Dennen. UNESCO Yearbook on Peace and Conflict Studies 1980 (Westport CT: Greenwood Press, 1981, pp. 128-189).

The Origins of War Prevention: The British Peace Movement and International Relations, 1730-1854. / : Martin Ceadel. Clarendon Press, 1996.

Præst og administrator.: sognepræstens funktioner i lokalforvaltningen på landet fra 1800 til 1841. / : Erik Nørr. Rigsarkivet, Gad, 1981.

[The Quakers in Great Britain and America](#): the religious and political history of the Society of Friends from the Seventeenth to the Twentieth Century. / : Charles Frederick Holder. - New York : Nuner, 1913.

[The Quakers in Peace and War](#) : An Account of their Peace Principle and Practice. / : Margaret E. Hirst - London : The Swarthmore Press, 1924.

"Remember Amalek!": Vengeance, Zealotry, and Group Destruction in the Bible According to Philo, Pseudo-Philo, and Josephus. / : Louis H. Feldman. Hebrew Union College Press, 2004.

[The Political History of the Devil](#), as well Ancient as Modern: in Two Parts. Part I. Containing a State of the Devil's Circumstances, and the various Turns of his Affairs, from his Expulsion out of Heaven, to the Creation of Man; with Remarks on the several Mistakes concerning the Reason and Manner of his Fall. Also his Proceedings with Mankind ever since Adam, to the first planting of the Christian Religion in the World. Part II. Containing his more private Conduct, down to the Present Times: his Government, his Appearances, his Manner of Working, and the Tools he works with. Bad as he is, the Devil may be abus'd, Be falsely charg'd, and causeless accused, When men, unwilling to be blam'd alone. Shift of those Crimes on Him which are their Own. / : Daniel Defoe. - London : Printed for T. Warner, 1726.

[The romance of Bible chronology](#) : an exposition of the meaning, and a demonstration of the truth of every chronological statement contained in the Hebrew text of the Old Testament. / : Martin Anstey. Marshall Bros., 1913.

Sodomy in Reformation Germany and Switzerland, 1400-1600. / : Helmut Puff. University of Chicago Press, 2003.

Sons of Israel in Caesar's Service: Jewish Soldiers in the Roman Military. / : Andrew J. Schoenfeld. Shofar: An Interdisciplinary Journal of Jewish Studies, Volume 24, Spring 2006:3, pp. 115-126.

[Straf for Langfredag](#) : Eller en tilstrækkelig Historie om den prægtige Jødiske Hovedstads Jerusalems Beleyring og Ødelæggelse af de Romere. 1767.

[Southern Heroes, or the Friends in War Time.](#) / : Fernando G. Cartland.
- Cambridge : The Riverside Press, 1895.

Sterben und Unsterblichkeit: Zur Kultur des Martyriums in der frühen Neuzeit. / : Peter Burschel. Walter de Gruyter, 2015.

[Swords into plowshares.](#) South Orange, N.J. : Peace Publications Fund, 1949.

Swords Into Plowshares, Volume Two: A Chronology of Plowshares Disarmament Actions, 1980-2003. / : Arthur J. Laffin. Wipf and Stock Publishers, 2010.

Thayer and Smith. "Greek Lexicon entry for Eirene". "The NAS New Testament Greek Lexicon" 1999.

Trolddomstro i Danmark i det 17, århundrede. / : Merethe Laustsen Urth. Aalborg Universitet, 2010.

[Two Orations Against Taking Away Human Life, Under Any Circumstances;](#) And in Explanation, and Defence, of the Misrepresented Doctrine of Non-Resistance: Delivered at the National Hall, Holborn; February 25 and March 4, 1846. / : Thomas Cooper.

Unholy Warfare: The Church and the Bomb.. / : Eds Peter Martin, & David; Mullen. Blackwell, 1983.

Unsung Hero of the Great War: The Life and Witness of Ben Salmon. / : Torin Finney:
- New York : Paulist Press, 1989.

Verdensmagten ITT : et multinationalt selskabs hemmelige historie. / : Anthony Sampson. Fremad, 1974.

Violence and the German Soldier in the Great War: Killing, Dying, Surviving. / : Benjamin Ziemann. Bloomsbury Publishing, 2017.

[War Inconsistent with the Religion of Jesus Christ.](#) / : David Low Dodge. - Boston : Ginn & Co, 1905.

War, New Testament. / : Keith Dyer. Oxford Bibliographies, 2015.

Who Published the New Testament? / : David Trobisch. Free Inquiry, 2007/2008 s. 30-33.

[The World at War — The Church at Peace](#) : A Biblical Perspective. / : Jon Bonk. Evangelical Mennonite Conference; Kindred Press, 1988.

Den ældste hebraiske Tidsregning indtil Moses : Efter Kilderne på ny bearbejdet og forsynet med et kært over Paradis. / : Rasmus Rask. Jens Hostrup Schultz, 1828.